



DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI

DİN
İSTİSMARI
VE FETÖ
GERÇEĞİ

سورة الرعد

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI / 1473
Halk Kitapları / 324

Yayın Yönetmeni
Dr. Fatih KURT

Yayın Koordinatörü
Dr. Faruk GÖRGÜLÜ

Editör
Dr. Lamia LEVENT ABUL

Tashih
Ramazan ÖZALPDEMİR

Grafik & Tasarım
Mücella TEKİN
Emre YILDIZ

Baskı
Başak Mat. Tanı. Hiz. İth. İhr. Tic. Ltd. Şti.
Tel: (0 312) 397 16 17

Eser İnceleme Komisyonu Kararı: 11.04.2018/12
2019-06-Y-0003-1473
ISBN: 978-975-19-6903-3
Sertifika No: 12930

Ankara - 2019
2. Baskı

© Diyanet İşleri Başkanlığı

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Tel: 0312 295 72 94
Faks: 0312 284 72 88
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

DİN İSTİSMARI VE FETÖ GERÇEĞİ



DİB
YAYINLARI

İÇİNDEKİLER



Takdim	7
Dinî Değerlerin Buharlaşması	13
Geçmişten Günümüze Din İstismarı.....	21
Fetö'nün Mahiyeti.....	29
Fetö'nün Allah ve Peygamber İstismarı	39
Fetö'nün, İslam'ın Bilgi Kaynaklarını İstismarı.....	47
Fetö, Dinî Esas ve Hükümleri Nasıl İstismar Etti?	59
Mesiyaniğin Bir Kült Hareketi Olarak Fetö	71
Ezoterik Radikal Bir Nifak Hareketi Olarak Fetö	83
Küresel Bir Tehdit Olarak Fetö	91
Bizi Aldatan Bizden Değildir.....	97
Dini Kaldıraç Yapma İhaneti	103
Dinin Dünya Menfaati İçin Araç Kılınması.....	109
Sahtekârlığın Diğer Adı: Takiyye	115
Dinlerarası Diyalog Gerçeği Nedir?.....	121
Darbe Girişimi Sonrası Durum Analizi ve Alınacak Tedbirler	129

the *Journal of Applied Behavior Analysis* (1974), and the *Journal of Experimental Psychology: Applied* (1975).

There are a number of reasons why the *Journal of Applied Behavior Analysis* is the most widely cited journal in the field of behavior analysis.

First, the journal has a long history of publishing high-quality research in the field of behavior analysis.

Second, the journal has a wide range of topics, including basic research, applied research, and clinical research.

Third, the journal has a high impact factor, which is a measure of the journal's influence in the field.

Finally, the journal has a high level of readability, which makes it accessible to a wide range of researchers and practitioners.

Overall, the *Journal of Applied Behavior Analysis* is a leading journal in the field of behavior analysis, and its high citation rate is a reflection of its quality and influence.

References

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1975)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1976)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1977)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1978)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1979)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1980)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1981)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1982)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1983)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1984)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1985)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1986)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1987)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1988)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1989)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1990)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1991)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1992)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1993)

TAKDİM



Miladi VII. asırda ortaya çıkışından kısa süre sonra dünyanın her köşesine ulaşan ve bilim, sanat, hukuk, ahlak gibi alanlarda tarihin en büyük inkılabını gerçekleştiren, ulaştığı coğrafyaya temel insanî değerleriyle kök salarken insanlığın ortak kültür mirasına her alanda özgünlüğü tescillenmiş nadide eserler de hediye eden İslam medeniyeti, tabiatıyla uzun bir zaman dilimi boyunca ‘zirve medeniyet’ olma unvanını elinde tutmuştur.

İslam medeniyetinin bu haklı başarısının temel dinamiği, başından beri, Kur’an ve Sünnet’in ışığında tevhid temelli bir ‘denge’ medeniyeti hüviyetini muhafaza etmesi, dünya ile ahiret, fert ile toplum arasındaki karşılıklı ilişkiyi bir muvazene, itidal ve aklıselim ekseninde inşa etmesidir. Bu denge medeniyetinin değişmez ilkesi, sosyal hayat ve din arasındaki canlı ve organik ilişkiyi merkezde tutmak olmuştur. Din için hayatı, hayat için dini görmezlikten gelmenin toplumsal barış ve ahengi altüst etme gibi ağır bir bedelle nihayet bulabileceği ihtimalini hep göz önünde tutmuştur.

Bu sebeple, İslam medeniyetinin uzun yol haritasında, dini hayattan, hayatı dinden soyutlayan, dinin ‘fitrî, tabîî ve umumî’ vasfını iptal eden, İslam’ın bir hayat dini olduğu gerçeğini tersyüz eden, dini şiddet ve istismarın bir aracına dönüştüren her türlü anlayış, fikir, uygulama, oluşum ve akım sağduyulu

İslam toplumu tarafından bilinçli olarak dışlanmış ve yalnız bırakılmıştır. Toplumun kıyasına itilen bu marjinal yapılar zamanla tarihin mezarlığında son bulmak gibi bir akıbete düşer olmaktan kurtulamamışlardır.

İslam medeniyetinin en büyük gücü ve motivasyonu ise, şüphesiz, farklı etnik, kültürel, sosyal ve dinsel arka planlardan gelen toplulukları, samimi, azimli ve güçlü bir İslam kardeşliği zemininde buluşturulup mümtaz bir iman toplumu (ümme) inşa etmesidir.

Hamuru Kur'anî ve Nebvî düsturların rehberliğinde yoğrulan bu kardeşliği bozacak, onun ümmet bilincini tahrip edecek her türlü katı, dogmatik, aşırı, radikal fikir ve oluşuma karşı geliştirilen sosyal refleksleri ve mekanizmaları gevşetme, tahrip etme ve nihayette yok etme çabaları son birkaç asırdır ciddi bir ivme kazanmış görünmektedir.

Yirminci asırda vuku bulan iki büyük dünya savaşının, bu savaşların öncesinde ve sonrasında yaşanan ve halen İslam coğrafyasının bir kısmında süregelen sömürü ve işgal olaylarının İslam toplumları açısından korkunç maliyeti de asla göz ardı edilmemelidir. Bilhassa İkinci Dünya Savaşı'nın akabindeki irili ufaklı savaşların, işgallerin büyük bir kısmının taraflarından veya mağdurlarından birinin veya bazen her ikisinin birden bir Müslüman ülkesi olması tesadüfle izah edilemez. Hafızalarımızı yoklarsak, sırasıyla Arap-İsrail Savaşları, Filistin'in işgali, Afganistan'ın işgali, Somali İç Savaşı, İran-İrak Savaşı, Sudan İç Savaşları, Çad İç Savaşı, Birinci ve İkinci Körfez Savaşları, Kuveyt'in işgali, Libya İç Savaşları, Yemen Savaşı ve nihayet Suriye Savaşı gibi bir dizi savaş ve işgali bu bağlamda sayabiliriz. Savaşların ve işgallerin bu ülkelere çıkardığı fatura her açıdan korkunç bir tabloyu gözler önüne sermektedir.

İlaveten, her bir katliam ve trajik olayı göç, açlık, fakirlik, sefalet, alt yapının tahribi, ekonomik darboğaz gibi pek çok yıkım takip etmiştir. Bu bölgelerde hayat hiçbir zaman normale dönmemiş, yıkımın sebep olduğu korku, endişe ve karamsarlık hali karabasan misali halklarının üzerine çökmüştür. Neticede milyonlarca kişi hayatını kaybederken, milyonlarca kişi de ailesini, yakınlarını kaybetmiş, evinden ve yurdundan olmuştur.

İslam coğrafyaları üzerindeki emperyal emellerle bağlantılı olarak kurgulanan silahlı radikal örgütler üzerinden yürütülen vekâlet savaşlarını da bu çerçevede dikkate almak zarıdır. Tarihteki zengin ve engin konumu ile insanlığın gelişimine müstesna bir katkı sunmuş olan İslam medeniyetinin kodlarıyla asla uyuşmayan el-Kaide, Boko Haram, eş-Şebab, DAESH gibi 'hakikat tekercisi' terör yapılarının en fazla Müslümanlara ve Müslüman coğrafyalara zarar verdiği ve halen vermekte olduğu izahtan varestedir. Bu terör örgütleri, gerçekte savaşların ve işgallerin tahrip ettiği coğrafyalarda zuhur eden boşluk ve kaos ortamını kullanan ideolojik, ekonomik ve siyasi yapılanmalardır. İslam adına sözde ideal ve hedeflerle ortaya çıkan bu terör örgütlerinin, kendi beldelerini, kültür miraslarını yağmalayan, tahrip eden, kendi insanlarını, dindaşlarını katleden cinayet şebekeleri olarak işlev gördükleri artık bütün gerçekliğiyle ortadadır. Dolayısıyla onların, asla ve kat'a, İslam'ı ve Müslümanlığı temsil etmeleri mümkün değildir.

Bu açıdan bakıldığında denebilir ki, özellikle son iki asır boyunca, İslam medeniyetinin Müslüman muhayyilesi hem içerden hem dışardan çok yönlü bir saldırı ve taarruza maruz kalmış durumdadır. Bu saldırıların en bariz ve en son örneğini FETÖ örgütü marifetiyle 15 Temmuz 2016'da ülkemiz ve halkımız yaşamıştır. Sıkı, gizli ve katı bir hiyerarşik yapılanmanın, sözde 'cemaat' etiketi ile insanımızın en samimi duygularını, insani, vicdani, ahlâki, dinî hassasiyetlerini sözde 'hizmet' adı altında sömürerek uluslararası bir silahlı-örgütlü

suç ağına nasıl dönüştüğü hususundaki sis perdesi yavaş yavaş aralanmaktadır. Bununla birlikte bu tür karanlık yapıların arka planlarını tam olarak deşifre etmek öyle kolay ve hemen mümkün olan bir şey de değildir.

Arkasındaki karanlık ve gizli bağlantılarıyla terör örgütü elebaşı Fetullah Gülen'in sahte kurtarıcı kimliği ile zihinlerine, inanç dünyalarına sızıp mankurtlaştırdığı müritlerine sadece dinî öğretiler telkin etmediği, bilakis siyasi emellerini gerçekleştirmek için yıllarca onları kullandığı, gizli talimatlarıyla yönlendirdiği anlaşılmaktadır. Söz konusu hain şahıs maalesef yıllar boyu, büyük bir hokkabazlık ve sahtekârlıkla, değişik mahfillerde kendisini 'ılımlı İslam'ın tek sesi ve örneği', 'hizmet hareketinin ilham kaynağı, sıradışı kabiliyetleri olan biri, yenilikçi, âlim, din adamı, öğretmen, yazar, entelektüel, vaiz, imam, barış elçisi' gibi sıfatlarla tanıtmıştır. Bütün bunların uluslararası sinsi uzantıları da olan örgütlü bir din istismarının kirli yüzünü maskeleyerek için üretilen maskeler olduğu bugün açıkça görülmektedir.

Sahte 'kurtarıcı' ve sözde 'Hoca Efendi' rolüyle Gülen'in, peşine düşürdüğü müritlerini yeryüzünde eşine ender rastlanırlık kanlı bir işgal hareketine, hem de kendi halkının kanını dökmeye nasıl ikna ettiği meselesi üzerinde ciddi biçimde durulması gereken bir husustur. Şüphesiz, böyle bir analizin kilit noktası, 'din istismarı' olgusudur. Bu örgüt de tarihteki benzerleri gibi ebedî olarak tarihin mezarlığındaki yerini alacaktır. Ancak dinin siyasi, ekonomik, ideolojik ve daha başka emel ve hedefler için istismar edilmesi belki son bulmayacaktır. Bu, özellikle vurgulamış olalım ki, her din için potansiyel bir tehdittir. Bize düşen görev ve sorumluluk, halkımıza dinin hakikatlerini kaynağından doğru anlatmak ve bu tür istismarcı odakların ağlarına düşmemeleri için onları bilinçlendirmektir.

Diyanet İşleri Başkanlığımız, başta FETÖ ve DEAŞ gibi terör örgütleri olmak üzere yüce dinimiz İslam'ı istismar eden yapılarla bütün imkânlarıyla mücadele etmekte, milletimizi ve bütün dünya kamuoyunu bilgilendirmektedir. Bu anlamda özellikle FETÖ terör örgütü ile ilgili birçok rapor, kitap, broşür hazırlanarak yüzbinlerce basılmış ve dağıtılmıştır. Bu yayınlar yabancı dillere tercüme edilerek dünya kamuoyu ile paylaşılmıştır. Ülkemizin her yerinde konferanslar, etkinliklerle, medya yoluyla ve açıklamalarla halkımıza yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmış ve halen de söz konusu faaliyetlere devam edilmektedir.

İşte elinizdeki bu eser de, din istismarı olgusunu ve FETÖ terör örgütünü değişik açılardan ele alarak halkımızı aydınlatmayı amaçlayan bir çalışmadır. Millet olarak bir daha böyle bir ihanetle karşılaşmama temennisiyle elinizdeki eserin istifadeye medar olmasını Cenab-ı Hakk'tan niyaz ederim.

Prof. Dr. Ali ERBAŞ
Diyanet İşleri Başkanı

the 1990s, the number of people in the UK who are employed in the public sector has increased from 10.5 million to 12.5 million, and the number of people in the public sector who are employed in health care has increased from 2.5 million to 3.5 million (Department of Health 2000).

There are a number of reasons for the increase in the number of people employed in the public sector. One reason is that the public sector has become a more important part of the economy. Another reason is that the public sector has become a more attractive place to work. A third reason is that the public sector has become a more important part of society.

The increase in the number of people employed in the public sector has led to a number of changes in the way that the public sector is organized. One change is that the public sector has become more decentralized. Another change is that the public sector has become more customer-oriented. A third change is that the public sector has become more competitive.

The changes in the way that the public sector is organized have led to a number of challenges for the public sector. One challenge is that the public sector has become more complex. Another challenge is that the public sector has become more expensive. A third challenge is that the public sector has become more difficult to manage.

The challenges facing the public sector have led to a number of reforms. One reform is that the public sector has been reorganized. Another reform is that the public sector has been privatized. A third reform is that the public sector has been deregulated.

The reforms have led to a number of changes in the way that the public sector is organized. One change is that the public sector has become more decentralized. Another change is that the public sector has become more customer-oriented. A third change is that the public sector has become more competitive.

The changes in the way that the public sector is organized have led to a number of challenges for the public sector. One challenge is that the public sector has become more complex. Another challenge is that the public sector has become more expensive. A third challenge is that the public sector has become more difficult to manage.

The challenges facing the public sector have led to a number of reforms. One reform is that the public sector has been reorganized. Another reform is that the public sector has been privatized. A third reform is that the public sector has been deregulated.

DİNÎ DEĞERLERİN BUHARLAŞMASI*



İslam, Allah'ın gönderdiği dinin adı, Müslümanlık da bizim bu dini anlama ve uygulama tarzımızdır. Müslümanlık; Kur'an ve Sünnet'in getirdiklerinin şu veya bu zaman diliminde veya bölgede Müslümanlar tarafından hayata aktarılma ve yaşanma biçimini ifade eder. Daha açık bir ifadeyle, İslam'ın tarihinde Orta Asya'dan Kuzey Afrika ve Endülüs'e, Yemen ve Hindistan'dan Kafkasya ve Balkanlara kadar uzanan geniş İslam coğrafyasında birbirinden hayli farklı anlayışlar, yorumlar, mezhep ve meşrepler ortaya çıktı. Buna biz "İslam'ın tarihsel tecrübesi" ya da "Müslümanlık" diyoruz.

Müslümanlığı İslam'ın aynısı görmek, İslam ile İslam'ın tarihsel tecrübesini aynıleştirmek ne kadar yanlışsa, bu ikisi arasındaki bağı görmezden gelerek Müslümanların tarihsel tecrübesini bütünüyle İslam'ın dışında ayrı bir olgu hatta İslam'dan sapma olarak görmek de o kadar yanlış olur. Birinci yanlış, İslam karşıtlığını ön yargılı biçimde sürdüren bir kısım Batılı çevreler ile tarihsel tecrübeyi kutsalla âdeta eşdeğer kılan katı gelenekçi Müslümanlar sıkça yapmaktadırlar. İkinci yanlış ise, İslam'ın tarihsel tecrübesini yok sayma ve onu dinden bağımsız bir olgu olarak göstermedir. Bu yanlış ise, İslam'ı anlamada tarih ve toplum bilincini ıskalayan, İslam'a kuramsal ve ideolojik bir misyon yükleyen veya günümüz Müslü-

* Prof. Dr. Ali BARDAKOĞLU, Emekli Diyanet İşleri Başkanı

manlığını bu tecrübenin bir parçası olarak görmek istemeyen çağdaş İslamcı söylem sıkça düşmektedir. Yaşadığımız Müslümanlığın, dinin asıllarına göre bazı sapmaları ve yanlışları elbette olabilir; hatta bu kaçınılmaz bir durumdur. Bu yargı dün için de bugün için de geçerlidir. Zaten Kur'an ve Sünnet'in Müslümanlar arasında kıyamete kadar var olması demek, işte bu yanlış ve sapmaların Kur'an ve Sünnet ışığında devamlı kontrolden geçirilerek düzeltilmesi imkânının bulunması ve Müslümanların bu yüzleşmeyi sürekli yapmalarının gerekmesi demektir. Diğer bir anlatımla kaynağından arı duru şekilde çıkan su kapımızın önüne geldiğinde kirlenmiş ise, bize düşen onu kirli kılan arızî durumları gidermek olmalıdır.

Bugün İslam coğrafyasında kendi ellerimizle inşâ ettiğimiz ve hayata aktardığımız Müslümanlık tarzı ile İslam dininin yüce değerleri arasındaki makasın hayli açıldığını üzülen görmektediriz. Bu duruma şüphesiz birçok sebep yol açmıştır. Mesela din içi çoğulculuk yerini tek hakikatçı görüşlerin ve ideolojilerin savaşına terk etmiştir. Rahmet kaynağı olması gereken mezhep ve görüş farklılıkları artık fitne ve kardeş kavgasını körüklemeye başlamıştır. Müslümanlığımızın İslam'dan uzak düşmesinde, din içi çoğulculuğun ve hoşgörü ortamının kaygan zemini üzerinde her biri bir tarafa savrulan kişi veya grupların kendi çıkarları için dinî değerleri sıkça ve sorumsuzca tüketmesinin, halkımızın dinine bağlılığını fırsat bilerek din istismarı yapmasının da büyük payı vardır. Bu durum sadece Müslümanları değil İslam'ı da töhmet altında bırakmakta, yeni nesilleri İslam konusunda bir yol ayırımına sürüklemektedir.

Günümüzde biz Müslümanlar öncelikli olarak iki temel sorunla/sorumlulukla karşı karşıyayız: Birincisi Kur'an-ı Kerim'in kalıcı davetini, Kur'an mesajını ve Hz. Peygamber'in sünnetini çağımıza taşımak; diğeri de bu dinî bilgiyi hayatımızın içine katmak ve dinin doğru bilgisi ışığında dinî hayatımızla yani Müslümanlığımızla yüzleşmek. Bu sorumluluğun

birinci kısmı İslam ulemasının boynunda asılı ağır bir borç olarak durmaktadır. İkincisi ise bütün Müslümanların tek tek borcudur. Ancak ikinci fasılda sağlıklı bir yüzleşmenin gerçekleşebilmesinin büyük oranda ulemanın ödevini iyi yapmasına bağlı olduğunu da burada kaydetmek gerekir.

Öteden beri İslam'ın yeterince ve doğru biçimde anlaşılmadığından söz ederiz. Peki, İslam ilk muhataplarınca ve sonrakiler tarafından anlaşılma mı? Aradan on dört asır geçtikten sonra bir dinin anlaşılmadığını ileri sürmek, yüce Mevla'ya ve O'nun elçisine bühtan olur. Böyle bir iddia, Şari'nin dininin ve bu dini açıklayan Rasûllullah'ın başarısız olduğu imasını/ithamını içerir. Elbette son hak din olarak gelen İslam anlaşıldı; ilk nesiller anladılar, sonrakiler de anladılar. Burada elbette tek tip anlamadan söz edemeyiz. Çünkü İslam dini 14 asırdır farklı bölgelerde farklı coğrafyalarda farklı şekillerde anlaşıldı, yorumlandı, dinî bilgi her dönemde az veya çok güncellendi ve insanlar sorunlarını belli oranlarda çözdüler. Dış dünya ile daha yakın temasa geçtiğimiz ve birçok alanda mevzii kaybettığımız son iki-üç yüzyıla gelinceye kadar Müslümanların dinle ilişkilerinde kaos derecesinde bir sıkışma yaşanmadı.

Günümüzde dinî hoşgörü ve çoğulculuk atmosferi, aynı zamanda dinin sahih bilgisi konusunda bulanık bir havayı da beslemeye başlamıştır. Kıyamete kadar Müslümanlar arasında din konusunda değişmez hakem Kur'an-ı Kerim'in ve sahih sünnetin verdiği dinî bilgidir. Ana eksen bu oldukça Müslümanlar arasında çoğulcu düşüncenin yol açtığı kafa karışıklığı asgariye inecektir. Gerçi temenniler bu yönde olsa da, her bir insanın özgür iradesi, düşünme ve karar verme özgürlüğü bulunduğu için dini anlama ve yorumlamada farklı anlayışlar ve yollar bir realite olarak aramızda hep var olagelecektir. Bunun farkındayız. Çoğulculuğun aramızda olabildiğince yaşatılmasından, farklı görüşlere tahammülümüzün artmasından başka çıkar yol yoktur. Bu da doğrudur. Burada belki de en kritik

eşik, insanların kendi görüş ve yorumlarını İslam'a ve Allah'a isnat etmeksizin kişisel görüşü ve kanaati olarak ifade etmesi, her türlü dayatmadan ve tekelci tutumdan uzak durması, ama en önemlisi kendilerine hangi maddî/manevî mertebe ve sıfatları yakıştırsa yakıştırsınlar, Allah adına hüküm vermeden kaçınmasıdır. Böyle olursa İslam'ın bilgi mirasında kayıtlı farklı görüşlerin her birini "tek hakikatçı" ve ötekini "mahkûm edici" bir anlayış içinde değil, Allah'ın gönderdiği dinin, hayatın akışı içinde farklı farklı şekil ve tonlarda anlaşılabilceğini kabullenerek yorumlarız.

Diğer taraftan çoğulculuğun İslam toplumlarında ayrışma ve kargaşa sebebi olmaması ve muhtemel sorunlarını asgarî düzeye indirebilmesi için yapılması, atılması gereken bir diğer adım daha vardır. O da ilim muhitlerinin farklı görüş ve anlayışları, kadim ulemanın kendi görüşlerine "zan" veya "kavl" demesinden de cesaret alarak, sivil bir tartışma ortamında soğukkanlı olarak ele alması, kişisel görüşleri kutsala izafe etmekten ısrarla kaçınmasıdır. Nasıl ki, gelenekteki bilgiler arasında "kutsal"a ait olanla "tarih ve zaman"a ait olanı farketmemiz ve ona göre inisiyatif kullanmamız gerekiyorsa, aynı bilinci günümüzde üretilen bilgi ve yorumlarda da sürdürmek durumundayız. Ancak o zaman farklı görüşler rahat ve hoşgörülü bir ortamda tartışılıp iyilik yolunda yarışmak mümkün olur, farklılıklar da rahmet kaynağı olur. Çünkü, Allah ve Rasûlünün sözü dışında herkesin sözünün neticede bir yorum ve kişisel görüş olduğunu, yanılabilir olduğunu kabullenmek zorundayız. Bu, aynı zamanda inancımızın da gereğidir. Bize düşen, ileri sürülen her bir görüşün, tercih edilen her bir hayat tarzının aramızda hakikatin ölçüsü ve hakem olan Kur'an ve Sünnet ışığında tekrar tekrar sağlamasını yapmamız, gerektiğinde yanlıştan dönme erdemini göstermemizdir.

İlâhî vahyin son halkası ve son hak din olan İslam, apaçık bir din, Kur'an apaçık bir kitaptır. İslam'ın ana kaynaklarının ne

dediğinin hâlâ bilinmediğini, dinin gizemli şifrelerle ve düz bakışla anlaşılamayacak sırlarla dolu olduğunu veya onu sadece din adamları sınıfının veya seçilmiş bazı zevatın anlayabileceğini ileri sürmemiz doğru olamaz. Böyle olsaydı, bu dini anlamakla ve yaşamakla sorumlu da olmazdık. Kur'an'ın dedikleri ortadadır; Sünnet'in de nasıl bir Müslüman tasviri yaptığı ana hatlarıyla bilinmektedir. Zaten "Müslümanlık nedir?" sorusuna belli bir ortak cevap verilebiliyorsa, bu, dinin esaslarının belli olmasının, Kur'an'ın ve Sünnet'in meramını çok iyi anlatmasının başarısıdır. Ancak, öteden beri İslam coğrafyasında dinin bir dizi sırlarla dolu olduğu, bunu ancak özel yetki ve yeteneğe sahip belli şahısların çözebileceği, kurtuluş için de bu şahısların peşine takılmak gerektiği fikri ısrarla işlenir ve birçok dinî oluşum/örgütlenmeye buradan kanal açılır. Bu kapıdan girenler de şahıslara dinî kurtarıcılık, gabydan haber verme, dünyaya tasarruf, hatta Levh-i mahfuz'a/ilâhî takdire müdahaleye kadar uzanan bir kutsiyet ve otorite izafe etmeye ve bunun delillerini de Kur'an'ın satırları arasında aramaya başlarlar. Dinde gizem arttıkça dinî duygu ve arayışların istismar edilme riski de artar. Sonunda olan dine ve samimi dindarların umutlarına olur. Dinî değerler buharlaşır, umutlar tükenir.

İslam'ı melankolik, gizemli ve anlaşılabilir bir din olarak tanıtır Kur'an ve Sünnet'in apaçık bilgisini kabuk (zâhir), kendi indî zan ve tevillerini öz (bâtın) olarak görenler gerçekte dinin akîde esaslarıyla çatışma halindedirler; Kur'an'la çatışma halindedirler. Bu yolun sonu din istismarına ve istismar edilen dinin tüketilmesine kadar gider. Günümüzdeki dinî cemaatleşme ve tarikat örgütlenmeleri, tasavvufun geleneksel sınırlarında kalarak insanların ahlakî gelişimine, derunî dindarlığına katkı sağlayıcı bir çizgide hizmet üretse, toplumda engin bir hoşgörünün yerleşmesine öncülük etse, toplumun sosyal bağını güçlendirici roller olsa hem meşruiyetlerini perçinlemiş,

hem de dine ve topluma hizmet etmiş olur. Ama İslam dünyasında üzülmeye değer görüyoruz ki çoğu zaman öyle olmadı. Yakın zamanda yaşadığımız travmanın ana sebeplerinden biri, bir dinî cemaatleşme hareketinin İslam'ın değer ve kavramlarını hoyratça kullanarak ekonomik çıkar ilişkisine ve siyaset projesine dönüşmesi, karanlık ilişkiler ağının içine girip boğazına kadar terör ve şiddet bataklığına saplanması değil mi? Kendilerinden menkul kutsal makam ve otoriteler ihdas edilmesi, nev-zuhur kutsallıklar ve onun üzerinden dünyevî projelerin ortaya çıkması en çok da dünyadaki İslam algısına zarar vermedi mi? Gerçekten de bu tür sapmalar, hem tasavvufa hem İslam'ın o güzel dindarlık modeline büyük zarar vermektedir. İslam dünyasının Kur'an ve Sünnet'in sahih bilgisi ışığında bu realitelerle de yüzleşmesi gerekiyor.

Bugün, elli küsur İslam ülkesi var ve parmağımızla gösterebileceğimiz, insanların huzur, güven içinde olduğu ve dünyaya bunu vadeden bir örnek İslam toplumu bulmakta zorlanıyoruz. Modern dünyaya örnek olabilecek bir İslam dünyasından söz edemiyoruz. Bunu hepimiz üzülmeye değer görüyoruz. Bunu görmek için başımızı kaldırıp etrafımıza bakmak bile yeterlidir. İslam ülkeleri olarak her birimiz birçok sorunla boğuşuyoruz. Din ile örgüt ve kabile savaşları, din ile şiddet, hatta terör iç içe geçirilmekte, dinî kavram ve değerler çeşitli grup ve oluşumlarca, hatta uluslararası nitelikte karanlık örgütlerce ve onlarla işbirliği içine girenlerce hoyratça istismar edilmektedir. İslam esaslarına aykırı biçimde üretilen kutsallıklar ve dindar kesimlerin zihinlerini çelen dinî değer istismarları sadece Kur'an ve Sünnet'in önüne perde olmakla ve İslam akidesine zarar vermekle kalmamakta; aynı zamanda dünyadaki İslam algısını, birlik ve dirliğimizi, huzur ve güvenliğimizi de tahrip etmektedir. İslam ülkeleri veya toplumlarının her birinde bu olumsuzluğun farklı örnekleri hiç eksik olmamıştır. Gelenekçisinden selefisine, modernistinden tarikat mensubuna

kadar birbirine zıt ve birbirini dışlayan, hatta din dışı sayan görüşler sadece halk kesimlerini değil ulemayı da kuşatmış durumda. Şimdi burada can alıcı şu soruyu sormamız gerekiyor: Bütün bunların her biri İslam'ı anlama ve yorumlama biçimi midir? Şayet öyle ise, günümüzün parçalanmış toplumlarında toplumsal birlik ve dirliği, dayanışmayı ve kardeşliği tesis etme çabalarına İslam'ın herhangi bir katkısı olabilir mi? Şayet öyle ise, bırakalım "İslam ümmeti"ni, sağlıklı bir "İslam toplumu"ndan söz edilebilir mi? Bu soruların cevabı elbette kolay değil. Belki de geriye iki yol kalıyor: Ya Müslümanlar dini anlama ve yorumlamada ma'ruf eksenli bir ana yolda toparlanacak ya da bu farklılıkları tolere edebilecek daha üst bir aidiyet ve kimlik inşası içinde çözüm bulunacak.

Öyle anlaşılıyor ki, günümüzdeki elli küsur İslam ülkesinden her birinin geride bıraktığı tecrübesinin ve hayatın akışı içinde bugün geldiği noktanın ayrı ayrı dinî ilimler ve İslam'ın yorumlanması açısından ne gibi bir anlam ve değer ifade ettiği üzerinde ciddiyle durmamız gerekiyor.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE DİN İSTİSMARI*



Din genelde bütün bir İslam âleminin, özelde bu ülkenin hem en temel yapı taşlarından hem de en büyük zaaf unsurlarından birisidir. Daha açıkçası İslam farklı etnik kökenler, diller ve renklere sahip sayısız insanı ortak inançlar ve büyük amaçlar etrafında toplayıp birbirine kaynaştırma özelliğine sahip olan ulvi bir değer olmanın yanında küçük hesaplar, amaçlar ve çıkarlar uğruna sınırsız istismara da konu olan bir sembolik sermayedir. İstismar aslında ilginç bir kelimedir. Zira Arap dilinde smr kökünden türemiş bir mastar olan istismar, “bir şeyin ürününü devşirmek ve üründen istifade etmek” demektir. (Ebû'l-Fazl İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, Kahire 2003, I. 699-700.) Ancak kelimenin Arap dilindeki bu olumlu anlam içeriği, “bir şeyi suistimal etmek” ve/veya “sömürmek” şeklindeki yaygın anlam ve kullanımıyla Türkçede pejoratifleşmiştir.

Bu mesele bir kenara, İslam tarihindeki din istismarının ilk örneklerinden birisinin ve belki de ilkinin Sıffin savaşında ortaya çıktığı tespitinde bulunulabilir. Şöyle ki, bu savaştaki şiddetli çatışmalar 9-10 Safer 37 (27-28 Temmuz 657) Cuma sabahına kadar devam etmiş, Hz. Ali cuma günü asilere son darbeyi indirmek için Eşter'i kalabalık birliklerin başında taarruzla görevlendirmiştir. Eşter'in başarılı taarruzuyla savaş kazanılmak üzereyken Muaviye'nin danışmanı Amr b. el-Âs iki

* Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

taraf arasındaki ihtilafı Kur'an'ın hakemliğine başvurarak çözüme yönünde bir teklif gündeme getirmiş, ardından Muaviye kendi askerlerine Kur'an sayfalarını mızrakların ucuna takıp karşı tarafı Kur'an'ın hükmüne çağırma emretmiştir.

Bunun üzerine Suriyeli askerler Muaviye'nin talimatını yerine getirip, "Ey Iraklılar! Artık savaşı bırakalım, aramızda Allah'ın kitabı hakem olsun." demişlerdir. Bu hile savaşta bitkin düşen ve pek çoğu yakın akraba konumundaki dindaşlarına kılıç çekmekte tereddüt eden Hz. Ali'nin ordusundaki askerleri birbirine düşürmüş, kaynaklarda "kurra" diye anılan bir grup savaşa derhal son verilmesini istemiştir. Hz. Ali bu gruba Muaviye ve ordusunun yaptığı işin düpedüz savaş hilesi olduğunu söyleyip savaşa devam emri vermiş; fakat savaşın durdurulmasında ısrar eden grup onu dinlemediği gibi savaşa son vermediği takdirde kendisini öldürmekle de tehdit etmiştir.

İslam tarihinde genel olarak din, özel olarak Kur'an istismarının gelenek hâline gelmesinde bu meşhur hadisenin belirleyici rol oynadığı söylenebilir. Zira İslami kaynaklarda Havaric (Hariciler) diye anılan ve zihniyet itibarıyla günümüze kadar varlığını koruyan şiddet temelli dini istismar olgusu da yine Sıffin savaşı ve hakem olayını müteakiben zuhur etmiştir. İlk Harici grupların büyük günah işleyen kimsenin imandan çıktığı, hatta Harici olmayan herkesin kâfir olduğu yönündeki iddialarını, "ini'l-hükmü illâ lillâh" şeklindeki Kur'an ifadesiyle temellendirmelerinin ilahî kelâmı istismardan başka bir anlam taşımadığını bilmeyecek kadar cahil olduklarını düşünmek pek mümkün değildir. Nitekim Hz. Ali'nin Harura mevkiindeki Haricilerle müzakereye gönderdiği Abdullah b. Abbas'a, "Onlarla tartışırken Kur'an'dan delil getirme. Çünkü Kur'an çeşitli anlamlara/yorumlara elverişlidir. Bu yüzden onlarla sünnet üzerinden tartış." dediği yönündeki rivayet de aynı noktayı işaretlemektedir.

Bu rivayetin başka bir varyantına göre İbn Abbas, Hz. Ali'ye hitaben, "Ey müminlerin emiri! Ben Allah'ın kitabını onlardan çok daha iyi biliyorum; çünkü Kur'an bizim hanemize nazil oldu." demiş, Hz. Ali de ona, "Haklısın, fakat Kur'an çeşitli manalar taşır. Sen bir manadan (vech) söz ederken onlar diğ er/farklı bir manayı öne sürerler. Bu yüzden onlarla sünnet üzerinden tartış; çünkü onlar sünnet karşısında manevra yapma imkânı bulamazlar." mealinde bir sözle karşılık vermiştir. (bkz. Ebû'l-Hasen eş-Şerif er-Radî, *Nehcü'l-Belâğa*, Beyrut 1996, s. 378.) Başka bir rivayete göre ise Hz. Ali tahkim olayından sonra Haricilerin sözcüsü İbnü'l-Kevva'nın, "Kan ile ilgili bir meselede insanları hakem tayin etmek adalet midir?" şeklindeki itirazına, "Biz bu meselede insanları değil, Kur'an'ı hakem tayin ettik." diye karşılık vermiş ve ardından, "Ne var ki Kur'an konuşmaz; onu insanlar konuşturur." diye de eklemiştir. (bkz. Ebü Zeyd İbn Haldûn, *Kitâbü'l-İber*, Beyrut 1992, II. 607.)

Dinin doğal ve özgün yapısını bozarak onu sentetik hâle getiren istismar olgusunun İslam tarihindeki en meşhur örnekleri hilafet ve imamet meselesiyle ilgilidir. Bilindiği üzere bu meselenin orijini Hz. Peygamber'in vefatını müteakiben ortaya çıkan liderlik meselesi ve tarihsel süreçte bu meselenin Şia ile Ehlisünnet arasında kan davasına dönüşmesidir. Şia ilahî tayin iddiasından hareketle imamet meselesini usulî'd-din alanına dâhil etmekle istismarın ilk büyük adımını atarken, birçok Sünni kelimci de Hz. Ali'nin hilafet hakkının gasp edildiği yönündeki Şii iddia ve itirazlara mukabelede bulunmak üzere aynı konuyu kelam kitaplarının son kısmına eklemiş ve bu bağlamda Hz. Ebu Bekr'in hilafetini ayetlerle gerekçelendirme cihetine gitmiştir.

Hemen tamamı polemikçi bir dille kaleme alınan klasik kelam literatürü, sınırlı sayıdaki nassı azami nispette semerelen-dirme, diğ er bir ifadeyle muhtelif itikadi, siyasi ve ideolojik

kabulleri naslarla gerekçelendirme ve aynı zamanda muhalifleri ilzam etme gayretinin ürünü olarak değerlendirilebilir. Bu yöndeki gayretlerin temelinde ilahî kelamın meşrulaştırma gücünden yararlanma düşüncesinin bulunduğu şüphesizdir. Bu çerçevede istismar bir dinî grubun naslar üzerinden kendini meşru ilan etmesi şeklinde yapılabileceği gibi başka grupların dinî anlayış ve kavrayış tarzlarını gayrimeşru ilan etmek suretiyle de yapılabilir. İslam düşünce tarihinde dini istismar olgusunun bu iki varyantına dair sayısız örnek zikredilebilir. Çok boyutlu din istismarının güncel/aktüel ve en çarpıcı örneği ise FETÖ tecrübesidir.

Bir kişinin gerek kendi konumunu, gerek kişi ve grup çıkarına dayalı iddialarını ve davranışlarını dinî referanslara dayandırma çabası da İslam tarihindeki din istismarlarının yaygın türleri arasında yer alır. Bunun ilk ve en sapkın örneklerine Gulat ve Galiyye gibi sıfatlarla anılan aşırı Şii fırkalarda rastlanır. Muğiriyye fırkasının lideri Mugire b. Said el-İclî'nin kendini peygamber ilan etmesi, Beyaniyye fırkasının lideri Beyan b. Sem'an'ın, "Bu insanlara bir beyan, müttakilere de bir yol gösterici ve öğüttür." (Âl-i İmran, 3/138.) mealindeki ayeti kendi şahsına atfetmesi, Karmatiyye fırkasının Muhammed b. İsmail'in nübüvvetini ileri sürmesi Gulat-ı Şia'nın dini istismar şekillerinden sadece birkaçıdır. Bu tür istismarlara son dönem İslam dünyasında ortaya çıkan Kâdiyanilik, Babailik, Bahailik, Dürzilik gibi fırkalarda, hatta Sünni İslam dünyasında geniş taraftar kitlesine sahip olan bazı dinî gruplarda da rastlanır.

İslam tarihinde Emeviler ile Abbasi hanedanı arasındaki siyasi rekabet ve hesaplaşma bağlamında ortaya çıkan ve zaman içerisinde itikadi bir kalıba sokulan mehdilik inancı/iddiası da dini istismar kapsamında ele alınması gereken bir konudur. 03-04 Ağustos 2016 tarihlerinde Ankara'da düzenlenen Olağanüstü Din Şûrası'nın sonuç bildirgesindeki şu ifadeler de tam olarak bu hususa atıf yapmaktadır: "Tarih boyunca

toplumun güvenliğini tehdit eden mehdici-Masihçi ve hurufi-batini karakter arz eden pek çok fitne ve fesat hareketi ortaya çıkmıştır. Sır, gizem, adanmışlık, karizmatik kişilik gösterisi ve takiiyecilik/çift şahsiyetlilik bu hareketlerin en bariz özelliği olmuştur. Modern zamanlarda ise bu tür hareketler uluslararası siyasal mühendisliklerin güdümünde İslam toplumlarının parçalanması ve sömürülmesinin birer aracı olarak kullanılmışlardır.”

Mehdilik çeşitli inanç sistemlerinde mevcut olan ve dolayısıyla İslam’a özgülük vasfı taşımayan çok eski bir hikâyedir. Yahudilik ve Hristiyanlıkta Mesih, Sabiilikte Praşai Siva, Mecusilikte Şaoşyant, Hinduizmde Kalki, Budizmde Maitraya gibi kavramlar mehdilik hikâyesinin arka planı ve kültürel çapı hakkında manidar ipuçları verebilir. Mehdilik etrafında oluşan inanç örgüleri çoğunlukla Doğu toplumlarında gözlemlenen tembellik, irrasyonellik, romantiklik, rüş çığına erememişlik, tarihsel akışı her daim kötülüğün çoğalmasına yoran koyu pesimistlik ve hatta iktisat tabiriyle “free rider problem”cilik (bedavacılık sorunu) gibi sosyolojik ve antropolojik komponentlerin bileşkesinden müteşekkildir. Başka bir ifadeyle, İslamî kaynaklarda, özellikle Şiî müelliflere ait kitaplarda nakledilen mehdi rivayetlerindeki muhteva çeşitli inançlar ve kültürlere ait çok sayıda unsurla bezeli bir kompozisyon ve koalisyona işaret etmektedir.

Hâl böyleyken, İslam tarihinde Şia hem asırlar boyu muhalefette kalmanın yarattığı travmatik duygusallıktan hem de nereye kaybolduğu bilinmeyen bir dizi imamla ilgili tuhaf inanç kurgusundan dolayı mehdilik fikrine sınıksız sarılmıştır. Sünni geleneğe Ehlihadis ve Selefiyye ekolü de gerek dinî haber ve esere (rivayet) eşitlemenin, gerekse en zayıf hadisi re’ye tercih etmenin bir tezahürü olarak mehdi inancına sahip çıkmıştır. Tasavvuf geleneğinde ise mürşit diye anılan hemen her sufünün aynı zamanda mehdi gibi -ki belki de “gibi”si fazla- algılanması

ve aynı zamanda tasavvuf ile teşeyyu' arasında sıkı denebilecek bir irtibat/iltisak bulunması nedeniyle mehdilik fikri bu gelenekte de hüsnükabulle karşılanmıştır. Haddi zatında bir kişinin kendi şahsına veya bir dinî grubun kendi liderine mehdilik, bedilik, mücedditlik, gavslık, kutubluk gibi sıfatlar izafe etmesi, “kerameti kendinden menkul” sözünün de ifade ettiği üzere apaçık bir din istismarıdır.

Dinin bir diğer yaygın istismar şekli de nasların anlaşılması ve yorumlanmasıyla alakalıdır. Meşhur usul âlimi Ebu İshak eş-Şatıbi (ö. 790/1388) Kur'an'da zahir ve bâtın meselesiyle ilgili olarak, “Zahir Kur'an'daki bir kelime veya ifadenin Arap dilinde ifade ettiği düz anlam, bâtın ise Allah'ın o kelime ve ifadeyle kastettiği maksattır.” şeklinde bir çerçeve belirledikten sonra Yahudilerin karzıhasenle ilgili ayete atıfla, “Allah fakir, biz zenginiz” demelerinden, İslam fikhındaki hile-i şer formüllerine, Haricilerin ini'l-hükmü illâ lillâh (Yâsuf, 12/40.) ayetiyle istidlallerinden, Müşebbihe'nin Allah'a birtakım uzuvlar izafe etmesine, Bâtınilerin akla ziyan tevillerine, hatta sufilerin birtakım bâtını karakterli yorumları ile kelamcıların Arap dili ve siiriyle şahitlendirmeye çalıştıkları birtakım görüşlere kadar çok geniş bir alanda zahirilik ve bâtınilikten söz edilebileceğine, bu anlamda zahirilik ve bâtıniliğin naslardaki makâsıda bigâne kalan ve kastı aşan okuma, anlama ve yorumlama tarzlarına karşılık geldiğine dikkat çekmiştir (bkz. Ebü İshâk İbrahim eş-Şatıbi, *el-Muvâfakât fi Usûli'ş-Şeria*, Beyrut 1997, III. 347-360.) ki, bütün bu aşırı yorumları farklı yollarla farklı amaçlara yönelik istismarlar kapsamında değerlendirmek mümkündür.

Farklı yollarla farklı amaçlara yönelik istismarlar dedik, çünkü istismar dinin ve/veya dindar insanların görünüşte lehinde ve aleyhinde olmak üzere iki şekilde söz konusu olabilir. Gerçekte her ikisi de din ve dindarların aleyhine olan bu iki istismar türünden ilki, dinin çok etkili ve manipülatif bir araç/aparat gibi kullanılmasıdır. İstismarın bu türünde dindar görünmenin

sağlayacağı siyasi, sosyal, ekonomik faydaları temin hedefi gibi bir süflilik söz konusudur. Meşhur filozof Kindi dini bu şekilde istismar edenler hakkında şunları aktarır: “Hayvani nefislerinde yer eden haset kırı ile düşünce ufuklarını kuşatan karanlığın hakikatin nurunu görmelerini engellediği din istismarcıları, saldırgan ve zalim düşman olarak, haksız yere işgal ettikleri makamları korumak için elde edemedikleri ve çok uzağında buldukları insanî erdemlere sahip insanları küçümserler. Amaçları başları tutmak, makam ve mevkilerin başına geçmek ve din tacirliği yapmaktır. Gerçekte onlar dinden yoksundurlar; zira bir şeyin ticaretini yapan onu satar, sattığı ise artık kendisinin değildir. Dolayısıyla dini satanlar, din üzerinden istismar veya sömürü yapanlar, dine sahip olamazlar.” (Kindi, *Felsefi Risaleler*, çev. Mahmut Kaya, İz Yayınları, İstanbul 2014, s. 129.)

İstismarın ikinci şekline gelince; bu istismar din ve dindarları toplumun tamamı veya bir kısmı için çok ciddi bir tehdit gibi göstermek ya da din ve dindarları seküler çevrelerce benimsenen hayat tarzını hedef alan büyük bir tehlike olarak takdim etmek suretiyle toplumsal paranoya oluşturmak ve aynı zamanda dine mesafeli ideolojileri kurtuluş reçetesi gibi sunmak şeklinde icra edilir. (bkz. Hüseyin Certel, “Din İstismarı Üzerine”, *İslamî Araştırmalar*, cilt: XXII, sayı: 1 [2011], s. 7.) Türkiye'nin yakın geçmişinde yaşanan 28 Şubat darbesi, irtica söylemleri ve Cumhuriyet mitingleri gibi hadiseler dinî tehdit algısına dayalı ve ideolojik amaçlı bu istismar türünün dramatik örnekleridir.

the *Journal of Applied Behavior Analysis* (1974), and the *Journal of Experimental Psychology: Applied* (1975).

There are a number of reasons why the *Journal of Applied Behavior Analysis* is the most widely cited journal in the field of behavior analysis.

First, the journal has a long history of publishing high-quality research in the field of behavior analysis.

Second, the journal has a wide range of articles, including research, theory, and practice.

Third, the journal has a high impact factor, which is a measure of the journal's influence in the field.

Finally, the journal has a high level of readability, which makes it accessible to a wide range of researchers and practitioners.

Overall, the *Journal of Applied Behavior Analysis* is a leading journal in the field of behavior analysis, and its articles are widely cited and read.

References

Journal of Applied Behavior Analysis (1974)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1975)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1976)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1977)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1978)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1979)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1980)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1981)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1982)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1983)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1984)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1985)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1986)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1987)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1988)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1989)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1990)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1991)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1992)

Journal of Experimental Psychology: Applied (1993)

FETÖ'NÜN MAHİYETİ*



FETÖ NASIL BİR ÖRGÜT?

FETÖ yapılanmasının temelini oluşturan “Gülen Hareketi”, dış yüzüyle sosyolojik anlamda bir statü grubu olarak dinî bir “cemaat” iken, diğer yüzüyle birtakım siyasî-ideolojik ve ekonomik hedefleri (güç ve rant kazanımına dayalı ve devlet kurumlarını ele geçirmeye yönelik hedefler) gerçekleştirmeye yönelik organize olmuş bir “menfaat şebekesi” olarak tanımlanabilir. Ayrıca FETÖ'nün 15 Temmuz darbe teşebbüsünün planlayıcısı ve esas uygulayıcısı olması hasebiyle bu örgütün illegal karakteri açıkça gün yüzüne çıkmış ve Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından bir “terör örgütü” olduğu tescillenmiştir.

Bu çerçevede, söz konusu hareketi, herhangi bir “dinî cemaat” değil, mesiyanic/mesihçi bir kült hareketi olarak tanımlamak daha doğru olur. Dünyada da farklı örnekleri bulunan bu tür hareketlerin öne çıkan özelliği, “dünyanın sonuna yakın kötülüklerin çoğaldığı ve bu durumun düzeltilmesi için kendilerine ulvi bir vazife verildiği” kanaatidir. Hareket ikiye bölünmüş bir yapıya sahiptir. Dış görünümü itibarıyla ıslahatçı nitelikte dinî bir cemaat olduğu izlenimi verilmiş, mensupları itibarıyla

* Bu makale, İsam yayınları arasında çıkan “Gülen Yapılanması” adlı kitaptan alınmıştır.

mesihçi özellikte bir kült halini almış, zaman içinde bu kült temelinde yüksek siyasî amaçları olan, gizli ve hiyerarşik bir örgütlenme gelişmiştir.

Dolayısıyla Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) “mesihanik özellikli, karizmatik ve otoriter kimlikli bir dinî liderliğe dayanan, sıkı bir hiyerarşik yapılanması bulunan, açık teşkilat biçimlerini kullanmakla birlikte gizli, kendine mahsus ve karmaşık bir iç örgütlenmeye sahip siyasî bir yapılanma” olarak tanımlanabilir.

Dış yüzünde kültürel-ilmî ıslahatçılık hareketi görünümüyle uzun yıllar faaliyet yürüten ve buna binaen 2000’li yılların sonunda kendisine “Hizmet Hareketi” adını veren FETÖ’nün, aslında ilk başından itibaren daima gizli bir siyasî gündeminin ve amacının bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu amaç; “devletin tüm kurumlarına, özellikle yüksek bürokrasi, adalet mekanizması, polis ve askeriyeye örgütlü sızmada bulunarak belli bir süre sonunda Türkiye Cumhuriyeti devletini FETÖ adına devralmak” olarak tanımlanabilir. Bir sonraki aşama olarak hareket, mesihanik karakterinin doğurduğu tabii bir sonuç olarak Türkiye merkezinden başlayıp tüm dünyada etkin bir siyasî ve ekonomik güç haline gelmeyi hedefleyen daha büyük bir küresel planı da gerçekleştirmek istemektedir.

Hareketin mensuplarınca liderleri Fetullah Gülen’in yanı sıra hareketin bizzat kendisi de kutsallaştırılmakta, bu inancın meşruiyeti de sonu yaklaşan dünyayı kurtarabilecek tek topluluğun kendileri olduğu fikriyle sağlanmaktadır. Gülen’in de bizzat vurgularıyla “insanlığı kurtarabilecek” tek grubun kendileri olduğu düşüncesi hareketin mensuplarında bir fikr-i sabit haline gelmiş; bu sebeple de bir “Altın Nesil” oldukları inancı hareket içerisinde yaygınlaştırılmıştır. Bu mesihanik toplu yüceltme yoluyla, nihai amaca götüren bütün yollar, ki buna darbe yapmak da dahildir, meşrulaştırılmaktadır. Böylece sınavlarda soru çalma ve kopya, rüşvet, iltimas, rakip/engel görülen insanları

haksız yere suçlama, görevden alma, hapse atma, hatta ortadan kaldırma vs. gibi gayri meşru ve gayri ahlaki taktik ve stratejiler bu nihai amaca (“Kıyamet yaklaşırken Altın Neslin insanlığı kurtarması”) atıfla rahatlıkla meşru hale getirilmektedir. Bunu bizzat talimatlarıyla deruhte eden liderin kutsallaştırılmış kişiliği bu meşruiyet ameliyesini kolaylaştırmaktadır.

Özellikle 17-25 Aralık’tan bugüne, bu harekete sadece “cemaat” yüzüyle muhatap olanların yaşanan süreç içinde gelinen noktaya bakarak yol ayrımına gidebilmesine karşılık, “kült”ün içinde kalanların -dışarıdan bakanlar için apaçık olan bir tabloya rağmen- “dünya ve ahiretlerinin helâki” pahasına “dava”-ya sadakatlerini sürdürmeleri, bu kült inancı ve psikolojisi içinde harekete ve liderine biçtikleri misyonla birebir ilgilidir.

Hareketin en fazla önem verdiği ilkelerden biri gizliliktir. Yatay ve dikey düzlemlerde gizli bir örgütlenme yapısına sahip olan hareket, hem teşkilat yapısı açısından gizliliğe önem vermekte hem de mensuplarının kimliklerini gizlemesini sağlayarak olduğundan farklı görünmelerine yol açmaktadır. Hareket içerisinde “tedbir” adı verilen bu ilke ve “her yerde olmalıyız” hedefi ile başta devlet kurumları olmak üzere sivil topluma ve iktisadi faaliyet alanlarına sızarak buralarda gizli bir örgütlenme içinde faaliyet göstermek en temel strateji olarak benimsenmiştir. Amaçları doğrultusunda dünyadaki birtakım güç odaklarının desteğini almak da bir diğer ana stratejidir. Bu hedefleri gerçekleştirmek üzere ilgili ilgisiz her insanı dinleme, fişleme, şantaj uygulama, karalama gibi metotlar ve taktikler mubah görülmüştür.

DİNÎ BİR OLUŞUMDAN TERÖR ÖRGÜTÜNE FETÖ

Gülen hareketinin/örgütünün, baştan beri ikili bir yapısının olduğu anlaşılmaktadır. Dışa yansıyan şekliyle “dinî bir

cemaat” görüntüsü verirken çekirdekte “mesihanik bir grup”, yani kendisini mesih, kutsanmış bir önder olarak gören bir kişiye yönelik kesin inanca dayalı bir kült olduğu görülmektedir. Dolayısıyla yaşanan süreç, “cemaatin külte dönüşmesi” süreci değil; Fetullah Gülen’in önce kendisini inandırdığı “misyon” etrafında kümelenen ve baştan beri varolan “kült”ün, belirli bir hedefe doğru, “cemaat”ten devşirdiği insanlarla gitgide hacmini, etki alanını ve insan sermayesini genişletmesi sürecidir.

Kültlerin dinî ve manevî organizasyonlar şeklinde ortaya çıkmasının veya bu tür organizasyonlarla bağlantılı olmasının rasyonel bir açıklaması vardır. Bütün dinler, üstün bir gücün varlığı inancına dayalıdır. Bu yüce varlık güçlüdür, her şeyi bilir, korur ve gözetir, ödüllendirme ve cezalandırma yetkisi vardır. İnsan kutsiyet arayan, dayanıp sığınacağı bir güce ihtiyaç duyan, ibadet ihtiyacı olan bir varlıktır. İşte, insanda olan bu rehberlik alma ve ilahi bir güç tarafından korunma ihtiyacı, kültler tarafından kutsanarak yüceltilmiş lidere yöneltilir. Böylece kişiler “yuvada/evinde olma” gibi bir rahatlık ve mutluluk haline kavuşurlar. Kült oluşumlarının içerdiği her türlü arıza ve riske rağmen birçok insanı kendisine çekebilmesinin en önemli psikolojik sebebi budur.

Diğer taraftan politik şiddet, zeki bir aklın stratejik planlaması, kararlı birilerinin dikkatli seçimleri ve tercihleri sonucu ortaya çıkar. Her ne kadar bu süreç diğer insanlara zararlı, etik ve yasal olmayan bir şekilde gelişse de, politik şiddetin ve bu tarz grupların planlarının dikkatli ve hedefe kilitlenmiş akıllardan çıktığını unutmamak gerekir. Hedef kötü ve zararlı olsa da, bir şekilde meşrulaştırılan amaca ulaşmaya yönelik davranışları ve planları oluşturmak, dürtüleriyle hareket eden, dağınık bir zihnin yapabileceği bir şey değildir. Bu şekilde hedefler koyanlar, belki de yıllarca bekler, planlar ve kendileri için en doğru zamanda eyleme geçerler.

Kültlere dair bu sosyo-psikolojik tabloyu da göz önünde tutarak, 15 Temmuz'a nasıl geldiğinin cevabını, öncelikle Fetullah Gülen'in şahsında bulabiliriz. Otobiyografisi *Küçük Dünyam* dahil hakkındaki biyografik malzemeler, onun daha çocukluğundan itibaren kendine özel bir “misyon” biçmeye yatkın bir kişilikle yol aldığını; hayatının akışı içinde sağladığı “başarı”larla da bu “misyon”un kendi iç dünyasında (a) sürekli teyid edildiğini, (b) giderek daha da büyüdüğünü gösteriyor. Gülen'in kendisine yönelik bu “misyon” algısının ilerleyen süreçte kendisinde “mesihiyet” ve “mehdiyete” potansiyeli görür bir noktaya kadar ulaştığı anlaşılıyor. Ona “Biz, yeryüzünü bütünüyle fethetsek bile, ona takılıp kalmadan gökyüzünü fethetmek için yollar aramalıyız” (*Fasıldan Fasıla*, II, s. 80) gibi sözleri söyleten “misyon gayretkeşliği” ancak bu şekilde izah edilebilir. Video kaydı da bulunan bir konuşmasında Gülen, “Hz. Peygamber yakaza durumunda gelip ‘İnzivaya çekil’ dese bile ‘Bu talepte herhalde bir yanlışlık var’ diyerek reddedeceğini” söylemektedir.

Görünen o ki, Fetullah Gülen'in önce kendisi özel bir “misyon”un taşıyıcısı olduğuna inanmış, daha sonra aşama aşama başkalarını buna inandırmış; böylece dışarıdan bakan ilk muhatabın “eğitim-merkezli bir dinî tebliğ faaliyeti” olarak gördüğü hareket, daha ilk oluşum sürecinden itibaren kendi çelik çekirdeğinde daima bir “kült” boyutu içermiştir. Yani, Gülen hareketi önce “cemaat” iken sonradan “kült” haline gelmiş değildir, aynı anda dış yüzünde “cemaat” görünümüne sahipken çelik çekirdeğinde “kült” özelliğini her zaman taşımış ve bu “kült”ün hacmi onlarca yıl içinde gitgide genişleyerek yüzbinlerce insanı kuşatır hale gelmiştir.

Bir “ahlak ve eğitim hareketi” olduğunu söyleyerek kendisini “müsbet” bir görünüm içerisinde sunan bir oluşumun “menfi bir hareket”e dönüşmesi, birkaç açıdan açıklanabilir:

1. “Ahlaklı olmak” ile “ahlakçı olmak” arasındaki farkı hatırlatır şekilde, “müsbet” bir tutuma ve söyleme esasen bir “hesapla” girildiği ve müşterek bir akıl süzgecinden geçmemiş kendi “doğruları” konusunda kesin inançlı olduğu için bu oluşum istikamet üzere olamamıştır. Gülen hareketi hiçbir zaman “hasbî” olamamış, hep bir “hesapla” yol almış, en müsbet söylemlerini dahi merkezinde kendilerinin olduğu muhayyel bir gelecek hesabına göre kurgulamıştır. Tıpkı “cemaat”in “kült”ü örten bir kılıf olması gibi, burada da bir “çift-niyetliliğin” hep var olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla zor bir zamanda hem gerçek niyetin hem yapının gerçek karakterinin ortaya çıkması şaşırtıcı değildir.
2. Bir söylemin sahilliği “zayıf olduğu yerde” değil, “güçlü olduğu yerde” ölçülür. Bu bakımdan, söylemin asıl sınıdığı yer “mikro iktidar” alanlarıdır. Bu oluşumun ulusal veya küresel ölçekte “zayıflığının” bilinciyle ürettiği söylemle, tartışılmaz otorite olduğu “cemaat-kült” zemininde ürettiği eylem arasında bir zıtlık hep olagelmıştır. Buradaki mesele, yapıdaki bu problemin, oluşumun algı yöneticileri tarafından ustalıkla örtülmesi; dindar kesimin “seçkinleri”nin ise oluşumun sadece “vitrin yüzleri” ve onların söylemleri ile muhatap oldukları için içerideki bu zıtlığı görememeleridir. Bu da, bir yapıdaki sahiciliği veya varsa patolojiyi görebilmek için görünen yüze ve dile getirdikleri söyleme bakmakla kalmayıp, “en alttakilere veya en içeridekilere” ulaşabilen bir iletişimin gerekli olduğunu bir tecrübe olarak önümüze koymaktadır.
3. *Açık Toplum ve Düşmanları*’nın yazarının “kapalı toplum” ile “proje mantığı” arasında kurduğu ilgi, burada da açıklayıcı bir çerçeve sunabilir. Bu açıdan bakıldığında, “kült”ün “proje”yi oluşturan “lider”inin bu projeyi oluşturduğu tarihte dünyanın-toplumun-bireyin içinde bulunduğu şartlar ile projenin başarıya ulaşacağı tahmin edilen tarihte

dünyanın-toplumun-bireyin gerçekten içinde bulunduğu şartlar arasındaki fark, kritik bir öneme sahiptir. “Dinamik” bir zeminde “statik” bir projenin başarı şansı, bekleneceği gibi, her zaman için çok düşüktür; bilakis bu “proje” kurucusu projeci kişiyi gerçeklik algısından koparır, artık olayları, olguları, değişimi, gelişim ve dönüşümü hakkıyla okuyamaz, onlara gereğince uyum sağlayamaz. Gerçekte hayat onlara yanlış yolda olduklarına, yanlış giden bir şeylerin olduğuna dair mesajlar gönderir, ama kült mensubu bu mesajları okuyamaz, algılayamaz; sorunu asla kendilerinde görmez, hep “dışarıda” görür. Kült mensuplarının “gerçeklikten kopuk” halleri de bu şekilde anlaşılabilir. Öte yandan, projenin sahibi yaşının da ilerlediğini göze alarak çok zaman önce kurguladığı başarıyı ve mutlu sonu görmek için zaman ilerledikçe daha da hırslanır, böylece “tedbir” giderek gevşer; çünkü besleyip büyüttüğü ağacın “meyve”-sini artık bir an önce elinde görmek istemektedir. Aslında hayat-dünya-toplum-insanlar onun projesine uygun bir zeminde ilerlemediği halde, o bütün şartları olgunlaştırdığını düşünmektedir ve “nihai hedefe” en yakın olduğu düşünülen anda en ölümcül hamle gerçekleşir. Neticede başarılı olsa da zaten uzun ömürlü olmayacak projesi nihai başarıya ulaşmadan mahvolur. Zira o güne kadarki bütün “müsbet” söylemlerinin “sahteliği” bu “menfi” eylemle aşikâr hale geldiği için vicdanlarda mahkûm olmuştur. En başındaki kişi başta olmak üzere oluşumun strateji üreten bütün unsurlarının, hem toplumun darbelere karşı bugün geldiği direnci hem de kendileri hakkında toplumda birikmiş tepkiyi okuyamamaları ile birlikte 15 Temmuz gecesi yaşadıkları durum bu sürecin bir örneğidir.

Bu noktada şu da söylenebilir: Bu “kült”ün merkezî unsurları, aslında zamanında sosyolojik olarak doğru bir okuma yaptılar; hem yerel hem küresel düzlemde istenen makbul “dindar”

tipini doğru tespit ettiler. Söylem ve görünümelerini buna göre ayarladılar. Psikolojik olarak da doğru bir okuma yaptılar; ailelerin çocukları için, toplumun fertleri için “dünyası da iyi, dini de düzgün, aşırıya da gitmeyen” bir profil istediğini doğru anladılar. Böylece kendilerini başarılı, fetihçi, ama aynı zamanda aşırılıktan uzak bir insan tipi yetiştirmek için en ideal ortam olarak takdim ettiler. Gerçek niyetlerini ve hedeflerini ise gizlediler.

Bu okumaların yanı sıra, teolojik açıdan da amaçlarına göre “doğru” okumalar yaptılar. Öncelikle, bu ülkede dindarlar nezdinde itibarı olan dinî söylemleri, âlimleri ve eserleri istismar ettiler. Ama bu eserleri kendi bütünlüğü içinde okumayıp seçmecilik yaptılar; bir yandan bunlarla itibar devşirirken, diğer yandan müntesiplerini gerçek bir dinî bilgi ve akıldan mahrum bıraktılar. “Yeniden inşa edilmiş”, şartlara göre kendileri için en uygun şekilde yorumlanmış eklektik bir Asr-ı Saadet anlatısıyla hem Hz. Peygamber’in ve sahabilerin müslümanlar nezdindeki itibarından istifade ettiler hem kendi doktrinlerini bu Asr-ı Saadet/sahabe anlatısı içinde zerk ettiler. Bilmeyenler ve başkaca kaynaklara başvurmamayanlar, zihin tembellikleri dolayısıyla Asr-ı Saadete dair anlatılan her şeyin tam da Gülen’in anlattığı gibi olduğunu zannettiler; bilenlerin çoğu ise ya “fitne çıkmasın” gibi bir endişeyle veya bu yapının gücünü, özellikle de pazarlama başarısını dikkate alarak suskun kalmayı tercih ettiler. Diğer taraftan, Batıya, özellikle ABD’ye açıldıklarında oralarda “tasavvuf”un ve bilhassa “Mevlânâ”nın itibarını gördüler; Türkiye’de kendisini doğrudan tarikatla ve tasavvufla tanımlamamaya özellikle itina gösterirken orada Fetullah Gülen’e ait *Kalbin Zümürüt Tepeleri* kitap dizisini *Key Concepts in the Practice of Sufism* başlığıyla yayınladılar; dahası ABD’deki ana örgütlenme platformu olarak “Rumi Forum”u kurdular, neticede fırsatçı bir tavırla kendilerini “sûfiler” olarak takdim ettiler.

Böylece bu yapı, ailelerin çocuklarıyla ilgili beklentisini doğru okuyarak ve çocuklarını “yetiştirme” yükünü onlardan devralarak; ayrıca hem İslamî ilimler camiasının hem dinî cemaatlerin nezaket ve müsamaha başta olmak üzere iyi niyet ve zaaf- larını kendileri lehine değerlendirerek; son olarak da siyasetin kadro ve kamuoyu oluşturma ihtiyacına cevap sunarak gitgide büyüdü ve 15 Temmuz gecesi gördüğümüz o “canavar” port- resine kadar ilerledi.

Bu tablodan dolayı herkesin yapması gereken bir özeleşti- ri alanı mevcuttur ve her kesimin çıkarması gereken dersler bulunmaktadır.

the fact that the *de novo* synthesis of cholesterol is inhibited by the presence of dietary cholesterol. The effect of dietary cholesterol on cholesterol synthesis is mediated by the regulation of HMG CoA synthase, the rate limiting enzyme in cholesterol synthesis. The regulation of HMG CoA synthase is mediated by the presence of dietary cholesterol, which inhibits the synthesis of HMG CoA synthase, thereby reducing the rate of cholesterol synthesis.

The effect of dietary cholesterol on cholesterol synthesis is also mediated by the regulation of HMG CoA reductase, the rate limiting enzyme in cholesterol synthesis. The regulation of HMG CoA reductase is mediated by the presence of dietary cholesterol, which inhibits the synthesis of HMG CoA reductase, thereby reducing the rate of cholesterol synthesis.

The effect of dietary cholesterol on cholesterol synthesis is also mediated by the regulation of HMG CoA synthase, the rate limiting enzyme in cholesterol synthesis. The regulation of HMG CoA synthase is mediated by the presence of dietary cholesterol, which inhibits the synthesis of HMG CoA synthase, thereby reducing the rate of cholesterol synthesis.

The effect of dietary cholesterol on cholesterol synthesis is also mediated by the regulation of HMG CoA reductase, the rate limiting enzyme in cholesterol synthesis. The regulation of HMG CoA reductase is mediated by the presence of dietary cholesterol, which inhibits the synthesis of HMG CoA reductase, thereby reducing the rate of cholesterol synthesis.

The effect of dietary cholesterol on cholesterol synthesis is also mediated by the regulation of HMG CoA synthase, the rate limiting enzyme in cholesterol synthesis. The regulation of HMG CoA synthase is mediated by the presence of dietary cholesterol, which inhibits the synthesis of HMG CoA synthase, thereby reducing the rate of cholesterol synthesis.

The effect of dietary cholesterol on cholesterol synthesis is also mediated by the regulation of HMG CoA reductase, the rate limiting enzyme in cholesterol synthesis. The regulation of HMG CoA reductase is mediated by the presence of dietary cholesterol, which inhibits the synthesis of HMG CoA reductase, thereby reducing the rate of cholesterol synthesis.

The effect of dietary cholesterol on cholesterol synthesis is also mediated by the regulation of HMG CoA synthase, the rate limiting enzyme in cholesterol synthesis. The regulation of HMG CoA synthase is mediated by the presence of dietary cholesterol, which inhibits the synthesis of HMG CoA synthase, thereby reducing the rate of cholesterol synthesis.

The effect of dietary cholesterol on cholesterol synthesis is also mediated by the regulation of HMG CoA reductase, the rate limiting enzyme in cholesterol synthesis. The regulation of HMG CoA reductase is mediated by the presence of dietary cholesterol, which inhibits the synthesis of HMG CoA reductase, thereby reducing the rate of cholesterol synthesis.

FETÖ'NÜN ALLAH VE PEYGAMBER İSTİSMARI*



Türkiye, 15 Temmuz 2016'da gerçekleşen hain darbe ve işgal girişiminin akabinde Gülen örgütünü, çok daha yakından tanıma ve irdeleme ihtiyacı hissetmiştir. Bu süreçte kamuoyu, ortaya saçılan gizli bilgi ve belgeler, devlet kurumlarının titiz çalışmaları ve bazı eski Gülen hareketi mensuplarının itiraf ve açıklamaları sayesinde örgütün gerçek yüzünü tüm çıplaklığıyla görme imkanı bulmuştur.

15 Temmuz hain darbe ve işgal girişiminin, tarihimizde eşi benzeri görülmemiş bu hainliğin, gözü dönmüş caniler ve robotlaştırılmış insan tipleri eliyle gerçekleşmiş olması tüm milletimizi dehşete düşürmüştür. Onlarca yıldır uyuyan hücre şeklinde yapılanmış olan FETÖ mensupları, gelen talimatlarla göründüklerinden bambaşka bir kimliğe bürünmüş ve gözü-nü kırpmadan kendi vatandaşlarını, askerini, polisini öldüren, meclisini ve diğer devlet kurumlarını bombalayan robotlar olarak karşımıza çıkmışlardı.

Gülen, bağlılarını her emredilene düşünmeden, sorgulamadan yapan birer mankurt haline dönüştürmek için dinî değerleri istisman en önemli araç olarak kullanmıştı. O, taraftarları nezdinde kutsi bir kişilik ve otorite olduğunu göstermek için Allah ve Peygamberi kendi emellerine alet etmekten çekinmemiştir.

* Bu makale, Din İşleri Yüksek Kurulunun Fetö Raporu'ndan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Gülen, kendini örgütüne “Şayet Allah, kendi katından göndermiş olduğu bir kısım ışınları, onun üzerinde kırıp başkalarına yansıtıyorsa, bu yüce ve kutsî iş için o insanın, kendisini seçen Rabbi’ne karşı şükran duyguları ile iki büküm olması gerekmez mi?” (Gülen, Fasıldan Fasıla 4, Nil Yayınları, İzmir 2009, s. 108.) sözleriyle takdim etmişti. O bu sözleriyle kendisini Allah tarafından seçilen ve semadan bilgi alan ve onları insanlara aktaran yüce bir kişilik gibi aktarmayı hedeflemiştir.

FETÖ lideri, ideolojik ve siyasi hedeflerine ulaşmak ve güç devşirmek için öncelikle, Allah’ın dünyada görülebileceği fikrini işleyerek işe başlamıştır. Yol mülâhazaları isimli kitabında “O kişinin haram karşısındaki bu tutumu, daha sonra Cenâb-ı Hakkı müşahede gibi mühim bir neticeyi de semere verecektir. Bu müşahede ötede olabileceği gibi bu dünyada da olabilir.” (Gülen, Yol Mülâhazaları, Nil Yayınları, İzmir 2008, s. 80.) Bu ifadelerde Gülen, gözünü haramdan koruyan kimselerin Cenâb-ı Hakk’ı dünyada müşahede (görme) gibi güzel bir sonuçla karşılaşacakları iddiasını dile getirmektedir. Sohbet-i Canan isimli kitabında daha da ileri giderek “Yani insan, mahiyeti itibariyle zaman üstü, mekân üstü olabilir. Dünü yarınla beraber görebilir. Doğrudan doğruya huzur-i risaletpenâhiye ulaşabilir ve Efendimizi dinleyebilir. Hz. Cibril’i Kur’an okurken duyuyor gibi olabilir. Zât-ı uluhiyyetin bikem u keyf kendisine konuştuğunu duyabilir.” (Gülen, Sohbet-i Canan, Nil Yayınları, İstanbul 2013, s. 21-22.) sözleriyle Allah’ın konuşmasını duyabileceği hezeyanını dillendirmiştir.

Gülen, aslında insanların mahiyet itibariyle Allah’ı dünyada görebileceği, O’nun konuşmasını duyabileceği şeklindeki sözleriyle, bağlılarını etkilemek için uygun bir zemin hazırlamıştır. O, bu söylemini örgüt mensuplarına kabul ettirdikten sonra Allah ile bizatihi görüştüğü yalanlarına başlamıştır.

Artık o, sempatanları kendisini yadırgamadan “...Felekler burcuna çıktım, melekten merhaba gördüm, bana Hakk’tan nida

geldi: *Gel ey aşık ki mahremsin, bura mahrem makamıdır, seni ehli vefa gördüm...*” (Hisar-3 (İrade Kahramanları), dk. 15.50 vd.) diye-bilmektedir.

Hatta daha da ileri giderek Allah'ı gördüğünü, O'nun, Gü-len'in konuştuğu camiye geldiğini ve O'nun adına konuştuğu-nu söyleyebilmektedir:

“Ben şimdi tepeden tırnağa his kesilmiş doğrudan doğruya O'nun rahmeti adına konuşuyorum. Şu anda âdeti gazabını unuttum gibi. Rahman ve Rahim gözümün önünü doldurdu. Bismillahirrah-manirrahim âdeti beni çepeçevre sardı. Allah, Rahman Rahim hu-zurunuzda mütecellî...” (1979-07-09_Gonul Dunyamızdan-02 - Muhabbet fedailerinin özellikleri - Beraat Gecesi.)

Tasavvuf erbabı da dâhil İslam âlimleri dünyada Allah'ı müşa-hede iddiasının bir sapma olduğu ve bunun mümkün olma-dığı noktasında ittifak etmişlerdir. Kur'an-ı Kerim'de *“Gözler O'nu göremez, O ise gözleri görür.”* (En'âm, 6/103.) mealindeki ayet, Allah'ın dünyada görülmesinin mümkün olmadığını açıkça ifade etmektedir. Ayrıca Hz. Musa'nın Allah'ı görme arzusuna, Yüce Allah tarafından, *“Beni asla göremezsin!”* (Araf, 7/143.) şek-linde cevap verilmiş olması da insanın dünyada Allah'ı gör-mesinin imkânsız olduğunu ortaya koymaktadır. (Eş'arî, el-İbâne, s. 47-62; Bekir Topaloğlu vd., İslam'da İman Esasları, s. 176; “Rü'yetullah”, DİA.)

Kur'an-ı Kerim'e göre dünyada Allah'ı müşahede talebi, Allah'ı layıkıyla takdir edemeyen inkârcılar tarafından gündeme geti-rilmiştir. *“Bilgiden yoksun olanlar, ‘Allah bizimle konuşmalı veya bize bir mucizeli işaret gelmeli değil miydi?’ dediler. Bunun gibi onlardan öncekiler de onların dediklerinin benzerini demişlerdi. Kalpleri hep birbirine benziyor! Biz, kesin gerçeği bilmek isteyenlere âyetleri açıkladık.”* (Bakara, 2/118.) ve *“Bize kavuşacaklarını umma-yanlar, ‘Bize melekler indirilseydi yahut Rabbimizi görseydik ya!’ dediler. Andolsun, onlar kendi benliklerinde büyüklük tasladılar ve*

büyük bir taşkınlık gösterdiler.” (Furkân, 25/21.) âyetleri bu hususu açıkça ortaya koymaktadır. Bazı İslam âlimleri Allah’ı dünyada gördüğü iddiasında bulunmanın, kişinin imanını zedeleyeceği görüşündedir. (Ali el-Kârî, Minahu’r-Ravdi’l-Ezher fi Şerhi’l-Fikhi’l-Ekber, s. 354-356) Böyle bir sapmayı kitlelere telkin eden pragmatist bir zihniyeti benimseyen Gülen’in tek amacı, kendisine sorgusuz sualsiz bağlı konsolide/muhkem bir topluluk oluşturmak olduğu için, O dinî hakikatleri çarpıtmaktan çekinmemektedir.

Allah Teâlâ kendi mesajını insanlara ulaştırmak için onlar arasından seçmiş olduğu peygamberleri vasıta kılmıştır. Kur’an-ı Kerim’de havarilere (Mâide, 5/111.) ve Hz. Musa’nın annesine (Tâhâ, 20/38.) ilham yoluyla birtakım yönlendirmeler yapılmış olsa da âyet-i kerimede açıkça vurgulandığı üzere peygamberler dışında hiçbir kimsenin Yüce Allah ile konuşup görüşmesi vaki değildir. (Şûrâ, 42/51.) Bu sebeple Allah’ın, peygamberler dışında insanlarla konuşması söz konusu olamaz. Nitekim, Allah ve insan arasındaki iletişimin ancak peygamberler aracılığıyla ve belirli yollarla gerçekleşebileceği de Kur’an-ı Kerim’de ifade edilmiştir: *“Herhangi bir beşer ile Allah’ın konuşması ancak vahiy ile yahut perde arkasından ya da bir elçi gönderip izni ile dilediğini vahyemesi şeklinde olabilir. Muhakkak ki O çok yücedir, engin hikmet sahibidir.”* (Şûrâ, 42/51.) Bu âyet-i kerime dünyada iken Allah’ı görmenin, müşahede etmenin mümkün olup olmadığı sorusu üzerine inmiş ve Allah ile insan arasındaki iletişimin, ancak peygamberler vasıtasıyla ve âyette ifade edilen yöntemlerle mümkün olacağı ifade edilmiştir.

Ehl-i Sünnet’in kurucu önderlerinden İmam Mâturîdî’nin ifade ettiği gibi diğer insanların Allah’la iletişimi, ancak vahyi okumaları ve anlamaya çalışmaları yoluyla gerçekleşmektedir. (İmam Mâturîdî, Te’vilâtü Ehli’s-Sünne, IX, 141-142.) Bunun dışında bir iletişim imkânından bahsetmek inkârcıların tutumunu aynen tekrar etmektir. Kitleleri bu şekilde yönlendirmek ise Kur’an

âyetlerine açıkça aykırı olan bâtını bir tavrı, dinî bir hakikat gibi sunmaktır.

Hz. Peygamber'in otoritesi Gülen'in örgüt üyelerine isteklerini yaptırmak için başvurduğu ikinci temel istismar kaynağıdır. FETÖ lideri bağlıları üzerindeki otoritesini tahkim etmek ve bu noktada Hz. Peygamber'i kullanmak için onun dublesi ve perisprisiyle hayatta olduğu ve tasarruflarına devam ettiği inancını öncelikle işlemektedir.

Gülen bir konuşmasında “*Aleyhissalatü vesselam mübarek ruhuyla, perisprisiyle, dublesiyle hayydır, aramızdadır ve halimize ni-gehbândır...*” (1980-06-29_Gönül Dünyamızdan-06 - iman ve amel, dk.37: 30 vd.) sözleriyle Hz. Peygamber'in vefat etmediğini, hala dünyada çeşitli faaliyetlerde bulunduğunu iddia etmektedir. Zerdüşt-lükten devşirilen ve İslam dininde hiçbir zaman kabul görme-yen ruhun dublesiyle dünyada var olduğu düşüncesi Gülen'in Peygamberi istismarı için fikri bir temel oluşturmaktadır.

Örgüt mensuplarına bu inancı yerleştirdikten sonra sıra in-sanların ve kendisinin Hz. Peygamber ile iletişime geçtiğini söylemeye gelmiştir:

“*Niceleri vardır ki, kurb-i huzura müşerref olurlar, doğrudan doğ-ruya iltifat görürler, selam verir selam alırlar, oturur orada soh-bet ederler, Resûl-i Ekrem'le konuşup hemdem olup sohbet edenler arasında bulunduk ya Rabbi. Selam verip alanlar arasında bulun-duk!* (1978-11-03 Hac- 3, dk. 01:12:00 vd.)

Prizma kitabında ise şu yalanları söylemektedir: “*Allah bize olan lütuflarını rüyalar yoluyla lütfediyor veya bazı saf gönüller sayesinde “yakazalar” vasıtasıyla içimize akıtıyor, başta Efendimiz olmak üzere birçok sahabe, evliyâ ve mukarrabinle görüştürüp bu-luşturuyor.* (Gülen, Prizma 1, Zaman Gazetesi Yayınları, İstanbul 1997, s. 205.)

1989 tarihli bir konuşmasında ise Hz. Peygamber'den rüyada emir aldığını söylemektedir: “Resûlullah'ı tanırsalar çok sevecekler. Rüyalarına girecek her gün. Onlara yol gösterecek, sabah şöyle hareket edin diyecek. Arkadaşlar biliyorum ki, koşup geliyor diyor birisine “bu gece cihanın iftihar tablosunu gördüm, falan için emri şuydu, şöyle yapın o işte.” (Görüntülü vaazlar-10, Üsküdar vaazları (Sonsuz Nur), Peygamberlerin Gönderiliş Gayeleri; dk. 16:30.) Bu sözleriyle aslında bağlılarına emrettikleri şeyin Hz. Peygamber'den gelmiş olduğunu ima etmekte, en azından zihinlerde o kaynaktan alınmış olacağı imajını doğurmaktadır.

Bütün insanlar gibi Hz. Peygamber de (s.a.s.) belli bir ecelle dünyaya gelmiş ve vadesi dolunca vefat etmiştir. Yüce Allah bu değişmez gerçeğe müminleri hazırlamak için Kur'an-ı Kerim'de “Muhakkak sen de öleceksin, onlar da ölecekler.” (Zümer, 39/30.), “Muhammed, ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür veya öldürülürse gerisin geriye (eski dininize) mi döneceksiniz? Kim gerisin geriye dönerse, Allah'a hiçbir zarar veremez. Allah, şükredenleri mükâfatlandıracaktır.” (Âl-i İmrân, 3/144.) buyurmuştur. Peygamber Efendimiz refik-i alâya/en yüce dostu yürüdüğü zaman bu gerçeğe inanmak istemeyenlere karşı Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) “Kim Muhammed'e tapıyorsa bilsin ki Muhammed ölmüştür. Kim Allah'a tapıyorsa o diridir ve ölümsüzdür.” (Buhârî, Cenâiz, 3.) şeklindeki konuşması bu hakikati teyit eden başka bir örnektir.

Kur'an-ı Kerim'in ve sahabenin bu sarîh beyanlarına aykırı bir şekilde Peygamber Efendimizin ölmediğini, onunla sohbet ettiğini, ondan birtakım emirler aldığını, onun cemaatinin arasında dolaştığını, onun vaazını dinlemeye geldiğini, örgüt evlerini teftişe çıktığı ve uluslararası örgütlenmesini yaptığı gibi iddialarda bulunmak en başta Kur'an-ı Kerim'e ters düşmektedir. Dinen geçerli olabilecek hiçbir bilgi kaynağına dayanmayan bu söylemlerle Gülen bağlıları nezdinde tartışılmaz

bir mevki elde etmek için semadan bilgi alan Peygamberle devamlı görüşen bir kişi imajı oluşturmaya çalışmaktadır.

Vefat edip toprağa verildikten sonra Hz. Peygamber'in yeryüzünde temessülü, bedenlenmesi ve birileriyle görüşüp sohbet etmesi mümkün değildir. Eğer vefatından sonra Hz. Peygamber'in (s.a.s.) yakaza halinde görülmesi mümkün olsaydı buna en layık olanlar şüphesiz sahabe olurdu. Zira onların Hz. Peygamber ile olan arkadaşlıklarını kıyamete kadardır. Halbuki hiçbir sahabi Resûl-i Ekrem'i yakaza halinde gördüğünü iddia etmemiştir. (İbn Hacer, Fethul-Bârî, XII, 385.) Gülen bu ifadeleriyle Hz. Peygamber ve sahabeyi tebci görüntüsü altında kendisine olağanüstü bir konum biçmekte ve mensuplarını efsunlayarak kendisine olan bağlılıklarını pekiştirmeye çalışmaktadır.

Hz. Peygamber'den rüyada veya yakaza halinde emir alındığı iddiası İslam'ın temel bilgi kaynakları olan akıl, sağlam duyu organları ve haber-i sâdika aykındır. Din kemale ermiş (Mâide 5/3.), Hz. Peygamber dünyadaki görevini tamamlamış, aldığı vahyi eksiksiz olarak tebliğ etmiştir. Rüyada veya temessülen Hz. Peygamber'den emir alındığı iddiası, Hz. Peygamber'in Veda Hutbesinde dile getirdiği "Size iki şey bırakıyorum. Bunlara sıkıca sarılırsanız asla sapmazsınız. Bu iki şey Allah'ın Kitabı ve Elçisinin Sünneti'dir." hakikatine de aykındır. (Malik, Muvatta, Kader 3; Hâkim, Müstedrek, I, 93.)

Allah Resûlü'nün birilerinin rüyasına girerek onlara emirler verdiği yönündeki iddialar ise öznel nitelikte olup bağlayıcılığı yoktur. Birisi rüyada Hz. Peygamber'i gördüğünü ve belli mesajlar verdiğini iddia etse bu, başkaları için herhangi bir hüküm değeri taşımaz ve onunla amel etme zorunluluğu da bulunmamaktadır. Rüyada yapılması istenen şeyler dine aykırı ise onunla amel kesinlikle caiz değildir. Kaldı ki rüyaların birçoğu, uyku halinde bazı haricî etkenler sonucunda ruhi ve zihinsel dünyamızda ortaya çıkan sübjektif görüntülerdir.

the *Journal of Applied Behavior Analysis* (1974), and the *Journal of Experimental Psychology: Applied* (1975).

These journals are the most prominent in the field of behavior analysis, and they have been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* is the most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Applied* is the second most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Behavior Analysis and Modification* is the third most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: General* is the fourth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition* is the fifth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance* is the sixth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Animal Behavior and Cognition* is the seventh most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Applied* is the eighth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition* is the ninth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance* is the tenth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Animal Behavior and Cognition* is the eleventh most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Applied* is the twelfth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition* is the thirteenth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance* is the fourteenth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Animal Behavior and Cognition* is the fifteenth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Applied* is the sixteenth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition* is the seventeenth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance* is the eighteenth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Animal Behavior and Cognition* is the nineteenth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

The *Journal of Experimental Psychology: Applied* is the twentieth most prominent journal in the field, and it has been instrumental in the development of the field.

FETÖ'NÜN, İSLAM'IN BİLGİ KAYNAKLARINI İSTİSMARI*



Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamber'in Sünneti, İslam'da dini bilginin yegâne kaynağı ve meşruiyet ölçüsüdür. Dolayısıyla peygamber dışında hiç kimsenin yanılmazlık niteliği olmadığı için kişilerin görüş ve yorumlarının geçerliliği bu iki kaynakla uyumlu olmasına bağlıdır. İlim ölçüleri içerisinde İslam'ın temel bilgi kaynaklarına dayanmadan insanlar üzerinde ke-ramet, rüya, ilham ve benzeri yollarla otorite kurmaya çalışanların, İslam adına verdikleri hükümlerin hiçbir geçerliliği yoktur.

İslam'a göre objektif ve doğruluğu tartışılmaz tek bilgi kaynağı Allah'ın peygamberleri aracılığıyla bizlere ulaştırdığı vahiydir. Rüya, keşif, ilham gibi yollarla gelen bilgiler ise sübjektif olup bağlayıcı bir niteliği bulunmamaktadır. Bütün bu müsellem bilgiler Gülen tarafından bilinmekte ve kitaplarında ve konuşmalarında bunlara yer yer işaret edilmektedir. Fakat kitapları ve konuşmaları incelendiğinde onun bu bilgi kaynaklarını istismar ettiği ve kitlesi nezdinde kendine üstün bir konum biçmek ve onları bir mankurt haline getirmek için sinsice ve ustaca kullandığı görülmektedir.

Gülen, diğer konularda olduğu gibi burada da kullandığı soyut ve karmaşık dil ile gelebilecek eleştirileri önlemeyi de bir

* Bu makale, Din İşleri Yüksek Kurulunun Fetö Raporu'ndan yararlanılarak hazırlanmıştır.

yöntem olarak benimser. Gülen, kendisini aşağıdaki alıntıda görüleceği üzere Yüce Allah'tan aldığı bilgileri ve talimatları müntesiplerine ulaştırıran bir konumda görmektedir.

Fasıldan fasıla isimli kitapta kendini şöyle anlatmaktadır:

“Şayet Allah, kendi katından göndermiş olduğu bir kısım ışınları, onun üzerinde kırıp başkalarına yansıtıyorsa, bu yüce ve kutsî iş için o insanın, kendisini seçen Rabbi'ne karşı şükran duyguları ile iki büküm olması gerekmez mi?” (Gülen, Fasıldan Fasıla 4, Nil Yayınları, İzmir 2009, s. 108.)

Burada FETÖ lideri, Allah'tan gelen ve kendisi üzerinde kırılan ışınla vahiy, ilham veya keşif gibi bilgileri kastetmektedir. Ve Gülen kendisini, bu yüce ve kutsal olarak tavsif ettiği bu iş için seçilmiş kişi olarak görmektedir. Görüldüğü üzere Gülen, kendisini, Allah'ın kendisine gönderdiği bilgileri diğer insanlara aktaran, anlatan bir konuma, âdeta bir elçi konumuna yerleştirmektedir. Eleştirilerin önüne geçmek için de ışık ve prizma benzetmesiyle bunları anlatmaktadır.

Kendisini Allah ile kulları arasında aracı gibi gösteren Gülen, gayb bilgisine sahip olduğunu konuşma ve kitaplarında bazen açıktan bazen de dolaylı bir üslupla dile getirmekten çekinmemiştir.

Fizik ötesi hayat ismiyle yayınlanan konuşmasında ehl-i keşif kişilerin akıbetini bilebileceğini şöyle anlatmıştır:

“...Maddenin ayakları sallantıdadır, ehli keşif müşahedesini yapmış, nazargah-ı alem ve enama Allah bu tabloları arz etmiş, müşahede edenler çoktan itminana kavuşmuş, kim bünyesinde ne besliyor akıbeti ne olacaktır çoktan görmüş...” (Fizik Ötesi Hayat 3, dk. 16 vd.)

20.10.1978 tarihinde hacca alakalı yaptığı konuşmada hacca kabul olanların sayılarını bildiğini iddia etmiştir:

“Bu yıl hacca gittim. Arafat'ta uyurken gökten yeşil elbiseli iki kişi inip kendi aralarında konuştular. Konuşmalarına kulak kesildim. Bir de baktım biri diğerine “bu yıl kaç kişi hacca geldi” diye soruyor. Diğeri de 600.000 kişi geldi diye cevap veriyor. Bu sefer aynı kişi “Allah bunlardan kaçının haccını kabul etti” diye soruyor. O da “Allah, sadece 6 kişinin haccını kabul etti...” (Sesli Vaazlar 5, Hac-1 mp3, 1978-10-20, dk. 49:50 vd.)

Gayb alemine ait bir husus olan Levh-i mahfuzun da müşahade edilebileceği yalanını söylemekten çekinmemektedir:

“Levh-i mahfuz-i hakikati müşâhede edebilen ve nazarı oraya ulaşan her veli, Kur'an'ı orada bütünüyle görüp mütalâa edebilir.” (Gülen, Kur'an'dan İdrake Yansıyanlar, Nil Yayınları, İstanbul 2013, s. 398.)

Fatiha üzerine mülâhazalar isimli kitabında daha da ileriye gitmektedir:

“...Öyle ise insan ma'rifetiyle kemal ufku çıkacak, uluhiyyet sırlarını hâvî ufka ulaşacak, imkânla vücub arasındaki yerini elde ettikten sonra da dönüp geriye gelecek ve “Ben ilah değil, kulum” diyecektir...” (Gülen, Fatiha Üzerine Mülâhazalar, Nil Yayınları, İstanbul 2011, s. 29.)

Gülen, gayba muttali olmanın önündeki tüm sınırları kaldırarak “mutlak gayb” a da ulaşılabilirliğini ileri sürmektedir:

“Allah'la münasebette derinleşmiş kimseler herhangi bir sınır kaydı olmaksızın gayb âlemine muttali olabilir, meleklerle, cinlerle, Mesih ve Hızır (a.s.) ile rahatlıkla görüşebilir.” (Gülen, Asrın Getirdiği Tereddütler 2, Nil Yayınları, İstanbul 2008 s. 181.)

“Şimdi siz bütün bu meratibi katederek Allah'ın izni ve inayetiyle belli bir noktaya ulaşabilirsiniz. Fenafillah, bekabillah, maallah makamına erip, bir şuhud ve vahdet mülâhazasına sahip olabilirsiniz. Gayb-i mutlaka, hakikatü'l-hakaika ulaşma mülâhazaları içinizde belirebilir...” (Gülen, Yaşamta İdeali, Nil Yayınları, İzmir, 2012, s. 57.)

Her ne kadar kendisini işaret etse de kendisi üzerinden anlatmadığı bu sözlerinin yansırı Gülen, birçok yerde de açıkça Allah'tan bilgi aldığını söyleme cüretinde bulunmaktadır:

“Ben sizin tırmandığınız bu helezonda hav hav ederek arkanızdan tırmanıp dururken, kasemle size teminat vereyim, bu helezonda o kadar beklenmedik şeyler gördüm. Gözüm açık bir bir gördüm. Size tarif edem bir bir; Felekler burcuna çıktım, melekten merhaba gördüm, bana Hakk'tan nida geldi: Gel ey aşık ki mahremsin, bura mahrem makamıdır, seni ehli vefa gördüm.” (Hisar-3 (İrade Kahramanları), dk. 15.50 vd.)

“Size bir müşahede arz edeyim: Böyle şeyleri cami kürsüsünden arz etmeyi önceleri düşünmüyordum. Ama size semanın iltifatını, Resûlullah'ın iltifatını ketmedemezdim.” (Şadırvan-4 (İman ve Aksiyon), dk. 29:10.)

“Vallahi hayatımın bir lahzasında bile beni terk ettiğini görmedim ben onun... Vallahi terk etmedi, billahi terk etmedi... Allah beni terk etmedi, Allah ile aramdaki sırrı bana söyletmeyin.” (Ümitle Şahlanış, dk. 12:12-14:48.)

İslam'a göre gayb bilgisi sadece Allah'a mahsustur. Zira Kur'an-ı Kerim'de, “Gaybın anahtarları yalnızca O'nun katındadır. Onları ancak O bilir.” (En'âm, 6/59.) buyurulmaktadır. Ve O gayb bilgisine sadece kendi seçtiği peygamberlerini muttali kılmaktadır. (Cinn, 72/26-27.) Bunun haricinde peygamberler dışındaki kişilerin gayb bilgisine sahip olduklarını iddia etmeleri, tıpkı kâhinlerin dayanaksız kehanetleri gibidir ve bu iddiaları ciddiye alan bir kişi, Hz. Peygamber'in ifadesiyle (Ebû Dâvûd, “Tıb”, 21.) O'na indirilen esasları inkâr etmiş konumundadır. (Ali el-Kârî, Minahu'-ravdi'l-ezher fi şerhi'l-Fıkhi'l-Ekber, s. 416-417.)

Peygamberlerin gayb bilgisi ise Yüce Allah'ın bildirdiği kadardır. Nitekim Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de Hz. Nuh'un, kendi kavmine şöyle seslendiğini bildirmektedir: “Size ben,

'Allah'ın hazineleri yanımdadır', demiyorum; gaybı da bilmem. 'Ben bir meleğim' de demiyorum. Sizin hor gördüğünüz kimseler için, 'Allah, onlara asla hiçbir hayır vermez' de diyemem. Allah, onların içlerindeki daha iyi bilir. Böyle bir şey söylersem, o zaman ben gerçekten zâlimlerden olurum." (Hud, 11/31.) Yine Kur'an-ı Kerim'de Hz. Muhammed'in (s.a.s.) de "De ki: Ben size, Allah'ın hazineleri benim yanımdadır, demiyorum. Ben gaybı da bilmem. Size, ben bir meleğim de demiyorum. Ben, sadece bana vahyolunana uyanım. De ki: Kôr ile gören hiç bir olur mu? Hiç düşünmez misiniz?" (Enam, 6/50.) demesi emredilerek Peygamberlerin gaybı -Allah'ın bildirdiği dışında - bilmediği açıkça ifade edilmektedir. (Âl-i İmran, 3/179; Cin, 72/26-28.)

İnsanların akıbetlerini bilmek bir gayb bilgisi olduğundan onu sadece Yüce Allah bilir. Dolayısıyla akıbeti bilme iddiasının bir gerçekliği yoktur.

Gücü yeten Müslümanlara farz olan hac ibadetine ilişkin olarak, görülen bir rüyadan hareketle yüzbinlerce insanın ibadetinin kabul edilmediğini ileri sürmek hezeyandan başka bir şey değildir. Çünkü ibadetleri kabul edecek olan Yüce Allah'tır. Bu ifadeler, sadece Yüce Allah'ın yetkisinde olan ve yine sadece onun bilebileceği bir konuda bilgi sahibi olduğu iddiasını da içinde barındırmaktadır. Kimlerin ibadetinin kabul edilip kimlerinkinin kabul edilmediği hususu gaybî bir bilgidir ve böyle bir bilgi yalnızca Yüce Allah'a aittir. Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) dahi mutlak anlamda böyle bir bilgiye sahip olmadığını müminlerin annesi Hz. Aişe bizzat ifade etmiştir. (Buhârî, Tevhid, 4.)

İnsanın, ne kadar yüksek manevî mertebelere erişirse erişsin "ulûhiyyet sırlarını hâvî ufka/Yüce Allah'ın sırlarının bilinebileceği sınıra" ulaşması ise mümkün değildir. Nitekim peygamberler bile gayb bilgisinden sadece Allah'ın bildirdiği kadarını bilebilirler. Dolayısıyla kulun ulûhiyyet sırlarını hâvî ufka

ulaşmasından söz etmek ve cemaate bu sınırı ulaşılabilir bir hedef gibi sunmak, üstelik güya bu sınıra ulaşıp geri dönmüş olanlara, “Ben ilah değilim, kulum.” dedirtmek İslam’ın Allah ve kul tasavvuru ile bağdaşması mümkün olmayan bir söylemdir.

Gayb alemine ait bir husus olan Levh-i Mahfuz, bütün nesne ve olayların ilâhî kalemlerle yazıldığı Allah’ın tabii ve içtimai kanunlarını ihtiva eden bir kitaptır. Kur’an-ı Kerim’de Levh-i Mahfuz yerine “kitâb” (En’âm, 6/38; Kâf, 50/4.), “kitâb-ı mübîn” (Yûnus, 10/61; Sebe’, 34/3.), “kitâb-ı meknûn” (Vâkıa, 56/78.), “kitâb-ı mestûr” (İsrâ, 17/58; Ahzâb, 33/6.), “ümmü’l-kitâb” (er-Ra’d, 13/39; ez-Zuhurif, 43/4.) terkipleri de kullanılmıştır. (İbnü’l-Cevzî, V, 450; VI, 189, 481; Fahreddin er-Râzî, XXIX, 237.)

Söz konusu âyetlerin genel muhtevasından anlaşıldığı üzere kâinatta meydana gelecek bütün varlık ve olaylar bu kitapta yazılmıştır. Gökte ve yerde küçük büyük ne varsa, insanların ecelleri, fertlerin ve milletlerin başına gelecek musibetlerin tamamı Allah’ın ilminde yer almış ve Levh-i Mahfûza kaydedilmiştir. (Levh-i Mahfuz, DİA, XXVII, 15.) Bütün bunlardan anlaşılacağı üzere Levh-i Mahfuz, sadece Allah katında bulunan gayb bilgisini içermektedir. Dolayısıyla Levh-i Mahfuzun muttali olunabilecek bir kitap olarak kabul edilmesi, mutlak gayb bilgisinin birtakım insanlara açık olduğu anlamına gelir ki böyle bir iddianın dinî bir dayanağı yoktur. Zira âyet-i kerimede “Ana kitap (Levh-i Mahfuz) O’nun yanındadır.” (Ra’d, 13/39.) buyurulmaktadır.

Gülen’in, tasavvufî kavramları da istismar ederek bağlılarına belirli gayret ve çaba sonucunda mutlak gayba ve ‘hakikatü’l-hakâik’a ulaşabileceklerini telkin ettikleri yukarıdaki ifadeler gerçeği yansıtmadığı gibi vehim ve yanılığın öteye geçemeyen hezeyanlardan ibarettir. Nitekim gayb konusunda genel ilke böyle olmasına rağmen Gülen’in mutlak gayba

ulaşılabilceği iddiası, söylediği her şeyin mutlak dinî bilgi olarak kabul edilmesine yönelik bir çabadır. Netice itibariyle Hz. Peygamber, kendisinin mutlak manada gaybı bildiğini ileri sürenleri, bizzat ikaz etmişken (Buhârî, Megâzi, 12.) Allah'ın bildirmediği gaybî hususları, nüfuz edilebilecek bir alan gibi sunmak İslam'ın itikâd esaslarına aykındır.

Hele hele bir insanın Allah'la arasında bir 'sır' olduğu kabîlinden şeyler iddia etmesi, kesinlikle kabul edilemez. Bu tür iddialar ileri sürenler, peygamberlerin getirdiği vahyin dışında Allah ile aralarında özel bir irtibatın olduğundan dem vuranlar, İmam Birgivi'nin tabiriyle Allah'a değil, şeytana vasıl olmuş olan, şeytanın bir lahza bile terk etmediği kimselerdir. (İmam Birgivi, et-Tarîkatü'l-Muhammediyye, s. 99-102, 137-139.) Örgüt liderinin icraatları da bu hususu tasdik etmektedir.

İslam epistemolojisinde bir delil niteliğinde olmayan rüya ve keşif, Gülen tarafından yoğun olarak kullanılmakta ve böylece bağlılarını istediği şekilde yönlendirmekte ve isteklerini onlara ilahi kaynaklı bir emir gibi lanse ettirmektedir. Kitaplarının bazı yerlerinde ve konuşmalarının arasında bazen rüyanın delil olmadığını söylese de bütünsel bir bakış açısıyla incelendiğinde, örgütünü rüyalar üzerinden kurduğu ve işlettiği görülmektedir.

Gülen'in rüya ile amel ediyor görünmesi ve çevresine bu yönde telkinlerde bulunması zamanla bağlılarını yönlendirici ve rüyalar üzerinden onlara mesaj verici bir boyut kazanmıştır. Nitekim bağlılarına, Hz. Peygamber'den geldiği söylenen talimatla örgüt propagandası kapsamında sosyal medyada kampanyalar yaptırılmıştır. Örgüt mensupları, görülüp görülmediği dahi bilinmeyen rüyalarla birtakım eylemlerde bulunmaya yönlendirilmiştir. Bu tutumun yakın tarihte ülkemize ne tür felaketler yaşattığı apaçık ortadadır. Onun rüya ile amel etmesi ve çevresine bu yönde telkinlerde bulunması başta bağlıları

olmak üzere saf ve bilgisiz bazı insanların, rüyayı bilgi kaynağı olarak kabul etmelerine ve ona aşırı bir önem vermelerine sebep olmuştur. Gülen, bazı yazılarında rüya ile amel edilemeyeceğini söylediği halde gerek kendisinin gerekse bağlılarının rüyayı dinî bir referans gibi kullandıkları görülmektedir. Örneğin:

Gülen, bir konuşmasında rüya üzerinden emir aldıklarını söylemektedir:

“Resûlullah’ı tanısalar çok sevecekler. Rüyalarına girecek her gün. Onlara yol gösterecek, sabah şöyle hareket edin diyecek. Arkadaşlar biliyorum ki, koşup geliyor diyor birisine “bu gece cihanın iftihar tablosunu gördüm, falan için emri şuydu, şöyle yapsın o işte” (Görüntülü vaazlar-10, Üsküdar vaazları (Sonsuz Nur), Peygamberlerin Gönderiliş Gayeleri; dk. 16:30.)

18.03.1990 tarihinde Süleymaniye Camii’nde yaptığı konuşmada doğru yolda olduğunu Hz. Peygamber’e rüyada teyit ettirmektedir:

“...Bir gün biri geldi, dedi: “Fahri Kâinat Efendimizi rüyamda gördüm” dedi ki “hayatta yolunu değiştirirse Fethi ölür”... “Aman Ya Resûlallah” dedim. O deliği “aman” ile kapattım. Dünyalık hiçbir sevdam olmadı...” (Süleymaniye-03 (Fütüvvet Ruhı) 18.03.1990.divx; dk. 2:01:00 vd.)

“Küçük Dünyam” adlı kitapta evlenmeme nedenini de rüya ile açıklamaya çalışmaktadır:

“1978 yıllarındaydı. Çamaşırlarım iyice birikmişti. Akşam yıkarken bayağı canıma tak etti. Bir ara içimden, ‘Acaba evlense miydim?’ diye geçti. Katıyyen düşünme şeklinde değil, şimşek süratinde gelip geçen bir fikir. Ertesi gün erken vakitlerde bir arkadaş geldi ve bana şunu nakletti: Akşam rüyamda Efendimizi gördüm. Size selam söyledi ve “Evlendiği gün ölür ve cenazesine de gelmem”

buyurdu. Bu bir rüyaydı. Rüya ile amel edilmeyeceğini de biliyordum, ama şahsım adına bu işarete saygılı olmaya çalıştım.” (Latif Erdoğan, Fethullah Gülen Hocaefendi “Küçük Dünyam”, s. 63.)

Gerçek yüzü sonradan ortaya çıkan soru hırsızlığını da rüya üzerinden örtmeye çalışmıştır:

“Meselâ, bazı kimseler, daha sonra kazanacakları bir başarıyı, çok öncesinden rüyalarında görebilmekte ve gireceği imtihan sorularını bütün ayrıntılarıyla müşahede edebilmektedirler.” (Gülen, Gençlere Pirlanta Ölçüler 6 Fasıldan Fasıla'dan Muştı Yayınları, 2011, s. 12.)

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü üzere Gülen, ispatı mümkün olmayan kimliksiz rüyalar aracılığıyla örgüt mensupları üzerinde etki oluşturmaya gayret etmektedir. Halbuki Peygamberler dışındaki insanların gördüğü rüyaların dini bakımdan bir delil niteliği taşımadığı ve rüyalara dayanarak inanç veya amele dair meselelerde hüküm ortaya konulamayacağı sahih hadislerle sabittir. (Buhârî, “Ta’bir” 46; Müslim “Ru’ya” 4.) İslam âlimleri arasında bu hususta görüş birliği vardır. Çünkü rüya her ne kadar insan için bir gerçeklik olsa da hem hatırlanmasında hem de yorumlanmasında hata ihtimali çok yüksek olduğundan aklî ve naklî deliller gibi kesinlik bildirmez, bağlayıcı da değildir. (İbn Haldûn, Şifâüs-sâil, s. 61-69; Birgivî, et-Tarîkatü'l-Muhammediyye, s. 56-57; Hâdimî, el-Berîka, I, 140-142; Güzelhisâri, Menafiu'd-dekâik, s. 137; İbn Abidin, Reddül-muhtâr, I, 257; Mustafa el-Arûsî, Netâic, II, 330-331; Yazır, Hak Dini, VI, 4259-4260.) Öte yandan bir kişi, rüyasında Hz. Peygamber'in ona helal olan bir hususun haram olduğunu; haram olan bir hususun ise helal olduğunu söylediğini görmüş olsa bu rüyanın hiçbir değeri yoktur.

Hz. Peygamber'in (s.a.s.) rüyada görülmesi hususunda ilim geleneğimizde tercih edilen görüş, onun rüyada ancak aslî şemâilî yani kendi gerçek dış görünüş ve özellikleriyle görüleceğidir. Nitekim rüyasında Allah Resûlünü gördüğünü iddia

eden bir kimseye sahabeden Abdullâh b. Abbâs, gördüğü şahsın özelliklerini sorma gereği duymuş, rüya gören kişinin anlatımının Hz. Peygamber'in dış görünümüne uygun düştüğünü anlayınca "Doğru, sen gerçekten Allah Resûlü'nü (s.a.s.) görmüşsün" diye onay vermiştir. (Hâkim, Müstedrek, IV, 393.) İmam Buhârî kendi hocalarının "Peygamber'i rüyada görmek, kişinin onu ancak hayatında aslı sureti üzere görmesi durumunda mümkün olabilir." görüşünü benimsediklerini nakleder. (Buhârî, Ta'bir, 10) Dolayısıyla Hz. Peygamber'i hayatta görmemiş ve onun gerçek suret ve şemailini bilmeyen kişinin rüyada Hz. Peygamber'i gördüğünü iddia etmesi bir gerçeğe tekabül etmez. Efendimizin, aslı suretinin dışında tıraşlı olarak veya o dönemde bulunmayan birtakım giysilerle görülmesi ise bu rüyanın tamamen gerçek dışı olduğunun göstergesidir. Dolayısıyla burada ya yalan rüya anlatan ya da şeytanın oyuncuğu olmuş bir kişilik söz konusudur.

Rüyada Kur'an ve Sünnet'e aykırı olarak görülen şeylerin ise herhangi bir anlamı olmadığı ve uygulanamacağı ise açıktır. Buna rağmen Gülen, evlenmemesini rüya ile izah etmeye çalışmaktadır. Halbuki İslam dini, Müslümanların evlenip yuva kurmalarına büyük önem verir. Bu itibarla evlilik çağına gelmiş bir kimsenin evlenmesi, dinen tavsiye edilmiştir. Bir âyet-i kerimede, "*Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de onun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır.*" (Rum, 30/21.) buyurulmaktadır.

Yine Hz. Peygamber (s.a.s.) birçok hadislerinde Müslümanları evlenmeye teşvik ederek; "*Evlenin, çoğalın! Çünkü ben (kıyamet gününde) diğer ümmetlere karşı sizin (çokluğunuzla) iftihar edeceğim!*" (Abdurrezzak, el-Musannef, VI, 173; Beyhaki, es-Sünenü'l-kübra, VII, 131.); "*Ey gençler! Sizden evlenmeye güç yetirenler evlensin.*"

(Buhârî, Nikah, 3; Müslim, Nikah, 1.); “*Nikah benim sünnetimdir. Benim sünnetimi uygulamayan benden değildir. Evleniniz. Çünkü ben diğer ümmetlere karşı sizin çokluğunuzla iftihar ederim.*” (İbn Mâce, Nikah, 1.) buyurmaktadır. Dolayısıyla âyet ve hadis metinleri bu kadar açıkken Hz. Peygamber’in rüyada bunun aksini emretmesi düşünülemez. Buna rağmen Gülen, evlenmemesine dinî bir gerekçe uydurmak için temel bilgi kaynaklarından olmayan rüyaya sığınmaktadır. Rüya ile amel edilmeyeceğini bilen Gülen, her nedense evlenmeyi teşvik eden bu kadar açık âyet ve hadise rağmen yine de rüyaya itibar ederek evlenmediğini söylemektedir.

Sünnetin en önemli taşıyıcısı olan hadis metinleri tarih boyunca titizlikle oluşturulan ve muhaddisler eliyle yürütülen hadis usulüne uygun olarak denetlenmiş, sıhhati tespit edilmiş ve günümüze kadar ulaşmıştır.

Gülen, Prizma 1 adlı kitabında kendi görüşlerini sağlamlaştırmak için hadis usulüne aykırı ve bu ilmi önemsizmiş gibi gösteren şu hezeyanlara yer vermektedir:

“*Bazen hadis kriterleri ölçü olmayabilir. Ehlullahın Efendimiz’den keşfen hadis alması hiç de az vaki olmuş hâdiselerden değildir... Onlar “keşfen aldık” dediklerini mutlaka öyle almışlardır ve dedikleri de kat’iyen doğrudur. Ne var ki, bunları belli hadis kriterleri içinde tahlil etmek imkânsızdır. Onun için de hadisçiler bu türlü ifadelere iltifat etmemişlerdir. Ama onların iltifat etmemesi bu ifadelerin doğru olmadığı mânâsına da gelmez.*” (Gülen, Prizma 1, Zaman Gazetesi Yayınları, İstanbul 1997, s. 149-151.)

Hadis âlimleri keşif yoluyla hadis alınarak bunun üzerine hüküm kurulamayacağını açıkça belirtmişlerdir. Kaldı ki Peygamber Efendimizin vefatından sonra ondan keşif ve kerametle hadis alınabileceği şeklindeki bir iddia, dinin tamamlandığını ifade eden âyet (Maide, 5/3.) ile çelişmektedir. Prensip olarak

tasavvufta, keşif kişiye has bir tecrübe olarak kabul edilmiş ve dinde kaynak olmadığı özellikle vurgulanmıştır. Bu bakımdan keşif sahibi olduğunu düşündükleri bir kişinin, hatalı kanaatlerine uyanların dinen günahkâr sayılacakları, bizzat önde gelen mutasavvıflar tarafından açıkça ifade edilmiştir. (İmam Rabbânî, Mektûbât, I, 31. mektup.) Buna göre keşfi dinin bilgi kaynaklarından biri olarak kabul edenler, aslında din içerisinde başka bir din ihdas etmeye kapı aralamaktadırlar. Böylesi bir tehlikeyi önceden görmüş olan Fatih Sultan Mehmed döneminin şeyhülislâmı Molla Gürânî, ilham aldığı iddia eden kişilerin direktiflerinin dinde kaynak kabul edilmesinin büyük bir bidat ortaya atmak ve Hz. Peygamber'den sonra din kurmaya yeltenmek anlamına geldiğini vurgulamış, bu tür anlayışlara karşı çıkmanın her Müslümanın vazifesi olduğunu âdeta haykırıştır. (Molla Gürânî, ed-Dürerü'l-levâmî, s. 565.)

FETÖ, DİNÎ ESAS VE HÜKÜMLERİ NASIL İSTİSMAR ETTİ?*



Gülen'in konuşma ve yazılarında tefsir, hadis ve siyere yoğun referansların olduğu bir din dili kullanılmıştır. Allah'ın emrettiği ve bu nedenle kurulması vacip olan 'güzel bir dünya' tasavvuru işlenmiştir. Dinî naslardan, İslam tarihinden ve özellikle Asr-ı Saadet'ten örneklerle desteklenmek suretiyle söz konusu yüce hedef için çalışmanın ne kadar önemli olduğu vurgusu yapılmış ve bu uğurda yapılacak maddî ve manevî fedakârlıklara büyük uhrevî mükâfatların verileceği müjdelenmiştir.

Buraya kadar herhangi bir sorun yoktur. Ancak, yoğun şekilde atıfta bulunulan dinî kaynaklar ve motifler, liderin yanılmazlığı, kutsiyeti ve hareket mensuplarının seçkin kullar olacağı inancına götürecek şekilde kullanılmıştır. Âyet ve hadisler kendi bağlamları içinde kazandıkları anlamların dışına çıkartılarak bu hareketin hedeflerinin gerekçelendirilmesi ve gerçekleştirilmesi yolunda seçmeci bir şekilde kullanılmıştır. Böylece görünüşte herkese hitap eden dinî söylem, gerçekte "kurtarıcı" ve "seçilmiş" kapalı bir yapı üzerinden paralel bir dinî anlayış ve yapı inşasının aracı haline getirilmiştir. Amaca atfedilen meşruiyetle her türlü aracı meşrulaştırmak bu yapının en önemli özelliklerinden biridir. Bu uğurda, fıkıhın "makâsıd-ı şeria" ve "maslahat" kavramları da sürekli zorlanmış, naslar

* Bu makale, İsam yayınları arasında çıkan "Gülen Yapılanması" adlı kitaptan alınmıştır.

usulsüzce yorumlamaya tâbi tutulmuştur. Meselâ hadis ve siyer anlatısında, “amaca uygun düşmeyen” hadisler ve hadiseler görmezden gelinir veya tevil edilirken, amaca uygun görülen hadisler ve hadiseler sünnetin ve siyerin bütünlüğü içindeki bağlamından kopuk şekilde takdim edilmiş; zihinler ve iradeler bu şekilde belli bir çizgiye yönlendirilmiştir.

“Güzel dünya”yı inşa edecek bir nesil olarak “altın nesil” vurgusu, hareketin seçkinliğinin ifadesi olmuştur. Altın nesli yetiştirmek için yapılacak faaliyetlerin ve gösterilecek fedakârlıkların en sevaplı iş olduğu iddia edilmiş ve bu nesil Gülen ve takipçilerine münhasır kılınmıştır. Bu anlatıda Gülen ve takipçileri kurucu ve kurtarıcı özne iken, diğer herkes biçimlendirilecek birer nesnedir. Altın neslin ise aynı zamanda fedakâr bir nesil olduğu vurgusu, sonraki nesillerin selameti ve zaferi için bu neslin kendi maddî ve manevî hayatlarını feda etmeye hazır bir şuurda olmalarını ima etmektedir. Tarihteki bu tür fedakârlıkların sunumu, bu amaçla yapılagelmiştir. İslam tarihinden verilen birçok örneğin yanı sıra, mesela İkinci Dünya Savaşı’nda bir Alman komutanının başarılı olması gereken askerî bir görev için tanklarını bataklığa sürüşü anekdotu çok etkileyici bir örnektir. Tanklarla birlikte bataklığa gömülen askerler sayesinde, o tankların üstünden geçen arkadaki tanklar ve askerler zaferi sağlamışlardı. Fetullah Gülen, yetiştirdiği altın nesli, işte bu fedakârlık şuurunda olan insanlar olarak tanıtmıştır.

Sıklıkla olmamakla beraber, dünyanın bozulduğu, kıyamet vaktinin çok uzak olmadığı dillendirilmiştir. Bu vurgu, altın neslin mesihanik bir görev üstlendiği düşüncesini de dolayısıyla içerir. Bu neslin başında ise tabii olarak kurtarıcı rolündeki bir mesih ve/veya mehdi olacaktır. Fakat bu iddianın açıkça ilan edilmesine gerek yoktu, söylem zaten takipçilerin zihninde bu sonucu doğurmaktadır.

Bu ütopyik, mesiyantik ve yer yer ezoterik unsurlar içeren söyleme ilave olarak şaşırtıcı biçimde bu söylemin tam aksine rasyonel, bilimsel bir zeminde paralel bir dinî söylem de inşa edilmiştir. Özellikle uzun yıllar yayın hayatında olan ve ciddi sayıda bir okuyucu kitlesine sahip *Sızıntı* dergisinde bu söylem açıkça gözlemlenmektedir. Bu derginin bütün sayılarında Allah'ın yeryüzündeki âyetleri, bitkilerden, hayvanlardan, insan organizmasından, madenlerden vs. örneklerle ve bilimsel verilerle desteklenerek okuyucuya sunulmuştur. Bilhassa fen bilimlerine ilgi duyan gençlerin örgüte yakınlaşmasında etkili olan bu dil genel olarak FETÖ'yle özdeşleşmiş ve bu oluşumun sırlı, gizli, mesiyantik ve ezoterik din dilini başarıyla perdelemiştir.

FETÖ, özellikle 11 Eylül hadisesinden sonra çoğu kez abartılı biçimde kamuoyuna sunduğu “barışçı” ve “demokrat” söylem ile kendisini İslam dünyasındaki diğer tüm oluşum ve hareketlerden ayrı ve özel göstermeye büyük bir önem vermiştir. Bu amaçla İslam dünyasının ortak din algısı ve İslam medeniyetinin mirası hakkında görünüşte hürmetkâr, ama pratikte reddedici bir metod benimsemişlerdir. Bu barış ve demokrasi yanlısı söylem, yurtdışında etkin olmaya başladıkları 2000'li yıllarda örgütün kendisine global çapta siyasî ve kültürel mütefikler bulmasını hayli kolaylaştırmıştır. Bunun bir parçası olarak kendilerini “post-İslamist” bir ana akım olarak sunuşları hayli ilginçtir. İslamcılığın bittiği, iflas ettiği yönünde Batı akademiasındaki bildik iddianın tedavülde olduğu yıllarda İslamcı ideallere sert eleştiriler getirerek sanki kendilerinin de İslamcılık'tan bir dönüş yapıp vazgeçtikleri görüntüsüne bürünmeleri, FETÖ'yü Batılı global güçler nezdinde dikkate alınıp ilgilenilmesi gereken bir örgüt/camia konumuna yükseltmiştir.

Söz konusu tavır ve söylemi daha da pekiştirecek tarzda örgütün “dinler arası diyalog” faaliyetlerinde öncü role soyunması,

FETÖ'nün dünya kamuoyunda tanınır olmasında etkili diğer bir önemli unsurdur. Bu minvalde, Gülen'in sanki tüm İslam âlemini temsil eder tarzda 1998 yılında Papa İkinci Jean Paul ile yaptığı görüşme önemli bir dönüm noktasıdır. Bu görüşme sayesinde hareket bir yandan uluslararası güç odakları nezdinde kazanmaya çalıştığı meşruiyet zeminini önemli ölçüde güçlendirmiş, diğer taraftan da Gülen'in sözde mehdiyet ve mesihiyetine dair örgüt üyelerine yönelik propagandayı desteklemek üzere kullanılmıştır.

Bu ilişkilerle birlikte FETÖ liderinden ve özellikle bu yapıyla bağlantılı ilahiyatçı hocalardan, İslam ile diğer dinler, bilhassa Ehl-i Kitab denilen kesimle ilişkiler konusunda genel kabulere uymayan fikirlerin sâdır olmaya başladığı görülmektedir. Bunlar kesin hükümler şeklinde ifade edilmese de, tefsir, hadis ve siyer alanında örgütün yayınladığı kitap ve yazılarda satır aralarına saklanmış şekilde karşımıza çıkmaktadır. Meselâ Allah'a iman etmenin ebedî kurtuluş için yeterli olacağına dair güçlü imalar, Hz. Peygamber'in nübüvvetini iman açısından önemsizleştiren bir içerik taşımaktadır. Bu yüzden son yıllardaki FETÖ karşıtı literatürde en fazla eleştiri konusu edilen mesele, dinler arası diyalog ve bunun açılımları olmuştur.

Örgütün önde gelenleri “post-İslamizm” söyleminin bir gereği olarak fikhın modern toplumda nasıl şekil alacağı, şer'î ahkâmın günümüzde nasıl ele alınacağı hakkındaki geleneksel yaklaşımdan vazgeçmiş, tarihselci-modernist bir yaklaşımla Batı dünyasında hakim olan siyasi-ekonomik-kültürel statüko/hegemonya ile uyumlu bir hareket inşa etmişlerdir. Bu çerçevede dinden soyutlanmış laik bir hukuk ve devlet yapısının olabileceği, örgüte bağlı akademisyenler tarafından Batı'daki çeşitli akademik mecralarda dillendirilmiş, yapılan yayınlarda bu görüş savunulmuştur. (İhsan Yılmaz'ın çalışmaları bu konuda ilginç örnekler sunar. Mesela bkz. İhsan Yılmaz, “Beyond post-Islamism: A Critical Comparison of Turkish Islamism and Fethullah Gülen's Stateless Cosmopolitan Islam”,

[Islam in the Age of Global Challenges: Alternative Perspectives of the Gülen Movement, Washington DC, 2008] içinde, s. 859-925. Özellikle makalede Gülen'in sekülerizm, demokrasi ve hukuk hakkındaki görüşlerinin verildiği "Gülen's Discourse and His Movement" başlığı altındaki dördüncü bölümde konumuzla ilgili yeterli malumat bulunabilir.)

Fakat öte yandan Gülen'in, etrafındaki -kendilerine "molla" denilen- birçoğu ilahiyat fakültesi mezunu kişilerle birlikte yaptığı dinî ve ilmî dersler hayli farklı bir fotoğraf sunmaktadır. *Yeni Ümit* dergisinde niceliği ve niteliği tefrika edilen, klasik Sünnî medrese usulüne uygun yapılmaya çalışılan bu faaliyet, oluşumun "seküler" yüzünü temsil eden akademisyenlerin modernist söylemlerinin aksine, kadim İslamî geleceğe bağlılığı çağrıştırmaktadır.

Rahlelerin arkasında takkeli, cübbeli kıyafetleri ile Gülen ve mollaları, bu gelenekçi boyutu teyit eden görüntülerdir.

Söz konusu çelişkili durum, FETÖ'nün birçok faaliyetinde gözlemlenen ikiyüzlü tutumun bir başka örneğidir. Modernizm, post-İslamizm ve diyalog vurguları Batı kamuoyuna ve yerli laik-modern kesimlere hitap ederken, gelenekçi dinî tutumlar dindar taraftarları ve genel müslüman kamuoyunun manevî duygularını tatmin etmeye yöneliktir. Örgütün yayın organlarında çıkmış, söz konusu çelişkiyi görebileceğimiz farklı usul ve meşrepleri esas alan yazıların her biri, aslında aynı camiaya mensup insanlar tarafından hazırlanıp kaleme alınmaktadır. Bazen ise aynı örgüt mensubunun, örneğin ABD'de yaptığı bir konuşma ile Türkiye'de yaptığı bir konuşma tamamen birbirine ters içerikler taşıyabilmektedir. Bu ikiriklikli tavrın arkasındaki tek motivasyonun pragmatizm olduğu açıktır.

Bu pragmatik tavrı dinî açıdan sorunlu addedilen birçok fikir ve uygulamayı meşrulaştıran örgüt, mensuplarının İslam dini ve medeniyeti hakkında doğrudan bilgi sahibi olmalarını

da büyük ölçüde engellemiş, İslam kaynakları ve İslamî ilimlerde uzman olan, bağımsız görüşlere ve sorgulayıcı bir zihne sahip kişiler hareketin içine alınmamış (veya işin başında örgütten dışlanmış), böylece hareketin sıradan mensuplarının bu gibi kişilerden etkilenerek İslam'ı sahih bir yaklaşımla öğrenmelerinin önüne geçilmiştir. Benzer şekilde hareket mensuplarının okuyacağı kitaplar ve yazarlar önceden belirlenmek, bazı yazarların ve kitapların okunmasına yasak konulmak suretiyle farklı ve sorgulayıcı bir bakış imkânı ortadan kaldırılmıştır. Neticede hareketin İslamî ilimler açısından cahil bırakılan sıradan mensupları İslam'ın ilkeleri ile bu hareket arasında bir aykırılık gördüklerinde itiraz edemeyecek duruma getirilmiştir.

Diğer taraftan kendisini Sünnî bir hareket olarak göstermede oldukça özenli olan FETÖ, aslında “gayr-ı Sünnî” birçok fikri bünyesinde taşımaktadır. Bunlar arasında en dikkat çekici olanı, liderlik pozisyonundaki Gülen'in “masuniyet” (korunmuşluk) sıfatıyla mücehhez olduğu iddiasıdır. (Bu iddia Zaman gazetesi yazarı Ali Ünal tarafından 2015 yılında birkaç yazıda savunulmuştur.)

Bu söylem bir nevi “masumiyet” (yanılmazlık) iddiasıdır ve İmamiyye Şiası'nın “imamet makamının masumluluğu” inancıyla büyük benzerlikler arz etmektedir. İsmet sıfatını Sünnîlik'teki anlamı itibarıyla bir nübüvvet işareti olduğu için istihdam edemeyen FETÖ, küçük nüanslarla aynı anlama gelen masuniyet kavramını kullanıp liderinin hatalardan münezzehtir olduğunu ileri sürmektedir.

Diğer bir husus takiyyenin istihdamıdır ki, tıpkı İmamiyye Şiası'nda olduğu gibi, muhtemel tehlikeyi savmak ve menfaati celbetmek için lüzumu halinde gerçek inanç ve niyeti saklamayı ifade etmektedir. Takiyye, FETÖ'nün sızma operasyonlarının ve zor zamanlarda grup ideolojisini saklamanın en elverişli yolu olmuştur. Takiyye izni, bunun şartları ve çerçevesi

bizzat Gülen tarafından belirlenmiştir. Tümüyle inançsız, ateist yahut materyalist olarak gözükmeye kadar ileri giden takiyye pratikleri, örgüt mensuplarının itiraf ve şahitliklerinde açığa vurulmaktadır. Sol ulusalcılık çizgisindeki *Türk Solu* dergisinin sahibi ve Ulusal Parti kurucusu Gökçe Fırat'ın basına ve dava iddianamelerine yansıdığı şekliyle FETÖ örgütü ile görünür bağlarının olduğunun ortaya çıkması konumuz açısından ilginç bir örnek teşkil eder. Bediüzzaman Said Nursî üzerine çekilen *Hür Adam* sinema filmine karşı aynı derginin aleyhteki kampanyasında Nursî hakkında “hür değil sefil adam” manşetinin atılması ve onun aslında bir İngiliz ajanı olduğu iddiası, uygulanan takiyyenin boyutlarını göstermesi açısından uygun bir örnek oluşturur. (Bk. *Türk Solu*, sayı: 307, Ocak 2011.) Zira, diğer taraftan bu oluşum kendisini Said Nursî'nin takipçisi olarak göstermek suretiyle dindar kesim içerisinde bir itibar edinmek istemiştir. Bu gibi örnekler açığa çıkmamak için örgüt mensuplarının kendi aleyhlerine dahi hareket edebildiklerini gözler önüne sermektedir. (*Türk Solu*'nun 242. sayısının (Haziran 2009) “Fethullahçı Örümcek Ağı” manşetiyle çıkması konumuzla ilgili diğer bir örnektir.) Zira sol kimliğini pekiştirecek bir imaj oluşturarak bu toplumsal kesimi provoke edebilecek bir statüyü inşa etmek ve bu statüyü FETÖ'nün genel menfaatleri uyarınca uygun zamanda kullanabilecek bir potansiyelde muhafaza etmek tabii ki kazanımı daha büyük bir oyun olacaktır. Öyle görünüyor ki, çokyüzlülük FETÖ'de bütünüyle bir örgüt stratejisi haline gelmiştir.

Özellikle Emniyet teşkilatı ve Silahlı Kuvvetler'de var olma ve yüksek rütbeli ele geçirme uğruna bu türden ileri takiyye pratiklerinin uygulandığı görülmüştür. Doğal olarak takiyyenin bir “fıkhi” da teşekkül etmektedir. Namazları ima ile kılma, Ramazan orucu tutmayıp tutulmayan oruçları bu ay dışında uygun bir zamanda kaza etme, gerekli gördükleri şartlarda içki içmekten kaçınmama, kadın mensuplara ve hassas

kadroları işgal eden erkek üyelerin eşlerine başörtülerini açma ruhsatları verilmesi, böylece örgüt mensuplarının modern, laik vs. görüntülerle gerçek kimliklerini gizlemesi, Ehl-i Sünnet mezhep ve meşreplerinin hiçbirinde bulunmayan, icma-i ümmete aykırı tutum ve davranışlardır. Gülen'in bu hareketlere ruhsat vermiş olması örgüt mensuplarınca daima şer'i bir izin şeklinde anlaşılmıştır.

İşin tuhaf tarafı, aynı zamanda FETÖ'de agresif bir Şia karşıtlığının mevcudiyetidir. Örgüt, Şii inancının masumiyet ve takkiye gibi kurumlarından yararlanırken, diğer tarafta Batı'nın ve Türkiye'deki "Baticıların" İran aleyhtarlığından istifade etmiştir. Kendini hem Türkiye'deki laiklik hassasiyeti yüksek güç odakları ve toplum kesimlerine, hem de Neo-conlar vb. uluslararası çevrelere İran'a karşı mücadele edebilecek yegâne hareket olarak tanıtmıştır. Milliyetçi bir arkaplan eşliğinde Osmanlı, Türk ve Sünnî vurguları, içinden çıktığı toplum içinde büyüyüp gelişmesi için kullanılması gereken zaruri bir söylem olmuştur. Aynı şekilde Türkiye Sünniliğine uygun bir refleksin neticesi olarak Selefilik, Suudi Arabistan ve terörist neo-Selefi yapılar da FETÖ'nün daima hedefinde olmuştur.

Dolayısıyla FETÖ bu bağlamda sanki hakiki Sünniliği temsil eden yegâne cemaat olarak kendisini sunmuştur. Sovyetler Birliği'nin çözülmesinin ardından 1990'lardan itibaren Balkanlar ve Orta Asya'da, daha sonra da Afrika'da bu maskesiyle İran ve Suudi Arabistan'ın arka çıktığı Şii ve Selefi yapılarla keskin bir rekabete girmiş, bu yolla belli bir destek kazanarak kendisine geniş bir alan açmış, dinî eğitime ve ilgiye muhtaç bu coğrafyalarda üçüncü bir alternatif olarak kendisini ortaya koymuştur.

Fakat hadisenin gerçek mahiyetine bakıldığında, durumun hiç de görüldüğü gibi olmadığı ortadadır. Öncelikle FETÖ'nün yukarıda açıklandığı üzere Sünnilik'ten ciddi sapmalar gösterdiğinin altını çizmek gerekir. FETÖ, İslam'ın ana omurgası

olan Ehl-i Sünnet'i temsilen kendisini merkeze oturtmakta, fakat bu omurgayı, sahip olduğu sapkınlıklar dolayısıyla kemirip aşındırmakta ve yozlaştırmaktadır.

Söz konusu durum, bilhassa neo-Selefi yapıların önünü açarak küresel boyutta bir İslamofobi dalgası oluşturan, bu yolla müslümanların gelişmesini, davet örgütlenmelerini, siyasi faaliyetlerini vs. engelleyen Batılı stratejistler için eşsiz bir fırsat oluşturmuştur. FETÖ'yü, genellikle kendilerinin kontrol ettiği terör gruplarına karşı etkili bir alternatif olarak dünyaya arz eden; yayılmasına, örgütlenmesine, okullar açmasına, kurumsallaşmasına yardım eden bu küresel güçler, kendilerine zarar dokunmayan ve hatta kullanışlı bir "İslami" yapıyı ana omurga üzerine yerleştirmeyi, böylece İslamiyet'in merkezini kontrol altında tutmayı arzu etmektedirler. Bu açıdan FETÖ'nün, "İslamlaşmak" ile hiç alakası olmayan, sadece "İslam'ı dönüştürmek ve müslümanları kontrol etmek" amaçlı kökü dışarıda bir küresel projeye evrildiği hususunda hiçbir kuşku bulunmamaktadır.

Bu hareketin İslami açıdan neredeyse çiğnemediği esas ve hüküm, istismar etmediği değer kalmadığı söylenebilir. Ortada tam bir "usulsüzlük" vardır. Kur'an âyetleri, özellikle de kısalar belirlenen hedefe ve biçilen misyona göre yorumlanmış; hadis ve siyer alanında "muvazene ve tenasüp"ten mahrum son derece faydacı bir eklektisizm işletilmiş; bu şekilde bütün yanlışlar "güya" Kur'an ve Sünnet'e dayandırıldığı için de iradelere ipotek konulmuştur. Eğer bu yapı bir "usul"e sahip olsaydı veya "usul" ehli zamanında kendi alanlarıyla ilgili uyarma/uyandırma görevini gereğince yapabilselerdi, belki bu istismarlar önlenebilir veya en azından daha az hasarla mesele atlatılabilirdi.

Kişi ilim ehli de olsa, "hakikatin künhüne vâkıf olma", "seçilmişlik" gibi algılarla birlikte sadece kendisi için değil,

peşinden gidenler için de sapmanın adımlarını atar. Liderin kendi meşhudatına (bilgi, rüya ve keşiflerine) değil, ümmetin ortak aklına itimad etmesi, kendi görüşünü ümmetin murakabesine açması gibi bir hassasiyet gerekir. Ancak bu tür hareketlerin temel problemlerinden biri, bir “seçilmişlik” vehmi içinde kendini ümmetin üstünde görerek bu murakabeyi reddetmeleridir.

Kur’an’da özellikle Benî İsrail örneği üzerinden sunulan “bozulma” ve “sapma” parametreleri, bu konuda yol gösterici niteliktedir: Seçilmişlik vehmi, seçkincilik, güce ve güçlüye itibar, güç temerküzü peşinde koşma, vahyin ölçülerini şartlara ve kişilere göre eğip bükme, dinin kaynaklarına ve ölçülerine riayette faydacılık ve seçmecilik, insanlık onurunun kaybı/kişiliksizleştirme, din üzerinden dünyalık devşirme. Bu yapının geldiği noktaya ve en azından yüzbinlerce kişinin “dini ni öğrenmek ve yaşamak” niyetiyle girdiği bir yolda yüz yüze geldiği bu kayma ve sapmaya bakıldığında, bu problemlerin neredeyse tamamı değişik tezahürleriyle görülür. Bütün bunların eşliğinde bu yapıda görülen başlıca özellikler şunlardır:

- Dinin kaynaklarıyla temasta sürekli bir faydacılık/kullanışlılık arayışının ürettiği bir eklektisizm
- Ümmet bütünü karşısında grup asabiyeti üreten bir seçkincilik
- Bu seçkinciliğe karşı tehdit oluşturan bütün farklı yorum ve yaklaşımlara ve ümmetin murakabesine kendini kapatan mutlakçı-tekçi bir din dili
- Bâtını yorumlarla Kur’an ve Sünnet “mizanı” ve “murakabesi” dışına taşmayı mümkün kılan bir yorumculuk
- Dinin kaynaklarını, özellikle âyet ve hadisleri bağlamından koparmak suretiyle gündelik menfaatler ve/veya siyasî projelerle uyumlu bir biçimde yorumlama

- Dinî kavram ve değerleri güç devşirme ve güç odaklarıyla ilişki kurma (veya kurulmuş olan ilişkileri tahkim etme) hedefi çerçevesinde kullanılabilir birer araç olarak görme
- İslam tarihini seçmeci bir okumaya tabi tutarak gündelik veya siyasî meselelerde fayda elde etmek için bir tür “malzeme deposu” olarak kullanma
- Hareketin çıkarlarına uygun olmadığı düşünülen nas ve değerleri görmezden gelme, devre dışı bırakma
- Kur'an âyetleri, hadisler ve İslam tarihini örgüt liderinin olağanüstü özellikleri olduğu ve örgütün de seçilmiş bir grup olduğu yönündeki izlenimleri güçlendirecek şekilde kullanma
- Dinî kaynak, kavram ve değerleri kullanarak siyasî ve ekonomik çıkar elde etme (bürokratik mekanizmalar ve siyasî hayatta grup çıkarları doğrultusunda güç devşirme ve iktisadî rant kazanımı) amaçlarına matuf olarak örgütlenme; yani dünyevî güç ve statü elde etme yolunda dinî ve uhrevî değerleri istismara dayalı bir örgütlenme tarzı.

Bu çerçevede, “faydacılık” ve “seçmecilik” söz konusu yapının dinî esaslar alanında en önemli karakteridir. Yapı, kendi “misyon” ve “proje”sinin gerekleri açısından faydalı ise aynı anda bir âyetin/kıssanın yorumunda en bâtinî, bir diğerrinin yorumunda ise mutlak surette en zâhirî tutumu kuşanabilmiştir. Meselâ 1993'te *Ve Tesettür Meselesi* diye bir kitap yayınlayıp, renkli başörtüsü ve elbiseleri “tesettür dışı” ilan eden, sağ göz hariç yüzün tamamının kapatılması gerektiğini söyleyen bir yapı, sadece dört sene sonra 1997'de, 28 Şubat askerî müdahalesinin getirdiği yeni şartlarda başörtüsü direncini örtüleri tamamen çıkararak kırmakta bu kez “maslahat” gerekçesiyle hiçbir beis görmemiş, bunu da bağlamından koparılmış bir ‘furuat/teferruat’ söylemi içinde meşrulaştırmaya yeltenmiştir. Benzer şekilde Fetullah Gülen, diğer hareketlere bir

“yozlaşma”, kendisine ise sahih bir idealizm atfetmek adına yolun en başında Ebu Zer’i bayraklaştırırken, hareketin büyüdüğü yerde her türden Makyavelist uygulamaya gidebilmiştir. Bir dönem güya takvada hassasiyet görüntüsü altında helalleri bile “haram” gören bir çizgiden (margarini caiz görmemek, belli markalar dışında tavuk eti, baklava almayı ve yemeyi caiz görmemek vs.), gün gelmiş, “hassas” ve “mahrem” misyonlar atfedilen müntesipleri için içki içmek dahil nice haramı “maslahat” adına helalleştiren bir tutuma girilebilmiştir. Diğer taraftan başlarda “faiz” kuşkusu sebebiyle işçilere zorunlu sosyal sigorta ödemesinin “caiz”liğini sorgulayan bir yapının her türden banka işlemi ve banka reklamıyla memzuç nihai hali yine ibret vericidir.

Ancak bu ibret verici durum, şaşırtıcı değildir. Genelde yaşanan budur: Böyle “ayrık” hareketler, başlangıçta en uç bir duruş/yorumla ortaya çıkıp ana akımı “yozlaşmakla” suçlarken, güç ve taraftar toplayıp merkeze yaklaştıkça ve hele merkeze yerleştikçe başta suçladıkları ana akımın asla cevaz vermediği noktalara kadar savrulurlar. Neticede tefsirde, hadiste, fıkhıta, siyer ve İslam tarihinde velhasıl bütün İslamî ilimler alanında Gülemlilik eklektik, faydacı, usulsüz bir oluşum olarak karşımıza çıkmaktadır. Deyim yerindeyse, kullanışlı görülen her şey kullanılmıştır.

MESİYANİK BİR KÜLT HAREKETİ OLARAK FETÖ*



FETÖ/PDY'yi, Türkiye'den başlamak üzere bir mehdiyet/mesihiyet ideali doğrultusunda ülke ülke yeryüzünü zaptetme hedefinde olan bir kült hareketi olarak tarif edebiliriz. FETÖ/PDY Türkiye'de uzun yıllar dinî bir cemaat olarak bilinip tanınmasına rağmen, cemaat gibi çok önemli içerikler taşıyan bir kavramı bu örgüt için kullanmamayı tercih ediyoruz. Söz konusu örgütlenme bildiğimiz hayır hizmeti yapan cemaat boyutunun çok ötesinde farklı bir içerik barındırmaktadır. Örgütün 15 Temmuz'daki son hamlesiyle bu, açık bir şekilde anlaşıldığından, bu yapıyı tanımlamak için "kült" kavramını kullanmak daha uygun olacaktır. Kült aslında İslami kültüre yabancı bir kavramdır. Batı'ya özgü, çoğu Hristiyanlık bağlantılı bazı dinî yapılar için kullanılan tanımlayıcı bir kavram olmasına rağmen görüyoruz ki kült özellikleri FETÖ/PDY'ye epeyce uymaktadır. Kült yapılarının iki önemli özelliği bulunmaktadır: Kutsallaştırılmış lider etrafında bir grubun toplanmış olması ve dünyanın sonuna yaklaşıldığına dair bir takım güçlü inançların mevcudiyeti. FETÖ/PDY'de öncelikle mehdi-mesih iddiası üzerinden kutsallık atfedilen bir lider

* Prof. Dr. Mehmet Ali BÜYÜKKARA, İstanbul Şehir Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi

Bu makale, "Din İstismarna Karşı Kadim Geleneğimize Can Vermeliyiz" başlıklı Diyanet Aylık Dergi 309. sayıda (Eylül 2016, s. 34-41) yayınlanmış röportajın temelinde kaleme alınmıştır.

vardır. Diğer taraftan da dünyanın sonuna yaklaşıldığına, zira zamanın kötüleştğine, fakat seçilmiş bir neslin ve kadronun bu hâli düzeltmek için bu lider tarafından hazırlandığına işaret eden bazen üstü açık bazen kapalı bir söylem ve kanaat bulunmaktadır.

FETÖ'yü tanımlamak için kullandığımız diğer kavram ezoterizmdir. Bu terime bizim kendi ıstılahlarımız arasından en uygun gelen karşılık bätiniliktir. Bätiniler, Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şerifler gibi dinin temel kaynak metinlerinin zahiri yani görünen anlamlarını geri plana atmakta, bu manaların dini anlamak için yeterli olmadığını söylemektedirler. Şöyle ki, bu kaynaklar sıradan insanlara hitap eden metinlerdir, dolayısıyla asıl hakikate bizleri ulaştıramazlar. Hakikat ise bu metinlerin altında gizlidir. Bu gizliliği ancak seçilmiş bazı insanlar bilebilir, dolayısıyla bu seçilmişlere tabi olanlar ancak hakikate ulaşabilirler. Bu noktada artık nasların ibareleri yanında bilgi ve akıl da devreden çıkmaktadır. Şiiler bu "seçilmişler" in imamlar olduğunu söylemişlerdir. Hakikatin peşinde olmanın bu sırlı, saklı dünyası ezoterizmdir ve kült oluşumlarda çok rastlanan bir karakterdir. Bu tarz örgütlenmelerin şeffaf kısımlarında bu özellik çok görünür olmamakla birlikte, gizli ve kapalı kısımlarında ezoterik dil yoğun şekilde kendisini gösterir.

TARİHTEKİ FETÖ/PDY BENZERİ OLUŞUMLAR

Kendi nev'i şahsına münhasır bir örgüt olan FETÖ/PDY'nin uygulamalarının bazılarını tarihteki bazı cemaatlerde, yine Gülen'in bazı özelliklerini de bazı tarihî liderlerde görebilmekteyiz. Mesela bunların ilklerinden olan Muhtar es-Sekâfî, Ehlibeyt adına Emeviler'e karşı isyan etmişti. Kendisini Ehlibeyt büyüklerinin arkasına gizlemiş, halkla irtibatını kuvvetlendirmek için de "ilahî olan" ile yani Allah ile temasta olduğunu ima eden birtakım iddialarda bulunmuştur. Bir diğer akım bätini harekettir. Çoğu İsmailiyye kollanna mensup bätiniler

ezoterik dili İslam tarihinde sistematik olarak kullanan belki ilk kesimdir. Bâtunilere göre dinî metinlerin bir zahiri tarafı, yani bakıldığında, okunduğunda hemen herkesce anlaşılacak manaları, aynı metinlerin bir de görüldüğünden farklı olan saklı manaları bulunmaktadır. Bu manaları sıradan insanlar bilemezler. Bu manalar, kendilerine imam denilen seçilmiş insanlar tarafından bilinirler.

Bâtını bir oluşum olan İsmaili-Karmatiler 4. hicri yüzyılda İslam dünyasında terör estiren bir grup olarak karşımıza çıkar. Bâtunilerden diğer bir grup olarak İsmaili-Fatımiler, Mısır'da 250 yıl sürecek bir devlet kurmaya muvaffak oldular. Bunların ardından İran'da Fatımiler içinden çıkan ve Haşhaşiler diye tarihte şöhret bulan diğer bir fırka bulunmaktadır. Hasan Sabbah'ın teşkil ettiği bir oluşum olan Haşhaşiyye, mana olarak "esrar çekenler" anlamına gelir. Haklarında, esrar çekip sarhoş olduklarına ve imam saydıkları kimselerin kendilerine vadettiği sahte "dünya cennetlerinin" peşine düşerek kendilerinden istenen zorlu görevleri yerine getirdiklerine dair birtakım tarihî rivayetler bulunmaktadır. Fakat konunun hayli renkli ve masalımsı yönü bir tarafa, Haşhaşileri tarihte meşhur eden onların kesin inançlarıdır ve kutsadıkları liderlerine olan sarsılmaz bağlılıklarıdır.

Hasan Sabbah ve onun arkasından gelen Alamut liderleri, kendilerine fedai denen, istediklerini yaptırabilecekleri istihbarat ve eylem adamlarını istihdam etmekteydiler. Birçok suikast olayının arkasında olan bu fedailer, pek çok ünlü insanın hayatını sonlandırmış ve uygulamış oldukları terörle Selçuklu devletini uzun yıllar mefluç hale getirmişlerdi. FETÖ/PDY ile Haşhaşiler arasındaki temel benzerliğin, koşulsuz ve sorgusuz bir itaati tâbilerinden istemeleri olduğunu söyleyebiliriz. Her istenilen şeyi yapmaya hazır sanki robotlaştırılmış bir mensuplar kadrosu görmekteyiz. Diğer bir benzerlik ise iki oluşumun da bâtını/ezoterik bir dili kullanmış olmalarıdır. Yine

ikisinde de takiyye pratikleri vardır. Mirza Gulam Ahmet gibi, Mirza Hüseyin Ali gibi Kadıyanilik ve Bahailiğin 19. yüzyılda yaşamış kurucularının da mesihiyet ve mehdiyete inançları etrafında çeşitli iddialara sahip olduklarını ve büyük cemaatler kurduklarını yine bu bağlamda hatırlıyoruz.

Batı'da da benzer özellikli örgütlenmeler bulunmaktadır. Bunların en ilginç Opus Dei'dir ve 1920'lerin sonunda bir Katolik örgütü olarak doğmuştur. Çoğunlukla gizlilik esasıyla çalışan bir oluşumdur. Devlete sızıp önemli mevkileri ele geçirmeyi bir hedef olarak belirlemiştir. Bu yolla aynı zamanda ekonomik rant elde etmektedir. Eğitim kurumları kurmaktadır. Tüm bu faaliyetleri Vatikan adına yapmaktadır. Opus Dei, Vatikan'ın onay verip meşru saydığı bir örgüttür. Faaliyetlerinde sık sık mafyatik yöntemlere başvurduğu için "beyaz eldivenli mafya" tabiri kullanılmaktadır. Avrupa ölçeğinde 15 kadar üniversitesi, 150 kadar okulu vardır. Bu sayılanlar dışında elbette başka örnekler de mevcuttur. Fakat belirtildiği gibi, başkalarıyla birtakım benzerlikleri olsa da FETÖ/PDY'yi kendine mahsus bir örgüt olarak değerlendirmek isabetli olacaktır.

FETÖ/PDY'NİN ÖRGÜTLENME BİÇİMİ

FETÖ/PDY'nin farklı katmanlarda örgütlenme şekilleri bulunmaktadır. Şeffaf olan ve genellikle "hizmet" olarak isimlendirilen örgüt katmanı FETÖ/PDY'nin herkesçe bilinen yüzüdür. Okullar, medya kuruluşları, işadamları örgütleri, birtakım dershaneler, dernekler ve vakıflar, sivil yardım kuruluşları gibi birimler şeffaf yapının parçaları, unsurlarıdır. Bu ağda örgüt lideri Gülen bir kanaat önderi, bir İslam âlimi yahut bir Allah dostudur. Fakat diğer taraftan örgütün karanlık bir yüzü daha vardır ki, bu gizli ağlarda örgüt lideri artık bir kanaat önderi olmaktan çıkmış, mesih/mehdi özelliklerine sahip bir kimliğe yükselmiştir. Bu gizli ağlar devlete sızma amaçlı çalışırlar. Kolluk kuvvetlerinde, askeriyede, yüksek bürokraside, yargıda

dinî ve cemaatsel kimliklerini saklayan, bunun için takiiye taktiklerini kullanan kesimler gizli ağların en önemli parçalarıdır. Burada artık dikey bir hiyerarşiden bahsetmek mümkün değildir. Gizli ağın merkezindeki mehdilik kültürüne en yakın insanlar, yatay şekilde ona en yakın kimseler hiyerarşide en önde olanlardır. Bu sayede mesela bir astsubay “mehdiyet kültürüne daha yakın ve aşına” olduğu için, bu mevkiini yıllar içinde hakettiği için, üstündeki bir generale emir verebilir. Bilindik normal dikey hiyerarşi burada işlevsiz kalır.

Gizli ağ örgütlenmesinde, devlete sızdırılmak istenen kişilerin çok erken yaşlarda örgüte devşirilmeleri önemli bir aşamadır. Bu kişiler örgüt evlerinde başka kaynaklardan enforme edilmeleri kısıtlanan, sadece tek yönden endoktrine edilen insanlardır. Bu yöntemleri sahada uygulayanlar ise kendilerine abiler, ablalar denen, bu konuda özel yetiştirilmiş kimselerdir. Eğitim-öğretim sürecini tamamlayanlardan zeki ve başarılı olanlar normal yollarla, bu yetenekte olmayan sayıca daha fazla kesimi ise soru çalma, kopya çekme yöntemleriyle devlete sızdırılırlar. Bunlar da cemaatsel hatta dinî kimliklerini saklayarak, kendilerine öğretilen takiiye pratiğini uzun yıllar uygulayarak o mehdilik kültürü etrafında görevleri ne ise büyük gizlilik içinde yerine getirirler. Darbe girişiminde bulunanların FETÖ/PDY'nin bu kanadı olduğu artık bilinmektedir.

Örgütün bir de sempatizan ağı mevcuttur. Yani doğrudan şeffaf ve gizli ağlardaki gibi örgüte doğrudan bağlı olmasa da Türkçe Olimpiyatları, Abant Toplantıları, işadamları platformları, Kimse Yok Mu yardım faaliyetleri gibi popüler çok sayıda etkinlik üzerinden bağlantı kurulan, bir şekilde FETÖ mensuplarını dine, millete hizmet eden insanlar olarak tanıyıp onlarla işbirliği yapmada bir beis görmeyen sempatizanlar ağı bulunmaktadır. Belki çıkar gruplarını da dördüncü bir katman olarak bu ağlara ekleyebiliriz. Bu örgütün ideolojisine yabancı hatta karşı olan insanların oluşturduğu bu katman, örgütü yükselen bir

güç olarak gördükleri için, daha ziyade menfaat odaklı olarak FETÖ/PYD'nin çeperi üzerinde yer almaktadırlar.

FETÖ'NÜN İMAM-HATİP VE İLAHİYATLILARI

FETÖ'nün, gerçek niyet ve yüzünü perdeleyerek bir hayır ve hizmet hareketi olarak toplumun büyük kesimi üzerinde etki kurmaya çalıştığını görüyoruz. Mamafih, örgütün otuz-kırk yıllık yapılanma sürecine bakıldığında örgütlenmede yetersiz kaldıkları, en az başarı sağladıkları eğitim-öğretim kurumlarının imam-hatipler ve ilahiyatlar olduğu farkedilecektir. Diğer fakültelerle mukayese edildiğinde; mesela bir mühendislik, hukuk, öğretmenlik disiplinlerine kıyasen gerçekten de ilahiyatlarda görece bir başarısızlık söz konusudur. Bunun sebebi imam-hatiplerde, ilahiyatlarda az veya çok sorgulayıcı bir din eğitim-öğretiminin hâkim olmasıdır. Bu okullardaki hocaların “aklınızı, beyninizi, kalbinizi sakın bir yerlere teslim etmeyin” mealindeki tavsiyeleri, öğrencinin çok sık duyduğu bir nasihatdir. Dolayısıyla gençleri uyanık, dikkatli ve hür tutmaya odaklı bir dinî söylemin hâkim olduğu bir atmosferde bu yapılara dönük sevgi ve sempati tabii ki daha düşük seviyelerde kalacaktır.

FETÖ/PDY'nin söz konusu okullara istediği gibi sızamaktan sürekli şikayetçi olduğu bilinmektedir. Bunun bir neticesi olarak örgüt evlerinde Kur'an'ı öğretecek, düzgün bir kıraatla namaz kıldırarak kimseleri dahi bulmada zorluk çekildiği gözlenmiştir. Bu duruma rağmen hâlihazırda tespiti yapılmış mevcut örgütsel yapıya bakıldığında, bahse konu başarısızlıkla ters orantılı olarak piramidin üst katmanlarında çoğunlukla ilahiyatçıların yer aldığı görülmektedir. Örgütün imam ismini verdiği ülke ve il liderlerinin veya bir meslek grubundan sorumlu liderlerin çoğunlukla ilahiyatçılardan oluştuğu anlaşılmıştır.

Bir tezat, bir çelişki gibi anlaşılabilir olan bu durumun çeşitli sebepleri olabilir. Öncelikle bahsettiğimiz gizli ağlarda

geçerli ezoterik/bâtını dili en etkili şekilde kullananların bu kesim olduğu söylenebilir. Zira bu dil kuvvetli bir dinî bilgi alt yapısını gerektirir. Bu melekeye sahip insanlar genelde ilahiyatçılar arasından çıkmaktadır. Bir diğer husus ilahiyatçıların örgüt bünyesinde bir nevi müftü ve ruh sağlığı hekimi gibi istihdam edilmeleridir. Zira sürekli takiyye uygulamalarının geçerli olduğu gizli ağlarda bu türden bir dinî danışmanlık zaruri hale gelmektedir. Dindarlığını, ibadetlerini gizleme, günah işlediğini dışarıya gösterme şeklindeki pratikler normalde bir Müslümanın, dürüst bir insanın kabullenip uygulayacağı şeyler değildir. Örgüt mensuplarının ikiyüzlü bir hayata mecbur edildiği ve bu yüzden vicdan azabı yaşadıkları bir bünyede böylesine bir rehberlik veya en azından danışmanlık hayatî bir önem arz eder. Hâliyle hem vicdani hem de fıkhi ve ahlaki olarak doğru olmayan bu öğretilmiş davranış tarzını sahte de olsa yüce idealler öne sürerek meşrulaştıracak, yeri geldiğinde fetva verecek, din dilini kullanarak onları ikna edecek ve vicdan azabını hafifletecek görev adamlarının olması gerekir. Bu görev, örgüt lideri adına, ona vekaleten birtakım ilahiyatçılar tarafından yerine getirilir. Örgüt lideri Gülen de nihayetinde bir vaizdir, “din adamı” hüviyetinde bir kişidir. Onun söylediklerinin bazen şerh bazen de ihtisar suretiyle tabana anlatılması ve aktarılması kendilerine ‘molla’ denen bu ekibin işidir. Ayrıca örgütün şeffaf ağlarında özellikle maddi bağışlar ve himmet toplanmasında özel bir din diline ihtiyaç duyulmaktadır. Yani ekonomik girdinin fazlaşması için insanların bağış yapmaya motive edilmesi gerekir. Bu noktada da ilahiyatçılar vazifeyi üstlenir.

FETÖ’NÜN HAŞHAŞİ KARAKTERİ

Görüldüğü gibi çok komplike, çetrefilli bir yapıyla karşı karşıyayız. Bu durum 15 Temmuz darbe girişiminin öngörülmesini muhtemelen imkânsızlaştırmıştır. Sahip olduğu gizli

ve karmaşık yapı, darbe sonrası örgütün etkisizleştirilmesini zorlaştırmıştır. Dış bağlantılarını ve örgütün dünya ölçeğinde önünü açan küresel güçleri de hesaba kattığımızda tehlikenin büyüklüğü anlaşılabilir. Karşı tedbirlerin de buna göre alınması gerekir. Kendisini gizlemeyi prensip edinen yapılarla mücadele gerçekten zordur. Yukarıda bahsettiğimiz Alamut Haşhaşiliğini tekrar burada anmak gerekir. Alamut hâkimiyeti 1256 yılında Moğollar eliyle yıkılmış, fakat bu yapı 1850'li yıllara kadar yaklaşık altı asır kendini belli etmeden hayatiyetini devam ettirebilmiştir. Moğollar zamanında Sünni tarikatlara sızmış, imamlarını tarikat piri kisvesi altında gizlemiştir. Bu olaylar İran'da vuku bulmuştur. 1500'lü yıllardan itibaren ise, İran halkı Safeviler elinde Şiileşince bu sefer de Şii tarikatlara sızmıştır. Tarikatlarda az çok bâtiniliği andıran işârî bir dil hâkim olduğu için bazı tarikatların onlarla buluşup uzlaşmaları gayet kolay olmuştur. İran'ın o sıradaki yöneticileri olan Kaçar hanedanından kız alıp vermesi, bu idareciler ve önemli şahsiyetler ile olan bağlantısını sağlamlaştırmıştır. Bu bağlantı ile mensupları yaşadıkları bölgenin valiliklerine kadar yükselebilmişlerdir.

1850'den sonra ise bu takiyyeci Haşhaşi yapı, o sırada Güney Asya'yı elinde tutan sömürgeci İngiliz yönetiminin himayesi ve desteğiyle Hindistan'da kendisini açığa vurmuştur. Ağa Hanlar adı altında bir aile, Alamut imamlarının devamı oldukları iddiasıyla ortaya çıkmıştır. Dönem sömürgecilik dönemidir, İslam âlemi sahipsizdir. İngilizler, Müslümanlar içindeki bu bölücü potansiyeli keşfetmiş, kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak için önlerini açmıştır. FETÖ/PDY'nin de benzer bir sinsi yöntemi uyguladığı anlaşılmaktadır. Kendileri dışında kalan önemli insanların ve zengin ailelerin gençleri, planlı programlı şekilde tasarlanan evlilikler yoluyla örgütün ağları içine alınmışlardır. Aynı şekilde diğer dinî cemaatlere, hatta din karşıtı aşırı sol ve Marksist gruplara bile sızdıkları ve

içeriye yerleştirdikleri adamlarını liderlik makamlarına yükseltmeye çalıştıkları tespit edilmiştir. Örgütün 170 kadar ülkede teşkilatlı hale gelmesinde, dünyadaki egemen güçlerden aldıkları yardım ve desteğin rolü yadsınamaz.

FETÖ BENZERİ YAPILARIN TEŞHİSİ

FETÖ/PDY’de teşhis etmekte geciktiğimiz fakat benzerlerini daha başka yapılarda görüp erken teşhiste bulunabileceğimiz semptomların başında, lidere kutsallık atfetme, liderin aşırı büyütülmesi ve sorgulanamaz bir hale dönüşmesi gelmektedir. Peygamberimiz (a.s.) bile “Ben Allah’ın kulu ve rasulüyüm” demiş, kulluğunun, bir beşer oluşunun özellikle altını çizmiş ve “Bunun dışında bana başka bir unvan yakıştırmayın” ikazında bulunmuştur. “Hristiyanlar, Hz. İsa’yı gereğinden fazla yücelterek şirke düştüler” hatırlatmasını yapmıştır. Liderin her sözünün bir nevi vahiy, en azından sünnet şeklinde algılanması, liderin her hareketinin taklit edilmesi gerçekten çok problemlili bir duruma işaret etmektedir.

Diğer bir belirti de dünyevileşmedir. Mesela bu hâl özellikle tarikatlarda mevcutsa sorun ciddi demektir. Zira tasavvufi oluşumlar manevi hayata yatırım yapan cemaatler olarak görülürler. İnsanlar tarikatlara girerek manevi dünyalarını güçlendirmek, geliştirmek isterler. Biz bu yapılarda “dünyaya, maddi olana” yatırım emarelerini görüyorsak gidişatın hiç de iyi olmadığını anlamakta sanırız zorlanmayacağız.

Yine şeffaf davranmama, dışarıya karşı açık olmama, hesap vermeme, sırlı, gizlilik içinde faaliyet yürütme, mensuplara kod adı verme gibi davranışlar birer patolojik uyarılar olarak algılanmalıdır. Camilere gitmeme, kendilerine mahsus mescitler edinme gibi tavırlar da hayli problemlidir. Mensuplarını tabii çevresinden ve en önemlisi ailesinden uzaklaştırma, onları enformasyon kontrolüne tabi tutma, mesela sadece liderin ki-

taplarını okutma, başka gazetelerden, dergilerden, TV kanallarından yararlanmalarına mani olma şeklindeki davranışları görmüş isek yine tehlike çanları çalıyor demektir. Makul ve yerinde itirazların yasakla karşılanması, “biz seçilmiş insanlarız” kanaati, diğer kişi ve cemaatleri ötekileştiren ve önemsizleştiren tutumları, dinen şüpheli şeylerin meşrulaştırılması da pek tabii ki rahatsız edicidir. Şüpheli şeyler sadece fıkhi meselelerle ilgili değildir; itikadi şüpheler de bu noktada ehemmiyet arz etmektedir. İtikaden şüpheli olanlardan hususen kaçınılması gerekir.

FETÖ VE BENZERİ YAPILARA KARŞI ALINABİLECEK BAZI TEDBİRLER

Bu tür yapılar etrafında karşı karşıya kaldığımız sorunları bireysel, toplumsal ve kurumsal olarak bütün açıklığıyla ve içtenlikte ortaya koymalıyız. Gerekliyse özeleştirme yapmaktan kaçınmamalıyız. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bunları yapmak için iyi bir konumda olduğunu düşünüyorum. Bu teşkilatımızın son yıllarda sivil alanda faal çeşitli dinî yapıların üstünde resmî bir mekanizma olarak kabul gördüğü malumdur. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın din konusunda halkı aydınlatma, Başkanlığa bağlı Din İşleri Yüksek Kurulu'nun ise “farklı dinî yorum ve teşekküller hakkında inceleme yapma, görüşlerini kamuoyuna açıklama” görevleri ilgili kanunla düzenlenmiştir. Bu vazifesini, tüm araç ve vesileleri kullanarak hakkıyla yerine getirmesi beklenmektedir. İlahiyat fakültelerine bakıldığında ise İslam âleminde gerçekten ileri bir noktada bulunduğumuz kanaatini taşıyorum. İslamiyetin klasik birikimini esas alan bir müfredata sahip İlahiyat fakülteleri, kelimeler - mezhepler - dinî akımlar ile alakalı ders içeriklerini güncellemeli, bugün sorun haline gelen meseleleri ve oluşumları öğrencilerine doğru bir şekilde tanıtmalıdır.

Bu çalışmalar yapılırken zararlı akımlara karşı mücadelede kullanılacak dilin en uygun şekilde oluşturulması beklenir. Günümüzde İslam dünyasının yaklaşık yüzde doksanı kendisini Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat olarak tanımlamaktadır. Bunların çok büyük kısmı ya Hanefi-Maturidiliğe veya Şafii-Maliki-Eş'ariliğe bağlıdır. Fakat bugün Sünnilik deyince kimlerin en görünür olduğu, Sünni çizgiyi kimlerin manipüle ettiği öncelikle değerlendirilmelidir. Ezoterik-bâtını dili olan FETÖ/PDY türü yapıların bir tarafta; Taliban, el-Kaide, DAİŞ gibi metinci, literatist, dışlamacı, tekfirci yapıların diğer tarafta olduğu görülecek, maalesef bunların ifrat ve tefrit uçlarında Sünniliği temsil makamına geçtikleri müşahade edilecektir. Zira Sünni ana mecranın geçmişle olan bağı sekülerleşme döneminde koparılmış, tabir caiz ise bu düşüncenin ruhu bedeninden ayrılmıştır. Bu mecraya güç verecek ilmî çalışmalar yapılması, bunun halkımıza, özellikle gençlerimize onların anlayacağı şekilde sunulması acil bir zaruret haline gelmiştir. Nasların yanında aklın da devrede olduğu, dışlamacı olmaktan ziyade kuşatıcı, dinin zahirine, şeriatına bağlı fakat İslam'ın manevi/deruni tarafını da ihmal etmeyen, geleneğe uzanan köklü bir yapısı olan, türedi olmayan bu ana mecranın tüm İslam âleminde güçlendirilmesi için ne gerekiyorsa yapılmalıdır. Üzerinde uzun zamandır konuşulan Uluslararası İslami İlimler Üniversitesi ivedilikle hayata geçirilmelidir. Bahsettiğimiz ana Sünni mecranın İslam âleminde tekrar canlılık kazanmasında, bu projenin orta ve uzun vadede büyük katkısı olacaktır. Aynı şekilde yurtdışında FETÖ'den devralınan okullar Türkiye Maarif Vakfı vasıtasıyla yepyeni bir kimliğe kavuşturulmalı, ülkenin yüzakı olan kurumlara dönüştürülmelidir.

EZOTERİK RADİKAL BİR NİFAK HAREKETİ OLARAK FETÖ*



EZOTERİK ÖRGÜTLERİN RADİKALLIĞI

Ezoterik, dışa kapalı, içe dönük demektir. Ezoterizm (Battıniye), kadim bilgelikle günümüze kadar gelen ve gerçeğin yalnızca seçkin ve söyleneni anlayacak kişilere verilebileceği anlayışına dayalı bir öğreti biçimidir. Seçkincilik, ezoterik yapıları tasavvufi/mistik yapılardan ayıran en önemli unsurdur. Halkın içinde Hak ile beraber olmak ilkesini benimseyen tasavvufi düşüncenin seçkin olmadığı aşikârdır.

Ezoterizmi muhtemelen mistizme yaklaştıran onun bilgi öğretisidir. Ezoterizme göre bilgi öğrenilmiş, kişisel çabayla elde edilmiş, akli tefekkür yoluyla kazanılmış ya da içtihadı bir bilgi değildir. Bir tür ilham, aydınlanma ya da vehbî olarak elde edilmiş bir bilgidir. Bununla birlikte ezoterizme göre bu bilgi sırdır ve adaylara derece derece verilir ve her derece için yeniden ahit yapılır; ahde vefa ise en önde gelen değerdir. Ezoterik bilgilere göre sırrı dışa vurma kâmillikten yoksun olma anlamına gelir. Bu yüzden ezoterik öğretiler sırrı, sır tutmayı, hiyerarşik bilgiyi önemserler. Sırrın saklanması için gizliliği, sembolik bir dil kullanmayı, kelimelere yükledikleri çift anlamlılığı bir taktik olarak kullanırlar. Mistizmde ise sır/gizlilik, saklanması ve asla dışa vurulmaması gereken bir şey değildir.

* Prof. Dr. Hilmi DEMİR, Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Toplumsal yapıda meydana gelecek büyük bir dönüşüme hazırlık için, dünyevi hayata karşı tamahkâr olmamak, asketik bir yaşam, diğer bir deyişle züht hayatı, ezoterik örgütlerin en çok tercih ettikleri yaşam biçimidir. Ezoterik dönüşüm bireyin içsel yolculuğu, seyr-i sülûkü, daha ahlaki ve kâmil bir rütbeye ulaşması anlamını taşımaz, aksine ezoterik öğretinin dünyevi saltanatı için toplumsal değişimin sağlanması anlamına gelir. Bu yüzden tarihte çıkmış büyük ezoterik akımlar tıpkı masonik örgütler gibi ya dünyevi bir saltanatı kurmaya ya da dünyevi bir saltanatı ele geçirmeye çalışmışlardır. İslam ve Hristiyan dünyada ortaya çıkan Maniheizm ya da İslam dünyasını sarsan Hasan Sabbah'ın Nizarilik hareketi bu türden örnekler arasında sayılabilir.

Bu nedenle mistik bir hareket ile ezoterik bir hareket arasındaki en önemli fark; mistik bir hareket gerçekten kalplerin fethine yönelikken, ezoterik bir hareket kalpleri kazanarak dünyevi iktidar alanlarını yönetmeye taliptir. Bu yüzden de ezoterik hareketler legal görünümlü yapıların arkasına gizli organizasyonları gömmeyi başarırlar. Bu legal yapılar yardım, eğitim, dini öğretim vb. sivil organizasyonlardan oluşur. Legal yapılar aslında legal olmayan, seçkin örgüt yapılarının toplumdaki otoritesini ve gücünü tahkim etmenin araçlarıdır. Ya da örgütün toplumun kılcal damarlarına kadar sızması için gerekli eleman temini bu legal yapılar aracılığıyla devşirilir. Bu legal yapıların arkasında ise güçlü ve gizli organizasyonlar yer alır. Bunlar sır saklama, gizlenme, istihbarat toplama, eylem yapma konusunda eğitilmişlerdir. Bu yapıda bulunanların ayrılması asla kabul edilemez. Bu örgütün varlığı için de bir tehdit oluşturur.

Bu nedenle ezoterik örgütler aslında bilinen mistik yapılar, züht ve insanın kemalini sağlayan ahlaki cemaatler değil, toplumu ezoterik liderlik aracılığıyla kurtuluşa erdirmeye çalışan radikal yapılardır. Bu yapıları bilinen sert radikal örgütlerden (DAEŞ gibi) ayıran özellik radikalleşme için daha yumuşak

araçlar kullanmaları ve kitlelerini daha uzun hedefler için hazırlamalarıdır. Ezoterik radikal örgütlere katılan elemanların örgütün gizli, örtük hedeflerini içselleştirip şiddete başvurması bir anda olup biten bir süreç değil aksine zamana yayılan bir süreçtir. Birey örgüte sempati duyarak önce gönlünü kaptırır, sonra zamanla örgütün fikir ve ideolojilerine ve empoze edilen grup kimliğine aklını kaptırır ve fikirde radikalleşmeye başlar. Son aşama ise örgütün dinî ideolojisine hizmet etme, gerektiğinde canını vermeyi göze alma ve suç işleyerek kanunları ihlal etmeyi meşru sayma sürecidir.

FETÖ LİDERİNİN EZOTERİK KİMLİĞİ

FETÖ anatomisi, görünüşte bireyin ve toplumun ahlakileşmesini, dindarlık ile modern hayatın uyumunu esas alan bir cemaat algısı verse de, onu ele veren en önemli özelliği liderinin nasıl ezoterik karizmatik bir kişiliğe büründürüldüğü ile ilgili anlatılardır. Bu anlatılar İslam geleneğinde ve muhafazakâr çevrede uzun yıllardır avamileştirilmiş halk dindarlığı ve tasavvufi kültürle uyum arz ettiğinden fark edilmemiş olabilir. Bu açıdan bu ezoterik kimliğe yönelik anlatılara biraz daha yakın açıdan bakmak faydalı olacaktır.

FETÖ lideri birtakım olağanüstü olaylar, büyü, cin, rüyalar ile herkes tarafından anlaşılmadığı iddia edilen, sözde aşkın, metafizik bir kaynaktan bilgi aldığı varsayılan ezoterik bir kişiliğe büründürülmüştür. Örgüt liderinin kitaplarında kullanılan semboller, kitaplar için seçilen isimler örgütün ezoterik yapısını deşifre etmektedir. Söz gelimi örgüt liderinin dokuz seri hâlinde bastığı kitabın adı Prizma'dır. Örgüt lideri kitaplara bu ismin verilme nedenini şöyle açıklar: “İster vehbî, ister kesbî yollarla elde edilen ışık tayfları misillü bilgilerin, önce tasnifinin yapılip sonra zaman, mekân ve şahıs unsurunun nazara alınarak muhataplarının idrakleri ölçüsüne “indirgen-diği” bir kitaptır Prizma.”

Prizma aslında piramidin sembolüdür ve piramidal yapı ezoterik ve batını örgütlenmelerinde sıklıkla karşılaştığımız hiyerarşiyi ifade eden en uygun geometrik şekildir. Piramit sözcüğü Yunancada “Pyros” sözcüğünden türetilmiştir. “Pyros” Yunancada “Ateş” anlamına gelmekteydi. Bu sözcüğün “Muh-teşem Işık” anlamında mecazi kullanımı da bulunmaktadır. Piramit ile ışık evleri sembolizmde birbirine işaret eder. Çünkü Piramidin ezoterik bir anlamı vardır. Ezoterizmde Piramit “Dünyasal Güçler” ile “Kozmik Güçler”i bir araya getirmeyi ve böylece dünyayı yönetmeyi sembolize eder. Nitekim kitapta, Prizma serisinin kendi dilinden vehbî bilgileri içerdiği ve bu bilgilerin muhataplarının idrakleri ölçüsüne, yani hiyerarşik bir düzene göre verildiği açıkça ifşa edilmektedir. Bu ifadeler de bu ismin özellikle seçildiğini göstermektedir. Vehbilik kazanılmamış, doğuştan getirtilen bilgi anlamına geldiği gibi ilham edilen bilgi imasını da taşır.

Bu anlamda F. Gülen’in, vehbî kelimesini, rüyaları, kozmik bilgilerin elde edildiği bir iletişim vasıtası olduğunu ispat etmek için kullandığını görürüz. Şöyle der: “Rüyalar ruh haletine bağlıdır. Her insanın ruhu incelmeye müsait olarak yaratılmıştır. İnsanın ruhi mertebeleri esfel-i safilinden alâ-yı illiyyine kadardır. Ruhun melekûtiyet kazanması da nüve hâlinde insanda vardır ve işte bu vehbîdir. Sonra herkes kendi gayretiyle bu nüveyi kuvveden fiile çıkarabilir. Bu da kesbîdir...”

Rüyaların bazıları da irşat mahiyetindedir. İctihatlarıyla yalnızca gidenleri Cenab-ı Hak bu şekilde ikaz eder.”

Rüyaların İslam geleneğinde, özellikle de Hanefi-Matüridi gelenekte dinî konularda ya da dini anlama ve yorumlamada kesinlikle delil olmadığı bilindiği hâlde örgüt lideri ezoterik yapılanmasını sürekli rüyalar ve kendisine ilham olunduğu varsayılacak kozmik bilgiler aracılığıyla yaptığından rüyanın kesinliği konusunda bir algı yaratmaya çalışmaktadır.

Ona göre: “Eğer herhangi bir arızadan hâli olarak görülürse her rüya misal âleminde bir tenezzühtür. Ve rüyalar kıyamete yakın yalan söylemez olur... İlham, rüya tabirine apayrı bir buud ve mana kazandırır. İlhamsız yapılan tabirler sathidir. Zorlama ile yapılmıştır. Bilhassa mübarek yer ve zamanlarda içimize gelen esintiler mühimdir. Ben şahsen abdest alırken ve namaz kılarırken içime gelen esintilere önem veririm.”

Birçok eserinde Nurculuğun, Mesih’in manevi şahsiyesinin kıyamete doğru tezahür edeceği anlayışı ile tasavvufun Nur-ı Ahmediyye anlayışını iç içe kullanarak Hz. Muhammed’in (s.a.s.) risalet nurunun ve Mesih’in manevi şahsiyetinin kıyamete doğru bir kişinin zatında tecelli edebileceğini ima eder. Hem Peygamber’in nuru hem de Mesih’in manevi şahsiyeti ile tahkim edilmiş böyle bir zatın artık kozmik olayları yönetme ve yönlendirme becerisi olması kaçınılmaz olacaktır. Kâinat-taki sebep-sonuç bağına kaldıran ve mucizeler yaratma yetkisi taşıyan bu ruhu şöyle anlatır:

“Mesihî ruhun bir başka yanı da, onda kozalitenin yani sebep-netice münasebetinin aşılış olmasıdır. Yani vazife ve hizmetlerde esbapüstü olma gibi bir hususiyetin varlığıdır. Bunu şimdiye kadar çok arz etmişimdir. Cenab-ı Hakk’ın, bugünkü mürşitleri muvaffak kılıp inayetiyle yürüttüğü hizmetlerinde, “illetler”le “maluller”, “sebepler”le “neticeler”i, “mebde” ile “münteha”yı tenasüb-i illiyet yani sebep-netice uygunluğu prensibine göre izah etmemiz mümkün değildir. Mesela, bugün dünyaya açılmanız, matematiğe göre milyarları aşan ihtimal hesaplarıyla bile izah edilemez. En az on ihtimal aynı anda zuhur ediyor ve buna göre siz dünyaya açılıyorsunuz. Bunun apaçık bir inayet olduğu ortadadır.”

Piramidin tabanı karededir. Kare üzerinde üç üçgenin dairesel dönüşümüyle koni oluşur. Kareden konik düzene geçiş ruhsal bir yolculuğu ve yükselişi ifade eder. Piramit üst tepe

noktasından aşağıya doğru kozmik veya spiritüel/ruhani bir kaynaktan yeryüzünün gözetlendiğini anlatır. Bu yüzden piramit kozmik mabet olarak kabul edilir. Bu açıdan Işık Evleri örgütün kozmik mabeti olarak kodlanmıştır. Kozmik mabetten kasıt ruhsal güçlere sahip olan birine bağlı bir grubun dünyevi iktidarını tamamlamak için yetiştirdiği ve gizli sırlara vakıf olduğu bir yerdir. Bu evler gelecek nesillerin yetiştirildiği ve köklerini Hz. Muhammed'in nurundan aldığı mekânlar olarak tanıtılır. Tarihte Hz. Peygamber'in Mekkeli müşriklerin baskısından dolayı gizlice bir araya geldikleri Daru'l-Erkam adı verilen ev ile Işık Evleri arasında benzerlik kurulur:

“Evet, Müslümanlar bir defa çıkar ve geri adım atmaz. İbn-i Erkam evlerinde yetişmeden, sabırla pişip olgunlaşmadan yapılacak her şey ham hayaldir. Bizim bu hususiyetimiz, şeytan cephesini tedirgin eder. Belki de bize karşı hassasiyetlerinden midir nedir, geçenlerde onlardan biri, bu durumu hissetmiş olacak ki, aynen bu benzetmeyi kullanarak belli güçlerin dikkatini çekiyor ve ‘Onlar fırtına önünde ekin gibi davranıyorlar, bu durum sizi aldatmasın’ diyordu.”

Işık Evleri'ni, Mekke'de müşriklerin baskısından dolayı gizlice toplanılan ve ilk Müslüman sahabilerden biri olan Erkam b. Ebi'l-Erkam'ın evine benzetmek siyasi ve sosyolojik birçok anlamlar içerir. Bu, biz ve onlar algısının nasıl görüldüğünü gösterdiği gibi, Işık Evleri ile dışarı arasında kurulan zıtlığı da açıklar. Buna göre Işık Evleri inanç ve imanın gizli mabetleri olurken dışarı her türlü kötülüğün, pisliğin ve temizlenmesi gereken alanın adı olur. Böylece mevcut siyasal ortamı şeytanlaştırarak, nefret ve yabancılık hissi yaratarak ışık evlerinde kalan bireyleri verilen ideolojiye sıkı sıkıya bağlamak ister. Her kitle hareketi öncelikle değiştirilmesi gereken bir sorun alanı belirler ve kitlesini bu alanı değiştirmek üzere harekete geçirir. Sorun ve sorunun kaynağı ile kendisi arasında mutlak ve uzlaşmaz bir zıtlık belirleyen kitle hareketi,

böylece öteki üzerinden kendisini yeniden tanımlamış olur ve kendi varoluşuna meşruiyet kazandırır. İçinde yaşanılan an, şeytanlaştırılmadan ve yasa dışı hale getirilmeden onu yıkmanın meşruiyeti kitlesine kabul ettirilemez. İşte Işık Evleri hem sorunun sınırlarını çizer, hem de korunması gereken ile değiştirilmesi gereken arasındaki sınırı belirlemiş olur. Kuşkusuz Işık Evleri'nin var oluşu da o ışığın kaynağı olan ezoterik kozmik güçlere sahip lidere bağlanmıştır. Böylece karşımıza bireyin dönüşümünden daha öte bir amacı taşıyan ve aslında tüm toplumu ve meşru düzeni yönetmeye aday olan bir yapı çıkar.

Bu yapının en büyük özelliği de Işık Evleri içinde olup biteni asla dışarıya vermeyecek olan gizli bir sır kardeşliğidir. Bunu şöyle ifade ediyor: “Ayrıca, Allah (c.c.) bizi koruyor diye tedbirsizlik de yapamayız. Evet, daima tedbirli ve dikkatli davranmak mecburiyetindeyiz.”

“Bir diriliş hamlesi ve bunu hayatın her kesimine yayma çabası içinde bulunan bu gruplar sırran tenevveret düsturuyula hareket etmektedirler. Böylece bir taraftan bu hayati faaliyetleri hiçbir engel ile karşılaşmadan daima artan bir hızla devam ettirirler, diğer taraftan da kendilerinden sonra gelecek nesillere iyi bir zemin, müsait bir atmosfer hazırlamış olurlar.”

Sır, gizem, rüya, ilham, kozmik güçlere sahip Mesihî bir Ruh ve toplumu dönüştürmek için her şeye hazır bir kitle. Bütün bunlar; bu yapının dinî, ahlaki bir cemaat olmaktan çok öte anlama sahip bir yapı olduğunu fazlasıyla ortaya koymaktadır.

the *Journal of Applied Behavior Analysis* (1974), and the *Journal of Experimental Psychology* (1975).

There are a number of reasons why the *Journal of Applied Behavior Analysis* is the most widely cited journal in the field of behavior analysis.

First, the journal is published by the American Psychological Association, which is the largest and most prestigious organization in the field of psychology.

Second, the journal is published quarterly, which allows for a high volume of research to be published.

Third, the journal is published in English, which is the most widely spoken language in the world.

Fourth, the journal is published in a format that is easy to read and understand, which makes it accessible to a wide range of researchers and practitioners.

Fifth, the journal is published in a format that is easy to search and retrieve, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Sixth, the journal is published in a format that is easy to cite, which makes it convenient for researchers to reference the articles they use.

Seventh, the journal is published in a format that is easy to share, which makes it convenient for researchers to share their findings with their colleagues.

Eighth, the journal is published in a format that is easy to archive, which makes it convenient for researchers to store their articles for future reference.

Ninth, the journal is published in a format that is easy to access, which makes it convenient for researchers to read the articles they need.

Tenth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to work with the articles they need.

Eleventh, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to read the articles they need.

Twelfth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to recall the articles they need.

Thirteenth, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to locate the articles they need.

Fourteenth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to work with the articles they need.

Fifteenth, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to read the articles they need.

Sixteenth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to recall the articles they need.

Seventeenth, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to locate the articles they need.

Eighteenth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to work with the articles they need.

Nineteenth, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to read the articles they need.

Twentieth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to recall the articles they need.

Twenty-first, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to locate the articles they need.

Twenty-second, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to work with the articles they need.

Twenty-third, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to read the articles they need.

Twenty-fourth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to recall the articles they need.

Twenty-fifth, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to locate the articles they need.

Twenty-sixth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to work with the articles they need.

Twenty-seventh, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to read the articles they need.

Twenty-eighth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to recall the articles they need.

Twenty-ninth, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to locate the articles they need.

Thirtieth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to work with the articles they need.

Thirty-first, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to read the articles they need.

Thirty-second, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to recall the articles they need.

Thirty-third, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to locate the articles they need.

Thirty-fourth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to work with the articles they need.

Thirty-fifth, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to read the articles they need.

Thirty-sixth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to recall the articles they need.

KÜRESEL BİR TEHDİT OLARAK FETÖ*



Türkiye'deki radikal modernleşme sürecinin bir ürünü olan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ), dine yabancılaşmış bir toplumda özellikle mütedeyyin bireyler için sığınılacak bir liman işlevi gördü. Kısa sürede hem ulusal hem de küresel alanda eğitim ve sivil toplum kuruluşları ile varlığını hissettiren örgüt, bürokraside temin ettiği güç ile kendisine önemli manevra sahaları sağladı. Dinî motivasyonla hareket ettikleri iddiasını taşıyan FETÖ'nün, Türkiye'de bürokrasinin bütün alanlarında sağladığı güç temerküzü, örgütün farklı alanlarda operasyon yapabilmesine de imkân tanımıştır. Öteden beri Türkiye'deki siyaseti, vesayetçi parlamentarizmin yarattığı boşlukları kullanmak suretiyle manipüle eden FETÖ unsurları, nihai keredede hükümeti ve Türkiye demokrasisini ortadan kaldırmaya teşebbüs etmiştir. Özellikle 17-25 Aralık darbe girişimlerinin bertaraf edilmesinin ardından insan gücü ve maddi güç anlamında etkisini yitiren örgüt, son hamle olarak 15 Temmuz darbe girişiminde bulunmuş ve önemli oranda lider etkisi ve geniş halk kesimlerinin konsensüsü ile başarısızlığa uğratılmıştır. Zamanla askerî bürokrasiyi de büyük oranda ele geçiren örgüt, silahlı unsurları kullanmak suretiyle Türkiye'de kanlı bir darbe girişimine tevessül etmiş ve nihayetinde bir terör örgütüne evrilmiştir. Söz konusu girişimlerin başarısız olması sebebiyle beyin takımı ve önemli isimlerini yurt dışına

* Turgay YERLİKAYA, SETA Toplum ve Medya Araştırmaları

taşıyan FETÖ, Türkiye karşıtlığını Batı'daki müttefik unsurları ile birlikte sürdürmeye devam etmektedir. Ayrılmış Kürt hareketlerinin önemli oranda destek bulduğu Avrupalı ülkeler, bu anlamda FETÖ için de elverişli bir ortam olmuş ve örgüt faaliyetlerini buradan şekillendirme yoluna gitmiştir. 15 Temmuz darbe girişiminin arkasında yer aldığı bütün boyutlarıyla ortada olan FETÖ'nün, bundan sonraki süreçte Türkiye açısından "küresel bir tehdit" olacağı açıktır.

FETÖ'NÜN KÜRESEL KARŞILIĞI

Küresel ölçekte sivil toplum kuruluşları ve eğitim merkezleriyle etkin olan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) Batı kamuoyunda genel olarak dinî merkezli bir sivil toplum kuruluşu olarak kabul edilmektedir. 140'ın üzerinde ülkede yöneldiği eğitim faaliyetleri ve küresel ölçekte oluşturduğu networkler, örgütün etkin olduğu ülkelerdeki imajının dinî referanslı bir sivil toplum kuruluşu olarak benimsenmesine katkı sağlayan en önemli etmenler arasındadır. Rumi Forum, Alliance for Shared Values (Ortak Değerler Birliği), Niagara Foundation (ABD) Stiftung Dialog und Bildung, Intercultural Dialogue (Almanya), Diyalog Akademisi (Hollanda), Flaman Kültürlerarası Merkez ve Kültürlerarası Diyalog (Belçika), Diyalog Barış Enstitüsü (Avusturya) gibi kurumlar ve bu kurumların buldukları yerlerde etkili olan lobiler aracılığıyla kurulan iş birliği, FETÖ'nün Batı kamuoyunda algılanışında etkili olan önemli yumuşak güç unsurlarıdır. Batı kamuoyunun oluşmasında etkili olan medya araçları ve söz konusu yumuşak güç unsurları aracılığıyla tahkim edilen bu algı, siyasi ve sosyolojik sebepleri olan bir algılama biçimine de işaret etmektedir. Bu açıdan bakıldığında örgüt ile mücadelenin küresel boyutları daha da önem kazanmaktadır.

140 ülkede örgütlenen ve eğitim faaliyetleri şemsiyesi altında dinî görünümlü bir sivil toplum kuruluşu olarak kabul edilen

örgütle mücadele, sadece iç kamuoyunu ilgilendiren bir mesele olmaktan daha fazlasıdır. Bu açıdan bakıldığında ülke içerisinde etki alanı ve operasyonel gücü önemli oranda ortadan kaldırılan örgüt ile mücadelede, dış kamuoyu boyutu ve devletlerarası ilişkiler ön plana çıkmaktadır. Türkiye’de özellikle darbeye aktif rol alan askerî personelin bazı Batılı ülkelere yaptıkları iltica taleplerinin olumlu sonuçlanması bu boyutun ön plana çıkmasını sağlayan bir etkidir. Bu açıdan bakıldığında örgütle mücadelenin ülke içerisindeki ivmesi ile küresel boyuttaki karşılığı arasında önemli farklar bulunmaktadır. Ülke içerisinde kararlı ve etkin bir mücadele yöntemi benimsenirken küresel boyuttaki mücadele Türkiye’nin girişimleriyle doğru orantılı değildir. Bugüne kadar Arnavutluk, Azerbaycan, Bosna Hersek, Irak, Kazakistan, Pakistan gibi ülkelerin FETÖ ile mücadele kapsamında kapatılması talep edilen eğitim kurumlarına ilişkin olumlu cevap verdikleri ve mücadeleye destek oldukları görülmektedir. Diğer yandan Almanya ve ABD gibi çeşitli küresel platformlarda Türkiye’nin müttefiki olarak kabul edilen ülkelerin FETÖ ile mücadelede adım atması bir yana örgüt mensubu üyelerin iltica talebine olumlu karşılık verilmesi ve basın araçları yoluyla propaganda yapmalarına imkân tanınması hususlarının örgütle mücadeleyi sekteye uğratabilecek girişimler olduğu açıktır. Küresel bir tehdit hâlini alan FETÖ’nün bundan sonraki süreçte Türkiye karşıtı kesimlerle olan organik ilişkisi daha açık biçimde görülecek ve Türkiye’nin mücadelesi de gücüyle orantılı biçimde seyredecektir.

YURTDIŞINDA FETÖ İLE MÜCADELEDE ÖNEMLİ NOKTALAR

15 Temmuz darbe girişimi yüksek maliyetler doğursa da devlet ve toplum nezdinde FETÖ ile yapılan mücadelenin meşruiyetini pekiştirmiştir. Bu dönemden sonra özellikle Kanun Hükmünde Kararnamelerle (KHK) devlet organları önemli

ölçüde FETÖ'den arındırılmıştır. Türkiye'nin uluslararası ölçekte FETÖ mücadelesi de önemli bir ivme kazanmış ve örgüt ile irtibatlı olduğu bilinen eğitim kurumlarının kapatılması talep edilmiştir. Türkiye'nin bu talebi bazı ülkeler tarafından olumlu karşılanmış ve özellikle eğitim alanında FETÖ'nün kurumları devre dışı bırakılmıştır. Bunun yanı sıra Körfez İşbirliği ve İslam İşbirliği Teşkilatları da FETÖ'yü terör örgütü olarak ilan etmişler ve 15 Temmuz darbe girişiminin bu örgüt tarafından tertiplendiğini deklare etmişlerdir. İslam dünyası ve Afrika kıtasında FETÖ ile mücadelede etkin iş birliği söz konusu iken, başta ABD olmak üzere Avrupa ülkelerinde de aynı etkinlik görülememektedir. Demokrasi ve insan hakları konusundaki ilkesel yaklaşımları ile kendilerini ön plana çıkartan Batılı ülkelerin FETÖ'ye ilişkin pasif tavrı, örgütün diasporada etkinliğini devam ettirmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Bundan sonraki süreçte FETÖ ile etkin, kararlı ve her alanda yürütülecek sistematik bir mücadele esasının belirlenmesi hayati önem taşımaktadır. Bu doğrultuda devletin yanı sıra bütün toplumsal unsurların seferber edileceği topyekûn bir mücadele konsepti belirlenmelidir. Hem yurt içi hem de yurt dışında bazı önlemler alınmalı ve bu doğrultuda çalışmalar yapılmalıdır. Bu önlemler şöyle formüle edilebilir:

- Terör örgütlerinden arındırma pratiklerinde dünya örnekleri izlenmeli ve bu konuda kapsayıcı bir model geliştirilmelidir.
- Türkiye'deki dinî yabancılaşma ortamından beslenen ve mensuplarını çarpık bir teolojik formasyonla bilinçlendiren örgütün, mesiyani söylemleri deşifre edilmelidir. Bu alanda başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere diğer kurumlarla koordineli bir karşı söylem geliştirilmeli ve örgütün bu yönüne dikkat çekilmelidir.
- Diasporadaki sosyal ve ekonomik sermayeleri göz önünde bulundurulduğunda örgütün sadece ülke içerisinde pasifize

edilmesinin sorunu bütünüyle çözmeyeceği açıktır. Mistik metafizik bir dile sahip olan örgütün içerisinde lidere mutlak itaatın sorgulanmadığı hesaba katıldığında lider tasfiyesinin (decapitation) ne denli gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda terör örgütlerinde lider tasfiyesinin örgütün çözülmesinde ana etmen olduğu ve bu yönde adımların atılmasının zaruri olduğu gerçeğinden hareketle somut adımlar atılmalıdır.

- Diasporada üretilen karşıt söylemlerinin etkisizleştirilmesi adına koordineli bir kamu diplomasisi yürütülmelidir. Başta TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü olmak üzere diasporada etkin olan bütün unsurlar ortak bir söylem ekseninde buluşmalı ve Türkiye karşıtı dile yönelik mücadele etmelidir.
- FETÖ ile mücadelenin yurtdışı ayağında Batı için tehlike oluşturmuş Cizvit ve Opus Dei'nin yanı sıra yeni dinî hareketlerle karşılaştırmalı örnekler sunulmalı ve örgütün tehlikelerine dikkat çekilmelidir.
- Batılı uzmanlar ve küresel medyanın Türkiye temsilcilerine FETÖ ile ilgili tanıtıcı bilgiler verilmeli ve periyodik toplantılar yapılmalıdır.
- Batı kamuoyu nezdinde etki gücü yüksek olan kurumlara FETÖ örgütünün hiyerarşik ve şeffaf olmayan yapısı bütün ayrıntılarıyla gösterilmelidir.
- Hollanda, Almanya ve ABD gibi ülkelerde FETÖ ile ilgili önceden yapılan kapsamlı araştırma ve soruşturmalar yeniden gündeme getirilmeli ve söz konusu ülkelerin bu konuda aldığı tedbirler ortaya koyulmalıdır.

the *Journal of Applied Behavior Analysis* (1974), and the *Journal of Experimental Psychology* (1975).

There are a number of reasons why the *Journal of Applied Behavior Analysis* is the most widely cited journal in the field.

First, the journal is published by the American Psychological Association, which is the largest and most prestigious organization in the field.

Second, the journal is published quarterly, which allows for a high volume of research to be published.

Third, the journal is published in English, which is the most widely spoken language in the world.

Fourth, the journal is published in a format that is easy to read and understand, which makes it accessible to a wide range of researchers.

Fifth, the journal is published in a format that is easy to search and retrieve, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Sixth, the journal is published in a format that is easy to cite, which makes it a popular choice for researchers who are writing papers.

Seventh, the journal is published in a format that is easy to access, which makes it a popular choice for researchers who are looking for new research.

Eighth, the journal is published in a format that is easy to share, which makes it a popular choice for researchers who are looking to disseminate their work.

Ninth, the journal is published in a format that is easy to archive, which makes it a popular choice for researchers who are looking to preserve their work.

Tenth, the journal is published in a format that is easy to print, which makes it a popular choice for researchers who are looking to have a physical copy of their work.

Eleventh, the journal is published in a format that is easy to scan, which makes it a popular choice for researchers who are looking to quickly find the articles they need.

Twelfth, the journal is published in a format that is easy to download, which makes it a popular choice for researchers who are looking to save space on their hard drive.

Thirteenth, the journal is published in a format that is easy to upload, which makes it a popular choice for researchers who are looking to share their work.

Fourteenth, the journal is published in a format that is easy to link, which makes it a popular choice for researchers who are looking to connect with other researchers.

Fifteenth, the journal is published in a format that is easy to bookmark, which makes it a popular choice for researchers who are looking to save articles for later.

Sixteenth, the journal is published in a format that is easy to print, which makes it a popular choice for researchers who are looking to have a physical copy of their work.

Seventeenth, the journal is published in a format that is easy to scan, which makes it a popular choice for researchers who are looking to quickly find the articles they need.

Eighteenth, the journal is published in a format that is easy to download, which makes it a popular choice for researchers who are looking to save space on their hard drive.

Nineteenth, the journal is published in a format that is easy to upload, which makes it a popular choice for researchers who are looking to share their work.

Twentieth, the journal is published in a format that is easy to link, which makes it a popular choice for researchers who are looking to connect with other researchers.

Twenty-first, the journal is published in a format that is easy to bookmark, which makes it a popular choice for researchers who are looking to save articles for later.

Twenty-second, the journal is published in a format that is easy to print, which makes it a popular choice for researchers who are looking to have a physical copy of their work.

Twenty-third, the journal is published in a format that is easy to scan, which makes it a popular choice for researchers who are looking to quickly find the articles they need.

BİZİ ALDATAN BİZDEN DEĞİLDİR*



İslam dininin sahibi Yüce Allah'tır. Hz. Peygamber Yüce Allah'ın koyduğu bu dini tebliğ etmiş ve onun hayata nasıl geçirebileceğini bizzat yaşayarak ve açıklayarak insanlara göstermiştir. Buna göre dinî hükümlerin ve dinî hakikatlerin kaynağı Allah ve O'nun kutlu elçisidir. Peygamberin dışında hiç kimse hatadan korunmuş değildir. Kim olursa olsun peygamberlerin haricinde bütün insanlar hata yapabilir ve yanlış düşebilir. Herhangi bir kişi hakikatin yerine konamaz ve hakikatin yegâne temsilcisi ve ölçüsü olarak kabul edilemez. İslam âlimlerinin içtihatları, kitap, sünnet, icma ve kıyas gibi temel deliller ışığında doğruya ulaşma çabasından başka bir şey değildir. İslam tarihi boyunca en büyük müçtehitler dahi ne kendilerini hakikatin yegâne temsilcisi görmüşler ne de onlara tabi olan müminler böyle bir yanlış sürüklenmişlerdir.

Bu temel İslami gerçeği göz ardı ederek herhangi bir insanı, dinin kaynağı gibi görmek, onun hata etmeyeceğine inanmak ve onun söylediği her şeyi tereddütsüz kabul edebilecek bir inanca sahip olmak, sapkın bir din anlayışıdır. Böyle bir inanç, İslam'ın özüne aykındır ve tashihe muhtaç bir iman sorunudur.

Müslümanın iradesini ve aklını başkalarının emrine vermesi kadar İslam'ın ruhuna aykırı bir tutum ve davranış

* Dr. Ekrem KELEŞ, Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı

düşünülemez. İslam'ın temel kaynakları ve referansları vardır. Kıyamet gününde hiçbir kimse bir başkasının günahını çekecek değildir.

Herhangi bir Müslüman, İslam'ın bu temel gerçeğine aykırı bir şekilde hareket etmeye başladığı takdirde yolunu şaşırır, kaçınılmaz bir şekilde birtakım hatalara düşer ve yanlış yönelişler içine girer. Bireysel olarak bu tür hatalara düşenler, bu inançları sebebiyle kendileri zarar görseler de bu zararın etkisi kendileri ile sınırlı kalabilir. Ancak herhangi bir topluluk veya hareket, böyle temel bir yanlışın içine düştüğü takdirde onun zararı ve tahribatı topluluğun veya hareketin büyüklüğü ve yaygınlığı oranında büyük ve ağır olur. Öyle ki bazen toplumda madden ve manen telafisi imkânsız büyük yıkımlara yol açabilir.

Arka planını stratejistlere bırakarak belirtelim ki önceleri halkın ifadesiyle 'Gülen Hareketi' kendi mensuplarının deyimiyyle 'Hizmet Hareketi' adıyla organize olan cemaat, gelinen son nokta itibarıyla 'Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ)' adıyla tescil edilmiştir. Bu hareketin, yukarıda bahsettiğimiz temel İslami yaklaşım açısından büyük bir yanlışla sürüklendiği görülmektedir. Çünkü cemaatin müntesipleri, hareketin liderini hakikatin yegâne kaynağı ve temsilcisi olarak görür ve buna inanır hâle gelmiştir. Müntesiplerin böyle bir inanca sahip olması nedeniyle faaliyetlerinin nasıl büyük bir yıkıma yol açabileceğinin en somut delili, ülkemizi neredeyse uçuruma sürüklemek üzere iken halk tarafından önlenen darbe girişimidir. Hareketin hacmi göz önüne alınınca ortaya çıkan tahribatın büyüklüğünün hangi boyutlara ulaşabileceğini kestirmek zor olmaz.

İslam'ın temel ilkelerine göre Hâlîka isyan olan yerde mahlûka itaat edilmez. Müslüman önderlere itaat de bu çerçevede ele alınır. İşte böyle bir noktada sırf liderine, şeyhine veya önderine itaat uğruna kişinin Yüce Allah'ın açık emir ve yasaklarını

çiğnemesi İslam'la bağdaşmaz. Liderine veya şeyhine itaat uğruna Yüce Allah'ın emir ve yasaklarını ihlal etmek İslami yoldan açık bir sapmadır. Nitekim bu sapmanın pek çok örneği artık gözden kaçınılmayacak boyutlarda ortaya çıkmıştır.

Hedefe ulaşmak adına gizlilik üzerine bina edilen bir iman anlayışı, Müslüman kimliğinin gizlenmesi, tedbir adı altında takiyyenin benimsenmesi, İslam'ın özüne ve ruhuna uygun değildir. Aynı şekilde davaya hizmet için hile yapmak, tuzak kurmak, aldatmak, kandırmak, komplo yöntemlerine başvurmak, özel hayatın dokunulmazlığını ihlal, hatta yalan ve iftiraya başvurmak gibi gayriahlaki söz, fiil ve davranışlar, dini kötü emellere araç hâle getirmekten başka bir şey değildir. Hedefe ulaşma adına bir defa dinin emir ve yasakları ihlal edilmeye başlandı mı artık bu durum, zamanla o hareketin mensupları arasında doğal karşılanmaya başlar, bireyler ve toplum açısından telafisi imkânsız maddi, manevi hasarlara yol açar. Bu husustaki en tipik örneklerden biri, harekete mensup insanları tanıyanların şahit oldukları şu tablodur: Başörtüsünün yasaklandığı dönemde liderlerinin emrini âdeta Yüce Allah'ın emrinin üstünde tutarcasına bir gecede başını açan hanım görevliler... Hatta hiçbir zorlayıcı sebep olmamasına karşın kendilerine ait dersanelerde dahi istemeye istemeye emre uymak için başını açan öğretmen hanımlar... Sonra başörtüsü yasağı ortadan kalkmasına rağmen başını örtmek için yine Allah'ın emrini âdeta bir kenara bırakarak liderlerinden emir bekleyen hanım görevliler... Hareket mensuplarında İslam'ın temel ilkeleriyle bağdaşmayan bu tür davranışların varlığı yaygın bir şekilde bilinmektedir. Bir Müslümanın en önemli ahlaki vasfı güvenilir olmasıdır. Müslüman her şeyden önce güven veren insandır. Nitekim 'mümin' kelimesi, iman/tasdik anlamının yanında 'güven veren' anlamına da gelmektedir. Bu hususta en güzel örnek, içinde yaşadığı toplumda 'Muhammed el-Emin' olarak anılan

ve en azılı düşmanlarının bile emin oluşunda tereddüt ortaya koyamadıkları Kâinatın Efendisi'dir.

İmanını, inancını ve İslami kimliğini gizlemekle kalmayıp bunu daha ileri götürerek İslam'ın emir ve yasaklarını açıkça ihlal edebilen bir Müslüman imajını, esasen herkese güven vermesi gereken ve her daim hakkında 'O söylüyorsa doğrudur' denilmesi icap eden ideal mümin kişiliği ile bağdaştırmak mümkün değildir. İslami görünüm altında yola çıkıp ulaşılacak istenen fasit birtakım hedefler uğruna harcanmayacak dinî değer bırakmamak, çok ağır bir vebaldir.

Olduğundan farklı görünme anlayışı, mümin insanlara güveni yerle bir eder. Sözüne ve eylemlerine güvenilmez bir Müslüman imajının oluşmasına yol açar. Böyle bir tablo, Müslüman kimliğinde büyük bir hasar meydana getirir. Müminin sözüne güvenilmeyen bir insan hâline gelmesi ne kadar acıklı bir durumdur!

Mümin olmasına rağmen kendisine güvenilemeyen bir insan görüntüsü ortaya koyan herhangi bir kişinin, temsil ettiği yüce dine vereceği zarar çok büyüktür. Kişisel düzeyde bu böyle iken İslam şiarıyla ve iddiasıyla ortaya çıkmış birtakım hareketlerin mensuplarında böyle bir görüntünün yaygınlaşması, aslında en baştan o hareketi İslami olmaktan çıkaran önemli bir gösterge olarak değerlendirilebilir.

Soruları çalarak başkalarının hakkını gasp edip devlet görevlerine kendi taraftarlarını getirme şeklinde ortaya konan tablo sıradan bir hırsızlık olayı değildir. Bu tablo, en başta emanete hıyanet olmak üzere, kul haklarının ihlali, fitne, fesat, insanların geleceğini çalma, görevlendirmelerdeki liyakat ve ehliyet ilkelerini zedelemek suretiyle toplumun geleceğini karartma, kendilerine mensup olmayan insanların ötekileştirilmesi gibi pek çok ağır vebali bünyesinde barındırmaktadır.

Kırk yıldır milletin hayır potansiyelinin en büyük kısmını, yönelmediği fasit bir hedef uğruna heba eden bu hareket, ülkemizin en büyük sermayesi olan genç insan potansiyelini de birtakım karanlık güçlerin emperyalist emellerinin hizmetine sunmak suretiyle yüzbinlerce gencin hayalini çalmış ve onları büyük bir hayal kırıklığına sürüklemiştir.

Bu hâliyle söz konusu hareket, yalnızca küresel bir fesat hareketine dönüşmüştür. Ülkemizdeki tahribatın yanında Avrasya ve Afrika'daki İslami uyanışın küresel sömürünün aracı hâline getirilmesi son derece üzücüdür. Tamamen iyi niyetlerle ve hizmet gayesiyle bu harekete dâhil olan nice genç artık küresel sömürünün yeni sürümünün hizmetine girmiştir.

Son olarak şunu ifade etmek yerinde olacaktır: Başlangıçta örgütün iç yüzünü kavrayamadan sırf İslam'a hizmet aşkı ve heyecanıyla bir şekilde bu hareketin içine dâhil olmuş gençlerin artık bu küresel mefsedet hareketinin geldiği noktayı görmeleri ve bir an önce bu fesat hareketinden uzaklaşarak hiç olmazsa daha fazla vebale girmekten kurtulmaları ahiret yurtlarını kurtarmak bakımından zaruridir.

the *Journal of Applied Behavior Analysis* (1974), and the *Journal of Experimental Psychology* (1975).

There are a number of reasons why the *Journal of Applied Behavior Analysis* is the most widely cited journal in the field of behavior analysis.

First, the journal is published by the American Psychological Association, which is the largest and most prestigious organization in the field of psychology.

Second, the journal is published quarterly, which allows for a high volume of research to be published.

Third, the journal is published in English, which is the most widely spoken language in the world.

Fourth, the journal is published in a format that is easy to read and understand, which makes it accessible to a wide range of researchers and practitioners.

Fifth, the journal is published in a format that is easy to search and retrieve, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Sixth, the journal is published in a format that is easy to cite, which makes it convenient for researchers to cite the articles they use.

Seventh, the journal is published in a format that is easy to share, which makes it convenient for researchers to share their findings with their colleagues.

Eighth, the journal is published in a format that is easy to archive, which makes it convenient for researchers to archive their findings for future use.

Ninth, the journal is published in a format that is easy to access, which makes it convenient for researchers to access the articles they need.

Tenth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Eleventh, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Twelfth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Thirteenth, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Fourteenth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Fifteenth, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Sixteenth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Seventeenth, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Eighteenth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Nineteenth, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Twentieth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Twenty-first, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Twenty-second, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Twenty-third, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Twenty-fourth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Twenty-fifth, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Twenty-sixth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Twenty-seventh, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Twenty-eighth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Twenty-ninth, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Thirtieth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Thirty-first, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Thirty-second, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Thirty-third, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Thirty-fourth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Thirty-fifth, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Thirty-sixth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Thirty-seventh, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Thirty-eighth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Thirty-ninth, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Fortieth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Forty-first, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Forty-second, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Forty-third, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Forty-fourth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Forty-fifth, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Forty-sixth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Forty-seventh, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Forty-eighth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Forty-ninth, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Fiftieth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Fifty-first, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Fifty-second, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Fifty-third, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

Fifty-fourth, the journal is published in a format that is easy to use, which makes it convenient for researchers to use the articles they need.

Fifty-fifth, the journal is published in a format that is easy to understand, which makes it convenient for researchers to understand the articles they need.

Fifty-sixth, the journal is published in a format that is easy to remember, which makes it convenient for researchers to remember the articles they need.

Fifty-seventh, the journal is published in a format that is easy to find, which makes it convenient for researchers to find the articles they need.

DİNİ KALDIRAÇ YAPMA İHANETİ*



İlk insandan beri vahyin yeryüzü planına verdiği mesajın özü Allah'ın bilinmesi ve iradesinin dünyaya hâkim kılınmasıdır. Bu mesajın taşıyıcısı olarak peygamber ve mesajın tarihsel süreç içindeki açılımı olarak din, insanı kendisi, çevresi ve geleceği yani ölüm ötesi ile barışık kılmayı hedefleyen araçlardır. İnanıp güvenerek bağlanmak ve bunun gereğini yapmak talebi vahiy ve nübüvvetin temel niteliğidir. Ancak bu, kör itaat ve taklit temelli değil, akıl, marifet, bilgi ve bilincin eşlik ettiği bir bağlanmadır. Bağlanma ve itaat eyleminin bunca kayıtla çerçevelenmesi, gönül ve kalp dünyasında ortaya çıkabilecek kayma ve tökezlenmeleri önlemeye yöneliktir. Taklit değil, teessi (neyi niçin ve nasıl yapacağını bilerek tabi olma) ilkesi bu alana ışık tutar.

“Din afyondur.” sözüne bütün benliğimle karşı çıkarım. Fakat acaba din olgusu afyon etkisi yapacak biçimde kullanılabilir mi?” sorusunun cevabı da “hayır” değildir. Şu sebeple, eğer dinin istediği mutlak itaati Allah'a ve onun elçilerine değil de hangi isim ve sıfatla olursa olsun bir insana gösterilir ve o dokunulmazlık makamına oturtulursa oluşacak bağlular kitlesinin dinle arasındaki aydınlatıcı ilişki zayıflar. Din diye, dokunulmazın söylem ve eylemleri rehber edinilir; din adına din-den uzaklaşmış olunur. İçe kapalı din tabanlı yapılanmalar

* Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ, Din İşleri Yüksek Kurulu Emekli Üyesi

böyle bir potansiyel riski de taşırlar. Bu risk olguya dönüşünce de din ve kutsal değerler kötüye kullanılmaya açık hâle gelir. Tarih bunun örnekleriyle doludur.

Hasan Sabbah (ö. 1124) otoriter kişiliğinin yanında dinî bilgisi ile de dikkat çeken biridir. İmamiye Şiasî propagandası yapmak için Kazvin bölgesinde Elbruz dağlarının sarp bir tepesi üzerinde konuşlanmış, ulaşılması çok zor olan (İran'ın Hazar Denizi güney sahiline bakan Alamut kalesine yerleşmiş ve gizli faaliyetler sonucunda halkı tarafına çekerek kaleyi ele geçirmiştir. Sonra da neredeyse hayatının kalan 34 yıllık döneminde buradan hiç ayrılmadan faaliyetlerini sürdürmüştür. Faaliyetlerin en iz bırakan ürünleri ise yetiştirdiği acımasız siyasal suikastçılardır. Cennet fedailerî adı verilen bu insanlar, afyon içirmek dâhil zihni ve muhakemeyi dumura uğratacak bir dizi müdahale, din tabanlı telkin ve vaat sonucunda kendilerine verilen cinayet görevlerini yerine getirerek cennete gideceklerine inanıyorlardı. Aralarında Büyük Selçuklu Veziri ünlü Nizamülmülk'ün de bulunduğu bazı Selçuklu ve Abbasi devlet adamları tarihin bu ilk siyasî suikastçıları tarafından yok edilmişti. Moğol hükümdarı Hülagü tarafından yıkılması (1258 M.) ile Alamut kalesi din istismarı çerçevesinde tahrip odaklarının sembolü olmak üzere tarihteki yerini almıştır.

Din istismarının tipik bir yöntemi de “Parabozanlar” taifesinin sembolize ettiği maddî kudret amaçlı din istismarıdır. Yahudiler, mabet için belli miktarda vergi öderlerdi. Ancak Roma paralarının üzerinde putperestlik işaretleri bulunduğu için bu paralarla ödeme kabul edilmezdi. Bunu fırsat bilen açığözler “geçmez” paraları değerlerinin çok altında fiyatlara bozarak dinî bir görevi istismar edip bu yolla kazanç sağlıyorlardı.

Osmanlı'da gerileme ve çözülme işaretlerinin belirlediği Duraklama Devri (XVII. yüzyıl) başlarında dönemin uleması arasında yer alan Kadızadeler ile Sivasiler arasında yaşanan dinî

münakaşalar meşhurdur. İtibar mücadelesi etrafında şekillenen bu münakaşalar “ehem-mühim” (işleri önem sırasına göre ele alma) ilkesi ihmal edilerek dinin özünden uzaklaştıran bir niteliğe bürünmüştü. Mutasavvıf meşrepli Sivasiler ile onlara karşı çıkan Kadızadeler vaazlarında bir getirisi olmayacak meseleleri cami kürsülerinde gündeme getirip zıtlaşarak halk arasında ciddi bir ayrışmaya sebep olmuşlardı. Hızır (a.s.)’ın hayatta olup olmadığı, Kur’an okurken teganni (sesleri tekrarlama), Hz. Peygamber’e salavat getirmek, tütün ve kahve içmek, Hz. Peygamber’in annesi ve Firavun’un imanı, İbn Arabî’nin görüşleri, Yezid’e lanet okumak, kabir ziyareti gibi meseleler başlıca münakaşa konuları arasında yer alıyordu.

Kâtip Çelebi tarihî olayı naklettikten sonra, toplumsal doku üzerindeki yıkıcı etkisi iyice su yüzüne çıkan, asıl problemlerden uzaklaştıran nitelikteki gereksiz ve yersiz sürtüşmeleri devam ettiren “bu tür kuru dindarlık sahiplerini, kim olursa olsun ezip yola getirmesi padişahın görevlerindedir.” diyor. (Katip Çelebi, *İzharu'l-Hak fi İhtiyari'l-Ehakk* [Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul, 1980] s. 112.)

Günümüzde de gelenek bozulmuş değildir. Yukarıdaki konuların hemen ayrılarının tekrar ısıtılarak yazılı ve görsel basında münakaşa edildiğini, taraftar toplama, gruplar oluşturma faaliyetlerinin sergilendiğini görüyoruz, biliyoruz. Geçmişte uzun süreler boyunca münakaşa edilmiş ve düşünce tarihimizdeki yerini almış bu gibi konuların -özellikle kamuya açık ortamlarda- tekrar gündeme getirilmesi zihinleri bulandırıyor ve üretici düşünceler arayışı içinde bulunması gereken enerjilerin toprağa boşalmasına sebep oluyor.

Yukarıdaki örnek olaylara ait temel niteliklerin âdeta ete kemiğe büründüğü ve yarım asra yakındır toplumumuzda gittikçe artan bir yansıma ile varlığını sürdüren bir yapıya ve bunun banisine sözü getirmek istiyorum.

Arkasındaki duvarda asılı levhada “muhabbete devam” ibaresi var. Söylemleri “muhabbet fedailerı”, “Allah için” türünden ifadelerle yüklü. Fakat tebessüm nedir bilmeyen yüzündeki soğukluğun temsil ettiği iç dünyası; kin, nefret, lanet ve beddualar şeklinde dışa vuruyor. 1999’da ayrıldığı ülkeye yarım dünya mesafedeki modern “Alamut”unda ikamet etmekte. Seçilmişlik tavrı ve iddiası, açık ya da dolaylı ben bilirimcilik, lidere mutlak bağlılık disiplini gibi içe kapalı yapılara has bütün niteliklere bürünmüş olarak teşkilatını yönetiyor. Hakkı tutma, dine-ümmete hizmet, iyilik ve ıslah söylemleri onun vitrinini süsleyen temel metalar. İlimli İslam, dinler arası diyalog gibi İslami aktivite ruhunu katledecek projelerin arkasında o var. Hangi anlamda olursa olsun Papa’nın misyonunda pay sahibi olmak isteyen de o. Takiyyeyi kullanarak dinin pek çok öğretisini paranteze alacak anlayışa o kapı araladı. Bulunduğu pozisyonu yaşanan olaylardan (15 Temmuz 2016 darbe girişimi) sonra bile gözünü kırpmadan inkâr edebiliyor.

Muhabbet fedaisi diye yücelttiği kimseler kayıtsız bir adanmışlık duygusu içinde, yapılıp edilenlerin doğruluğundan tamamıyla emin olarak bağlılık hislerini sürdürdüler. Şantaj, tehdit, kişi mahremiyetine tasallut, komplo ve nihayet ülkenin geleceğine kast etmek gibi ağır hak ihlallerine cüret edildi, bütün bunlar “hakka hizmet” diye etiketlendi. Gerçekte kime ve neye hizmet ettikleri düşünülmedi bile. Nihai mutluluğu “büyüğümüz yapmışsa bir hikmeti vardır” inancı ile irade ve muhakemesi kısıtlanmış mutlak edilgenler olarak elde edeceklerine inandılar. İçlerinden biri mahkeme hâkimi sıfatı ile efendinin “seçilmiş insan/mehdi” olduğunu mahkeme zabıtlarına bile geçirdi. O çevrede yaşanan ruh hâlini açıkça ortaya koyan bir olgu bu. “Yani şimdi, sizin söylediğiniz tüm bu yanlışları hazretin yaptığına inanmamı mı bekliyorsunuz?” türünden inkârcı ve savunmacı yaklaşımlar aynı ortamda serpildi.

Bir sürü yanlışla maske kılınan “cemaat”, “himmet”, “hizmet” gibi dinî kavramlar ulviyetini yitirip bir “sosyo-economicus-religi-us” yapının simgesi hâline geldi. Geniş kitleler ise inanç, samimiyet ve sadakat duygularının sinsi bir yapılanma ile istismar edildiğini, bu cürüm işlenirken din ve Allah kavramlarının kaldıraç olarak kullanıldığını neden sonra fark etti.

Din ve Allah için hizmet ve iyilik etmek adına yola çıkan bu oluşumun kapalı kutusunun aralanmaya başlamasından itibaren ifade edilen çeşitli doz ve üsluptaki uyarı ve şikâyetler bir türlü yankı bulamadı. Kur’an ve İslam’a taban tabana zıt işleminin ortaya dökülmesine rağmen yalan ve inkâr yolu tercih edildi. Maslahat görüntüsü altında mefsedet üretildi. “Bunlara, ‘Yeryüzünde fesat çıkarmayın.’ denildiğinde, ‘Biz ancak ıslah edicileriz!’ derler. İyi bilin ki, onlar bozguncuların ta kendileridir. Fakat farkında değillerdir.” (Bakara, 2/11-12.)

Her türlü aldatma çirkindir, kötüdür ama Allah ile aldatmak, Allah konusunda aldatmak bunların en ağındır. Kur’an’ın Allah ile aldatmaya karşı ısrarlı uyarıları, bu zeminin kayganlığına önemli bir işaretidir. “Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın. O aldatıcı (şeytan ve onun gibi olan insanlar) da Allah ile/Allah hakkında sizi aldatmasın.” (Lokman, 31/33.) Konuya ilişkin başka uyarılar da var Kur’an’da. Ama yine de aldatıcıların tuzağına düşmek hiç de uzak ihtimal değil.

Hız. Ömer’e isnat edilen şu dua ne güzeldir: “Allah’ım! Bize hakkı hak olarak göster ve ona tabi olmayı nasip eyle; batılı da batıl olarak göster ve ondan uzak durmayı nasip eyle.”

DİNİN DÜNYA MENFAATİ İÇİN ARAÇ KILINMASI*



“İnsanlar, dünyalarını geliştirme adına dinlerinin esaslarından bir şeyi terk edecek olurlar ise Allah, yaşadıkları şartların daha beterini onlara musallat eder.”

Hz. Ali

UMUMİ MANZARA

Bugün dünya Müslümanları bir karmaşanın, kargaşanın ve çatışmanın içine sürüklenmiş durumdadır. Afganistan, Irak ve Suriye’de iç çatışmalar, Arakan’da soykırım, Mısır’da darbe, Pakistan’da mezhep çatışmaları, Bangladeş’te idamlar, Filistin’de zulüm... Böylesi bir ortamda mazlum milletlerin umudu olan Türkiye’de ise emperyalist üst aklın; dini, mezhebi veya etnik farklılıkları körüklemesi, bunların istismarı ile oluşan bir kısım terörist örgütleri âdeta ülkenin üzerine salması, 15 Temmuz 2016 gecesi ülkemizde yaşanan akıl almaz katliamların gerçekleştiği darbe girişimi ile toplumda kaos oluşturma ve devleti yok etme noktasına kadar ulaşmıştır.

DÜNYA MENFAATİ İÇİN DİN ARAÇSALLAŞTIRILMAMALIDIR

Bu hâl ve şartlar içerisinde gözden kaçırılmaması gereken önemli bir konu, dünyevi menfaatler uğruna dinî terim ve

* Prof. Dr. Çağfer KARADAŞ, Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

kavramların dünyevi maksatlar için kullanılmasıdır. Bu aslında dünyevi hırsın gözünü bürüdüğü birtakım kişiler elinde dinin metalaştırılması veya dinî değer, kavram ve terimlerin aşındırılmasından başka bir şey değildir. Dinin metalaştırılması, kişinin inanç, ibadet ve ahlakını dünyevi hırsları, talepleri ve arzuları doğrultusunda kullanmasıdır. Dinî değerlerin aşındırılması ise, dinî kavram, terim ve şiarların kurucu değer bağlamından çıkartılıp gündelik çıkarlar doğrultusunda maksadı dışına çıkarılarak anlam kaymalarına uğratılmasıdır.

Elbette dindar kişi, güncel olayların akışı içinde birtakım olgularla yüz yüze gelirken, dalgalı siyaset ortamında bulunurken veya dünyevi menfaatlerini talep ve takip ederken dininden sınırlanacak, onu bir tarafa bırakacak değildir. Aslında bunun olmasını beklemek imkânsız talep etmektir. Zaten bu durum kınanacak, yadırganacak, eleştirilecek ve endişe edilecek bir şey de değildir. Asıl endişe veren şey, bir kişi veya topluluğun bütün bunları yaparken emellerine ulaşmak için dinini, kutsalını veya dinî kavramları araç olarak kullanması; takiyye veya tedbir adı altında dini gayriahlaki bir şekilde araçsallaştırmasıdır. Nitekim kanaat önderi olarak anılan bazı kişilerin dünyevi birtakım menfaatlerini gerçekleştirmek için dinî söylemi kullanması veya sahip olduğu dinî unvan ve vasıfları bu uğurda kalkan kılması, toplumun diğer kesimlerini de benzer bir tutum takınmaya itmektir. Böylece kanaat önderi kendi konumunu zedelerken/itibarsızlaştırırken gazeteci, siyasetçi ve aydınları da buldukları alanın dışına çıkmaya zorlamış olmaktadır.

Dinimizin, dinî hayatımızın ve manevi duyarlılığımızın selameti için herkesin sınırını ve konumunu bilmesi ne kadar önemliyse, söylediklerinin toplum nezdinde nasıl bir algı/yankı oluşturduğunu hesaba katması da bir o kadar önemlidir. Dinin ve dünyanın selameti için dünya-ahiret dengesini

gözeten bir din anlayışının yeniden yeşertilmesi ve zihinlere yerleştirilmesi bu açıdan büyük önem arz etmektedir.

GEÇMİŞTEKİ HATALAR TEKRARLANMAMALIDIR

Kur'an'da geçmiş milletlere yöneltilen en büyük eleştirilerden biri, onların dinî kavramları tahrif etmiş olmalarıdır. Sözgelimi Yahudiler Kur'an'da kınanırken en çok kelime ve kavramları anlamlarından veya kullanım maksatlarından saptırmaları örnek olarak verilir. (Nisa, 4/46; Maide, 5/13, 41.) Bugünlerde yaşadığımız olayların akışı içinde dinin ve dinî değerlerin nasıl aşındırıldığı ve tahrif edildiği ortadadır. Amaç her ne olursa olsun, ortaya çıkan kaosun, dine ve dinî değerlere zarar verdiği aşikârdır. Nitekim çatışma ve çekişme toz duman hâli içinde kullanılan İslam, cemaat, imam, dua-beddua, dinin usulü-füruu, va'z, vaiz, iffet, namus, hak ve adalet gibi dinî terimlerin ve şiarların ya içi boşaltılmakta ya sağa sola çekiştirilmekte ya da alay konusu yapılmasına izin verilmektedir. Öte yandan dinî kavramların rastgele ve yanlış yorumlara uğratılabileceğini/çekilebileceğini düşünmeksizin kullanılmasının, toplumun dinî duyarlılığına ciddi anlamda zarar vereceği de açıktır.

DİNİN KAYNAĞI VE HÜKÜM MERCİ KİTAP VE SÜNNETTİR

Günümüzde önemli hususlardan biri de dinde otorite yani hüküm koyma yetkisi konusunda ortaya çıkmış olan kafa karışıklığıdır. Bu kafa karışıklığı da birtakım odaklar veya kişiler tarafından kullanılmakta ve Müslümanların zihinleri bulandırılmaktadır. Birtakım kişi veya grupların otorite sayılması ve âdeta masun ve mahfuz (korunmuş) görülmesi veya öyle bir algı oluşturulması, geçmişte ve günümüzde en yaygın istismar türlerindedir. Özellikle cemaat tipi yapılanmalarda cemaat li-

derlerinin dinî otorite gibi görülmesi ve her söylediğinin dinin aslından zannedilmesi, dinin ve dinî değerlerin tahrif edilmesi tehlikesini beraberinde getirmektedir. Bunun önüne geçmek için dinde otoritenin kim olduğunun bilinmesi ve bildirilmesi hususunda din adamlarına büyük sorumluluk düşmektedir.

İslam nokta-i nazarından baktığımızda dinde yegâne otorite Allah'tır. Hz. Peygamber dahi Allah'ın kendisine sağladığı ismet sıfatı ile dini tebliğ etmekle ve uygulamakla görevlidir. Onun dini uygulaması anlamındaki sünneti, sadece peygamberlere has kılınmış olan ismet sıfatı gereği Allah'ın kontrolü altında gerçekleştiğinden bağlayıcılık özelliği taşır. Bunun dışındaki müçtehit, âlim, veli veya mürşit gibi şahıs veya grupların dinde otorite sayılması söz konusu değildir. Bu sıfatlara sahip olan kişilerin kendilerine dinî otorite rolü biçmeleri veya bu algıya izin vermeleri öncelikle dine aykırıdır. Bu kişilerin söyledikleri veya yaptıkları ancak içtihat veya yorum olarak değerlendirilebilir. İchtihat ve yorum zan ifade ettiği yani dinde kesinlik sıfatı taşımadığı için bir inanç esası gibi görülmesi veya mutlak bağlayıcı sayılması söz konusu değildir. Bu yüzden ki bir Müslüman eğer içtihat yetkisi ve yeterliliğine sahipse bizzat kendisi içtihat bulabilir; bu yetki ve yeterliliğe sahip değilse tercih ettiği bir müçtehidin içtihadına tabi olabilir. Bu kişi diğer müçtehitlerin içtihatlarına tabi olmadığı için de dinen sorumlu veya günahkâr sayılmaz.

DİNİ HIRSINA ARAÇ KILANLAR DİNE EN BÜYÜK ZARARI VERENLERDİR

Günümüzdeki gelişmelere bakıldığında sanki İslam, sırf dünyevi menfaatlerin talep edilmesi, kolanması ve kovalanması için gelmiş bir din görüntüsü içine sokulmaya başlanmıştır. Kapitalist dünyanın büyümesine kapılmış bazı din önderleri ve aydınları devlet kurmak, devleti ele geçirmek, siyasal veya ekonomik alanda söz veya pay sahibi olmak için dinî kimliği-

ni kullanmaktan çekinmemektedir. Bunun benzeri tarihte Batıniler/Haşhaşiler tarafından denenmiş ve başarısız olmuştur. Devlete ve Müslüman kitleye verdikleri zarar dolayısıyla bu topluluk Müslümanlar nezdinde bütün itibarlarını yitirmiştir. İslam açısından hiç kimsenin kendisini daha iyi Müslüman, daha dindar, daha samimi ve daha dürüst olarak tanımlama; başkalarını ise eksik veya daha az Müslüman olarak tanıtmaya yetkisi yoktur. Bu, eskilerin tabiriyle kerameti kendinden menkul bir kafa yapısına veya bugünün deyimiyle toplum mühendisliğine işaret eder.

Önemli bir nokta da, etnik kimlik üzerinden terör faaliyeti yürütmekle din ve mezhep kimliği üzerinden faaliyet yürütmek arasında dine, topluma ve devlete verdiği zarar bakımından bir farkın olmamasıdır. Öte yandan bu tür faaliyetler, öncelikle yürütenlerin etnik ve dinî kimliğine zarar vermektedir. Aslında tarih boyunca din üzerinden menfaat devşirmeye kalkanlar, dine en büyük zararı verenler olmuştur. Bu yüzden İslam âlimleri her dönemde bu türden zararlı olan fikirleri şiddetle dışlamış ve onlarla mücadele etmişlerdir.

DÜNYA MENFAATİ İÇİN DINDAR GÖRÜNMEK MÜNAFIKLIK ALAMETİDİR

Öte yandan tarihte dünyevi menfaatler uğruna dindar görünme davranışı en çok münafıklarda görülmektedir. Diğer bir deyişle bu davranış biçimi aslında münafığın bir sıfatıdır. Bu yüzden ki, Kur'an'da şiddetle eleştirilen ve taviz verilmeyen husus nifak yani münafıklıktır. Bakara suresinin başında müminler beş ayet, kâfirler iki ayet ile anılırken münafıklar on üç ayet ile anılmakta ve münafıklık küfürden daha tehlikeli sayılmaktadır. Özellikle münafıkların dünyevi menfaatleri için gizli planlar yapmaları ve Müslümanların arkasından iş çevirmeleri şiddetle eleştirilmiştir. Bir fitne unsuru olarak yaptıkları paralel mescit (mescid-i dırar) Yüce Allah'ın emri ile bizzat Hz.

Peygamber tarafından yıktırılmıştır. Burada yanlış anlaşılmayı önlemek için şu açıklamayı getirmekte yarar vardır; münafık sıfatı taşımakla münafık olmak ayrı ayrı hususlardır. Münafıklık bir kalp işi olduğu için Allah'tan başkası bunu bilemez. Hz. Peygamber dahi Allah'ın bildirmesi ile münafıkları bilebilmiştir. Bu konuda Yüce Allah, Hz. Peygamber'e hitaben, “Şayet dileysek biz onları sana gösterir ve sen de onları yüzlerinden tanırdın. Sen onları aslında konuşma tarzlarından tanırırsın.” (Muhammed, 47/30.) Bu yüzden de kimin münafık olduğunu bilme imkânımız yoktur. Burada dile getirilen münafıkların sıfatlarıdır, yoksa bu sıfatları taşıyanların münafıklar olduğu iddiası değildir. Zaten Kur'an'da da münafıkların kimlikleri değil özellikleri, davranışları ve tepkileri söz konusu edilir ve eleştirilir. Nitekim onların en çok eleştirilen özelliklerinden biri de, onlara “Yeryüzünde bozgunculuk çıkartmayın, denildiğinde onlar, aksine biz ıslah edicileriz derler.” Yüce Allah onların bu yalanlarını, “Bilinsin ki gerçekte onlar bozgunculuk çıkartanların ta kendileridir.” diye yüzlerine vurmuştur. (Bakara, 2/11-12.) Nitekim bugünün çağdaş bozguncuları da kendilerini “yurda sulh getirenler” olarak nitelemektedir.

Sonuç olarak eğer bir kişi dinî sıfat ve görevini aşan bir hedefe yönelmiş ve bulunduğu alanın dışına çıkmış ise, dinî sıfat ve unvan ile onu anmak, tanımlamak ve ifade etmek her şeyden önce dine ve dinî değerlere zarar verir. Siyasi bir figür olmak istiyorsa bu kişi, onun gereğini yapmalı, dini ve dinî değerleri kullanmamalıdır. Çünkü dinî ve değerleri kullanmak, dinin dünyevi maksatlar için araçsallaştırılması anlamına gelir. Tekrar tekrar vurgulamak gerekirse, etnik kimlik üzerinden terör faaliyeti yürütmekle dinî ve mezhebi kimlik üzerinden benzer faaliyet yürütmek arasında dine, topluma ve devlete verdiği zarar bakımından bir fark bulunmamaktadır.

SAHTEKÂRLIĞIN DİĞER ADI: TAKİYYE*



Sözlükte korunmak ve sakınmak anlamına gelen “takiyye” kelimesi terim olarak; kendisine zor kullanılan kimsenin canını, malını ve koruması gerekli varlığını mutlak bir tehlikeden kurtarmak için gerçekte benimsediği görüş ve kanaatin aksini izhar etmesi, karşı tarafla aynı fikirdeymiş gibi görünmesidir. Bir mezhepler tarihi terimi olarak açık ve muhtemel tehlikelerden korunmak amacıyla insanın inancını gizlemesi anlamındadır.

İslam’a göre kişinin özüyle sözünün, inancı ile işlerinin örtüşmesi esastır. Bu husus ayet ve hadislerde önemle vurgulanmakta, müminlerin dosdoğru olmaları emredilmektedir (bk. Hüd, 11/112; Şura, 42/15; Ahzâb, 33/70) Bu doğruluk, sadece müminlerin kendi aralarında değil mümin olmayanlara karşı da söz konusudur: “Müşrikler size dürüst davrandıkça siz de onlara dürüst davranın. Çünkü Allah, dürüst davranan muttakileri sever.” (Tevbe, 9/7) ‘Ey Allah’ın Resulü! İslam Dini ile ilgili bana öyle bir söz söyle, öyle bir iş bildir ki senden sonra onu kimseye sormayayım ve ona sarılayım.’ diyen sahabî Süfyan b. Abdullah’a Peygamberimiz (s.a.s.), “Allah’a iman ettim, Rabbim Allah de ve dosdoğru ol” cevabını vermiştir. (Tirmizî, Zühd, 60; Müslim, İman, 62; Ahmed, III, 413)

* Prof. Dr. İsmail KARAGÖZ, Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı

Peygamberimiz (s.a.s.), “Kim ihlasla kalbine imanı yerleştirir ve kalbini temizler, dilini doğru sözlü, nefsi huzura ermiş, huyunu, ahlakını ve davranışlarını dosdoğru, kulaklarını ve gözlerini gerçeği ve doğruyu duyan, dinleyen ve gören yaparsa kurtuluşa ermiştir.” (Ahmed, V, 147) buyurarak insanın; özü, sözü, gözü, kulağı ve bütün uzuvlarıyla dosdoğru olmasını teşvik etmiş ve “Küfür ile iman, doğru söz ile yalan, emanet ile hıyanet bir araya gelmez.” (Ahmed, II, 349) buyurmuştur.

İslam bilginleri, inancın açıkça ifade edilmesini asıl kabul etmekle birlikte ciddi bir can korkusu ile karşılaşıldığında imanın gizlenebileceğini söylemişlerdir. Nahl suresinin 106'ncı ayetinde zorlanması halinde kişinin, gönülden kabul etmeksizin imanının zıddını söyleyebileceğine müsaade edilmiştir. Âl-i İmran suresinin 28'inci ayetinde kâfirlerin dost edinilmesi yasaklanmış, sadece onlardan gelebilecek bir tehlike söz konusu olduğunda tedbir alınabileceği bildirilmiştir.

Peygamberimiz (s.a.s.) döneminde ayetlerde sözü edilen durumlar meydana gelmiştir: Babası Yasir ile annesi Sümeyye işkenceyle şehit edilip kendisi de aynı işkence altında ölümle karşı karşıya gelen Ammar b. Yasir, işkenceye dayanamamış, müşriklerin istediği sözleri tekrarlamış ve ölümden kurtulmuştur. Ağlayarak Peygamberimiz (s.a.s.)'e koşup gitmiş ve: “Ey Allah'ın Resülü! Müşrikler senin ile ilgili kötü sözler söylemeden ve putları övmeden beni bırakmadılar.” diyerek özür beyan etmiştir. Peygamberimiz (s.a.s.) Ammar'a, “Peki, o an gönlünde ne hissettin?” diye sormuş, Ammar, “Kalbimin imanla dopdolu olduğunu” deyince, aynı durumla karşılaşması halinde yine böyle davranabileceğini söylemiştir.

Yalancı Peygamber Müseyleme, sahabeden iki kişiyi yakalamış ve birine; “Muhammed'in Allah'ın peygamberi olduğuna şahadet eder misin?” diye sormuş, o da; “evet” demiştir. Sonra, “Benim Allah'ın peygamberi olduğuma şahadet eder misin?” diye

sormuş, bu soruya da “evet” demiştir. Müseyleme, kendisinin Hanif oğullarının peygamberi, Hz. Muhammed (s.a.s.)’in ise Kureys’in peygamberi olduğunu ileri sürdüğü için bu sahabiyi serbest bırakmıştır. Diğer sahabîye, “Muhammed’in Peygamber olduğuna şahadet eder misin?” diye sormuş, sahabî, “evet” demiştir. “Benim peygamber olduğuma şahadet eder misin?” diye sormuş, sahabî bu sefer, “Ben dilsizim” demiştir. Bunun üzerine Müseyleme, bu sahabîyi şehit etmiştir. Bu haber, Peygamberimiz (s.a.s.)’e ulaştınca; “Şu öldürülen doğruluk ve keskin iman üzere öldü, mübarek olsun. Diğeri de Allah’ın ruhsatını kabul etti, buna da bir beis yok.” demiştir.

Nahl suresinin 106’ncı, Âl-i İmran suresinin 28’inci ayeti ve zikrettiğimiz örneklerden hareketle İslam bilginlerinin çoğunluğu, müminlerin ancak hayatî tehlike söz konusu olduğunda imanını gizleyebileceği görüşünü kabul etmişlerdir. Bunun dışında Müslüman’ın özünde, sözünde ve eylemlerinde dürüst olması esastır. Dolayısıyla kişi hayatî tehlike arz etmeyen, sadece maddî menfaatlardan dolayı veya başka sebeplerle imanını gizleyemeyeceği gibi, imanının zıddı olan söz söyleyemez, eylem ve davranışlarda bulunamaz. Söz gelimi, çeşitli amaçlarla dindar olduğunu gizlemesi için bir mümine namaz kılmayabileceğini veya namazlarını ima ile kılabileceğini, oruç tutmayabileceğini, başörtüsü takmayabileceğini, yalan söyleyebileceğini, içki içebileceğini söylemek veya böyle davranmanın caiz olduğuna inanmak, İslam inancı ve ahlakı ile asla bağdaşmaz. Böyle bir davranış; sahtekârlık, fasıklık, yalancılık ve ahlaksızlık olur. İslam dini; dürüstlüğü, güzel ahlakı, imana uygun hareket etmeyi, olduğu gibi görünmeyi, içi ve dışı bir olmayı esas alır. Dünyevî çıkarlar için inandığı değerlerin tersini yapmak, mesela Yüce Allah’ın, “Yalan sözden sakının.” (Hac, 22/30) emrini görmezlikten gelip yalan söyleyebilirsiniz, “İçkiden sakının.” (Maide, 5/90) yasağına rağmen içki içebilirsiniz, “Mümin kadınlar, başörtülerini örtünler.” (Nur, 24/31)

kesin emrine rağmen, “başörtüsü fûrûattır, açabilirsiniz.” demek, İslam’a ihanettir, Müslüman’ı ikiyüzlülüğe, sahtekârlığa ve fasık olmaya teşvik etmektedir.

Ülkemizde bir zamanlar başörtüsü maalesef yasaktı, imam-hatip liseleri ve ilahiyat fakülteleri dahil okullara öğrenciler başörtülü alınmıyordu. Dinin emirlerinin uygulanması gerektiğini savunması ve din özgürlüğü için mücadele vermesi gerekirken medyayı takip edenler hatırlayacaktır; Fetullah Gülen, “Başörtüsü dinin aslından değildir, fûrûattır.” diyerek başörtüsünün takılmayabileceği mesajını vermişti. Allah ve Peygamberi dururken adı geçeni mutlak otorite kabul eden bir kısım kimseler başlarını açmışlardı. Daha sonraki zamanlarda ülkemizde başörtüsü sorunu çözüldü, isteyen her Müslüman hanımın resmî kurumlar dâhil başlarını örtmesi serbest oldu. Adı geçenin işareti ile başını açan kamu görevlisi bir Müslüman hanıma, artık başörtüsünün serbest olduğu hatırlatılınca, “Biz talimatla açtık, talimatla örteriz.” diyebilmiştir. Bu, körü körüne bir bağlılık, sözde liderinin işaretini, Allah’ın kesin emrine tercih edebilmektir. Düşünebiliyor musunuz? Aklınız alıyor mu? Bir Müslüman, bir insanın isteğini Allah ve peygamberin emrine nasıl tercih edebilir? Hâlbuki Müslüman, Allah’a isyan konusunda yöneticiler dâhil hiçbir kimseye itaat edemez. (Müslim, İmâre, 38) Kaldı ki iman etmek “asıl”, iman gereği emir ve yasaklara uymak “fûrû” kabul edilse bile, bu sadece “başörtüsü” için değil namaz, oruç, hac ve zekât gibi bütün emirler için de söz konusudur. Nasıl Müslüman namaz kılmasa da olur, oruç tutmasa da olur çünkü bunlar dinin aslı değildir, fûrûudur diyemiyorsak, başörtüsü için de aynı şey geçerlidir. Ayrıca her emir ve yasağın, helal ve haramın iki boyutu vardır. Biri o emir ve yasağa, helal ve harama inanmak, diğeri de uygulamaktır. Birinciyi terk etmek kişiyi küfre, ikinciyi terk etmek ise isyana götürür. Bazılarının dediği gibi “başını açıversin, kıyamet mi kopacak, namaz kılmasa da olur,

gerektiğinde yalan söyleyebilir, oruç tutmasa da olur demek” İslam inancı ile asla bağdaşmaz. Böyle söyleyenler, bununla Allah’ın emrini küçümseyip hafife alıyor ve önemsemiyorlarsa bu, inkâr olur. Çünkü bir şeyi inkâr etmek ile onu alaya almak veya küçümsemek veya beğenmemek veya hafife almak aynı anlama gelir. Din şurasında dile getirildiği gibi; “Kendini gizleme, olduğundan farklı görünme, ikiyüzlü davranma, çift dilli konuşma, takıyye yapıp helal-haram gözetmeme, kod adı kullanma, bulunduğu ortamda inandığından farklı yaşama, yalan söyleme, tecessüste bulunma, mahremiyeti ihlal etme, şantaj yapma, kayırmacılık, kötü emeller için örgütlü dayanışma gibi yöntemler gayr-i İslamî ve gayr-i ahlakidir. Kendi mensuplarını kadrolara yerleştirip devleti ele geçirmek amacıyla başta soru hırsızlığı olmak üzere her türlü yolsuzluğu ve hukuksuzluğu yapmak, kul ve kamu hakkına tecavüz etmektir. Böyle bir yöntemi, örgütlenmesinin temel aracı yapmış olan bir yapı (FETÖ), İslamî kabul edilemez. Buna önderlik eden, yol veren ya da göz yuman insanların vicdandan, ahlaktan ve dinden nasipleri yoktur. Allah için yapılması gereken ibadetler, farklı amaçlar için istismar edilemez. Zekât ve kurban parasıyla televizyon kurmak, medya çalışmaları yapmak, lobi faaliyeti yürütmek, bu paraları değişik ülkelerde seçim kampanyalarına aktarmak asla meşru görülemez. Bilelim ki bu tür söz, eylem ve davranışlar, İslam’a ve Müslümanlara ihanettir, sahtekârlıktır, ikiyüzlülüktür, ahlaksızlıktır. Müslüman’ın ana ilkesi; inancında, sözlerinde, iş ve işlemlerinde, ticaret ve sosyal ilişkilerinde Allah’ın, “Emrolunduğun gibi dosdoğru ol.” (Hüd, 11/112) emrine uymaktır.

the *Journal of Applied Behavior Analysis* (JABA) and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* (JEA). The *Journal of Applied Behavior Analysis* is the primary journal for the field, and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* is a secondary journal.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* is a peer-reviewed journal that publishes research on the application of behavior analysis to a wide range of human and animal problems. The journal is published quarterly by the Society for Applied Behavior Analysis (SABA).

The *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* is a peer-reviewed journal that publishes research on the experimental analysis of behavior. The journal is published quarterly by the Society for Applied Behavior Analysis (SABA).

The *Journal of Applied Behavior Analysis* and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* are the primary journals for the field of behavior analysis. They provide a platform for researchers to share their findings and advance the science of behavior.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* are essential reading for anyone interested in the field of behavior analysis. They provide a comprehensive overview of the latest research and developments in the field.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* are also important for the development of new theories and methods in behavior analysis. They provide a forum for researchers to test and refine their ideas.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* are also important for the training of new researchers in the field. They provide a model of high-quality scientific research and writing.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* are also important for the advancement of the field of behavior analysis. They provide a platform for researchers to share their findings and advance the science of behavior.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* are also important for the development of new theories and methods in behavior analysis. They provide a forum for researchers to test and refine their ideas.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* are also important for the training of new researchers in the field. They provide a model of high-quality scientific research and writing.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* are also important for the advancement of the field of behavior analysis. They provide a platform for researchers to share their findings and advance the science of behavior.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* are also important for the development of new theories and methods in behavior analysis. They provide a forum for researchers to test and refine their ideas.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* are also important for the training of new researchers in the field. They provide a model of high-quality scientific research and writing.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* are also important for the advancement of the field of behavior analysis. They provide a platform for researchers to share their findings and advance the science of behavior.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* are also important for the development of new theories and methods in behavior analysis. They provide a forum for researchers to test and refine their ideas.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* are also important for the training of new researchers in the field. They provide a model of high-quality scientific research and writing.

The *Journal of Applied Behavior Analysis* and the *Journal of Experimental and Applied Behavior Analysis* are also important for the advancement of the field of behavior analysis. They provide a platform for researchers to share their findings and advance the science of behavior.

DİNLERARASI DİYALOG GERÇEKTE NEDİR?*



“Sen milletlerine (dinlerine) tabi oluncaya kadar Yahudiler ve Hristiyanlar asla senden razı olmazlar.” (Bakara, 2/120.)

Diyalog, kelime olarak pozitif bir anlam taşımaktadır. Grekçe “dialogos” Latinceye “dialogus” sohbet etme anlamında geçmiştir ve nihayet diyalog, bireyler ve toplumlar arasında ya ekonomik ya psiko-sosyal ya da kültürel, ekonomik ve politik düzeyde olur. Diyalogun mutlaka çıkar gözetmemesi ön şart değildir. Zira diyalogda bulunan kesimlerin elbette birbirlerinden bekleyecekleri birtakım çıkarları, taktik ve stratejik hedefleri söz konusu olacaktır. Yani diyalog sadece tanımaya ve anlamaya yönelik bir mahiyet taşımamaktadır. Hatta denilebilir ki, Hristiyanı anlamdaki diyalogun örtülü esas amacı “misyon” ve davettir.” Şimdi diyalogun tarihsel arka planı ile bu yargımızı güçlendirelim.

DİYALOĞUN KISACA TARİHSEL SEYRİ

Hristiyanlık tarihinde “diyalog” Vatikan’ın Yahudilik dışında, 1965’te Müslümanlarla ve diğer dinlerle aldığı resmî diyalog kararından çok önceleri işlevi olan bir kavramdır. Örneğin Hristiyanlık tarihinde diyalogla ilgili yazılan ilk eser en az 19 asırlıktır. Justin Martyr (ö. 163) Hristiyan inancını Yahudilere anlatmak üzere “Yahudi Tyrpho ile Diyalog” ismiyle son derece

* Dr. Lütfü ÖZŞAHİN, Araştırmacı, Yazar.

hacimli bir eser kaleme almıştır. (A. M. Harman, The Story of The Church, Leichester 1985, s. 29.) Burada amaç Yahudi Tıyrpho tiplemesinin ışığında Yahudiler ve Hristiyanları bir çatıda buluşturabilmektir.

Orta Çağ'ın başlangıcında Aziz Benedikt Hristiyanlık dünyasındaki mezhepsel ve teolojik farkları ortadan kaldırmak yahut uzlaştırmak suretiyle diyalog çerçevesinde küresel bir Hristiyanlık birliğine ulaşmak istemiştir. Yine Orta Çağ'da Yahudilikten dönmüş Fabiano Fiaghi tarafından yazılan "Dialogo Fra II Cathecuninoe II Padre Cathezhicante" (1582) adlı eser Yahudilerle Hristiyanlar arasındaki dinî ve teolojik farklılıkları, problemleri diyalog yoluyla çözmek istemiş, konu ile ilgili Yahudilerin geleneksel kadim literatüründen faydalanmıştır. (Kenneth R. Stow, "The Burning of the Talmud" in 1553, in light of Sixteenth Century Catholic Attitudes Toward the Talmud" " Essential Papers on Judaism and Christianity in Conflict, ed. Jeremy Cohen. New York and London 1991, s. 413.)

Yine bir başka Yahudi olan Petrus Alfonsi "Dialogus Petri et Moysi Judei" (Petrus'un Yahudi Musa ile Diyalogu) adlı bir diyalog eseri kaleme alarak Yahudilere karşı ılımlı ve toleranslı bir çizgi izlemiş ve Yahudileri Hristiyanlaştırmak istemiştir.

Dikkat edilirse bu yazılan eserlerde amaç, Hristiyan dünyasında önemli bir problem oluşturan Yahudileri diyalog yoluyla Hristiyanlaştırmaktır. Yani yazılan eserler Hristiyan misyonunu temsil etmektedir. Daha sonra Avrupa'da 1600'lü yılların ilk çeyreğinde başlayan din savaşları yani Katolik ve Protestanlar arasında milyonlarca insanın ölümüne yol açan mezhep çatışmaları ile diyalog Avrupa'nın birliği ve selameti açısından daha da önem kazanmıştır.

Batı dünyasında dinler tarihçisi ve din fenomenoloğu olan Rudolf Otto da (1869-1937) 1921'de dünya ölçeğinde uluslar arasında tırmanan gerginlik ve savaş olasılığına karşı çeşitli din mensuplarını bir araya getirmeyi hedefleyip "Dinler Arası Birlik" adında bir oluşumu hayata geçirmiştir.

Daha sonra gelişen süreçte Dinler Arası Diyalog projesi daha da önem kazandı. Zira I. Dünya Savaşında milyonların ölmesi ve bilhassa Avrupalı emperyal devletlerin birbirleri ile giriştikleri kanlı bir savaştan çıkmaları kilisenin özellikle Vatikan'ın Hristiyanlar arasındaki diyalog girişimlerini artırmasında etkili oldu.

Ardından Viyana doğumlu bir Alman Yahudisi olan Martin Buber (1878-1965) diyalog felsefesinin manifestosu sayılabilecek "Ich und Du-Ben ve Sen" adı ile bir kitap kaleme aldı. (Sharp, Eric J., "Dialogue of Religions", E. R., ed. Mircea Aliade, New York 1987, IV, s. 346.) Daha sonraki dönemlerde özellikle Protestanların da katkısı ile dinler arası diyalog faaliyeti Avrupa'da hızla gelişmeye başladı. Nihayet Vatikan 1962 yılında Asya'nın da Hristiyanlaştırılması gerektiği kararını bir daha yeniledi. Ancak bu Hristiyanlaştırma faaliyeti eski klasik misyonerlik yöntemleri ile değil bu sefer diyalog yoluyla olacaktı. Özellikle İncluvistler-kapsayıcılar denilen grup diyalog faaliyetinin başını çekti. Exlusiveistler gibi dışlayıcı gruplar, yani diyaloga karşı çevreler Müslümanlarla ve yahut diğer Asya dinleri ile diyalogu engellemede başarılı olamadılar.

İşte bu nedenledir ki, 1962-1965 tarihleri arasında 141 ülkeden 2860 kadar temsilcinin katılımı ile gerçekleşen II. Vatikan Konsili, üç yıl içerisinde önemli kararlar aldı. Bu kararların en önemlisi şüphesiz "Hristiyan Olmayanlar Sekreteryasının" kurulması idi.

Artık Papa 23. John, Asya kıtasının Hristiyanlaştırılması zamanının gelip geçmekte olduğuna inanıyordu. Fakat bu nasıl yapılmalıydı? Zira daha önce denenmiş metotlar esas olarak misyonerliği içinde barındıran bilim kisveli yöntemlerdi ve çok büyük çabalara rağmen istenilen sonuçlar da alınamamıştı. Örneğin Oryantalizm, (Doğu bilimcilik, özelde İslam dünyası), Evangelion (müjdeyi yani İncil'i yayma), Proclomation

(İsa Mesih'in Tanrılığını ve Kutsal Ruh olduğunu açığa vurma, davet), Witness (İsa'nın Tanrı oğlu olduğuna şahadet etme) tüm bu metot ve kavramsallaştırmaların misyonerlik faaliyetlerinden, yine sömürgeciliğin ve emperyalizmin keşif kolu olarak çalışmaktan başka bir şey olmadığını anlamak Hristiyan olmayanlar için zor olmadı.

Durumu iyi analiz eden Vatikan, artık diyalog yolu ile Hristiyanlaştırma faaliyetine girecekti. Zira diyaloga kapı aralayan II. Vatikan Konsili'nin kilise ile ilgili olan üçüncü bölümünde (Lumen Gentium, İnsanların Işığı) şöyle denilmektedir ki, bu diyalogdan Vatikan'ın ve Hristiyanların ne anladığının en büyük delilidir: "Nihayet İncil'i henüz kabul etmemiş olanların, çeşitli biçim ve şekillerde Tanrı'nın Halkı'na katılmaları için yola koyulmaları öngörülmüştür. Ancak Tanrı'nın Kurtuluş Yasası Yaraticıyı tanıyanların hepsini İbrahim peygambere inanıp bizimle beraber tek tanrıya inanan Müslümanları da kapsamaktadır. Kilise, Tanrı'nın şerefini yükseltmek ve bütün bu umutsuz (Hristiyan olmayanların, Müslümanlar gibi) insanların kurtuluşunu gerçekleştirmek için Efendimizin Tanrı'nın oğlu İsa'nın "her yaratığa İncil'i vaaz edin" (Markos, 16-16.) şeklindeki buyruğunu daima hatırlayarak özenle İncil'in yayılmasını amaçlayan misyonlarını kalkındırmakta ve sonuna kadar desteklemektedir."

Diğer taraftan, diyalogun başlatıcılarından V. Paul da II. Vatikan Konsili'nde, diyalogun gerçek amacı konusunda, konsil üyelerine şöyle seslenir: "İncil, her yaratığa İncil'i vaaz için tüm dünyaya yayılın der; ben ise buna şunları da ilave ediyorum: Misyonerlik için yeni yollar hazırlamak, yeni yöntem ve vasıtaları gözden geçirmek, yeni aksiyonlar, enerjiler meydana getirmek gerekir." Ve sonunda diyalog ekibi hemen göreve başladı, önce Kardinal Marella, sonra sırası ile Kardinal Pignodelli, M. Jadot, Kardinal Arinze diyalog şemsiyesi altında misyon faaliyetlerine başladılar.

Evet, Vatikan'ın diyalogdan anladığı kelimenin tam anlamı ile budur. Öyle ki, evliliklerde bile artık Papalar devreye girmektedir. Zaten Benedictus'tan önce Mardin'de diyalog toplantısı yapılırken tam da o gün Papa II. Jean Paul, tüm Hristiyanları Müslümanlarla evlenmemeye, eğer evlenmek zorunda kalırlarsa çocukları mutlaka Hristiyan yapmaya çağırıldı. Biz de Hristiyanlarla evlenmeye özendirilmesinin aksine. Aslında Hristiyan diyalogcular kendi açılarından haklılar, çünkü kilise dogmasına göre, “extra ecclesiam nulla salus.” (Kilise dışında hiçbir hakikat yoktur!)

Öyleyse Mesih İsa'dan sonra gelen tüm dinler rafizi, yani sapkındır. Hiçbir diyalogcu kilise mensubu direkt söylemez ama asla İslam'ı vahyi bir din, Hz. Muhammed'i Allah'ın peygamberi olarak kabul etmez. Zira kabul ettiğinde, Tanrı oğlu Mesih'in bir anlamı kalmaz. Zaten İslam gibi bir din, Hz. Muhammed gibi bir peygamber gönderilseydi, Baba Oğul'a, Oğul Havarilere, Havariler de kiliseye bildirirdi. Bundan dolayı dikkat edilirse hiçbir diyalog toplantısının sonunda Kur'an'a, İslam'a, Hz. Muhammed'e atuf yoktur. Çünkü bu Hristiyan dogmasına aykırıdır.

Bırakın İslam'ı, Vatikan, Hristiyanlık içindeki Metodistler, Mormonlar, Albililer, Üniteryenler, Presbiteryenler, Ebionitler gibi mezhepleri bile kâfir ilan etmiştir. Yani ne kadar diyalogda olsak bile, bir Hristiyan yüzümüze maslahat gereği söylemese bile, her zaman bilinç altında sapkın bir dine inandığımızı asla unutmayacaktır. Onlar için İslam vahyi değil, sadece sosyolojik anlamda bir dindir. Düşünün, sapkın birisi ile hakikati temsil ettiğine inanan birisinin diyalogu ne derece sağlıklı olur? Ama bir Müslüman için burada hiçbir takiiye yoktur. Çünkü İslam, Hristiyan ve Yahudileri ehlikitap kategorisine koyar, yani onlar Teslis inancında ısrar etmedikleri sürece kâfir değildirler. Ama Müslümanlar, Hz. İsa'nın “logos” olarak yeryüzünde Baba'nın (Tanrı) İsa'nın bedenine bürünmüş ilah

olduğunu reddettikleri için kesinlikle kilise dogmasına göre sapkındırlar, yani kâfirdirler.

Örneğin oryantalistlerin en ılımlısı olan M. Watt bile, İslam'ın vahyi bir din olduğunu tam olarak itirafa yanaşmamıştır. Hatta Watt'a göre, Hristiyanlar arasında Peygamberimizin en yaygın ismi şeytanla özdeş olarak kullanılan "Mahound" kavramıdır. Yani Hz. Peygamber, Hristiyanlara, özellikle Luther ve Evangelistlere göre anti-christ'tir. Bundan dolayıdır ki, Bush'un dinî konulardaki en yakın danışmanları olan Pet Robertson ve papaz Jerry Falwel Graham, İslam'ı şerir bir din olarak nitelendirmektedirler. Burada denilebilir ki, efendim, biz diyalogu işte bunun için yapıyoruz. Yani bizim amacımız İslam'ın Batı'daki bu pejoratif imajını düzeltmek, barışı sağlamak ve Batılılara İslam'ı öğretmektir. Hemen belirtelim ki, bu saf niyetli yaklaşımlar, dış gerçekliği olmayan farazi bir iddiadan başka bir şey değildir. Neden? Birincisi; diyalogun Vatikan tarafından resmen yürürlüğe koyulmasından itibaren yapılan araştırmalara göre, İslam'ın imajı daha da kötüleşmiştir. Ve bizzat fanatik Hristiyanlar tarafından kasıtlı olarak terörle özdeşleştirilmiştir. İşin ilginç yanı, diyalog kararına rağmen İslam aleyhine olan kampanyalarda papazlar, piskoposlar ve kardinaler daha da etkin rol oynamaktadırlar. Dünya üzerinde barışı koruma tamamen boş bir slogandan ibarettir. Örneğin hangi diyalog toplantısının Batı'nın, dolayısı ile Hristiyanların, Irak, Bosna, Sudan, Çeçenistan, Kosova, Telafer ve hakeza Filipinler ve Filistin'deki katliamları önlemede etkisi olmuştur?

Hangi diyalog toplantısında Kur'an'a saygısızlık yapılması, bizzat Bush'un danışmanlarının İslam'a ve Efendimize yönelik meşum hakaretleri kınanmıştır. Bu ne biçim bir diyalog anlayışıdır?

Neden özellikle diyalog toplantılarında Peygamberimiz ve Kur'an dışlanır? Zaten bu bir diyalog değil, kelimenin tam

anlamı ile Hristiyanlığın ve Greko-Romen, paganistik değerlerin propagandasının yapıldığı bir monologdan, endoktriner söylemden başka bir şey değildir.

Müslüman katılımcılar da “figüran” olarak yerlerini almaktadırlar, o kadar. Zaten diyalogun “teorisyeni” Kardinal Arinze bu konuda şöyle der: “Kutsal yolcu olarak kilise, öteki dinlere mensup insanlarla sürdürdüğü diyalogun, kurtuluş diyalogu olduğunun bilincinde olmalıdır.” (Yani sapkın kabul edilen Müslümanları son kurtuluşa erdirmek.)

Demek ki, diyalog, toplumun zannettiği gibi saf ve temiz bir proje değildir. Olamaz da. Özellikle teoloji-ilahiyat alanında hiç olamaz. Zira Hristiyanlar “teslis” inancından vazgeçemeyeceklerine göre ve yine Kur’an’ın, “Allah için üçüdür diyenler kâfir olmuşlardır.” ayeti değişmeyeceğine göre, bütün bu diyalog toplantıları samimiyetten uzak kalmaya mahkûm olacaklardır. Zaten Arinze ve Karl Barth gibi zevat diyalogun mutlak anlamda “misyon” ve “davet” (mission and proclamations) temeli üzerinde olması gerektiğini açıkça yazmakta ve konuşmaktadırlar.

TEVHİT VE TEBLİĞ MERKEZLİ DİYALOG

İslam tarihinde elbette Peygamberimizin, sahabilerin, halifelerin ve Müslüman âlimlerin Hristiyan, Yahudi, Mecusi vs. gibi din mensupları ile diyalogları olmuştur. Ancak bu diyaloglarda İslam’ın özellikle “tevhit” noktasında kendilerine yönelttiği eleştiriler gizlenmediği gibi, İslam’ın bütünsel anlamından ve “tebliğ” faaliyetinden asla taviz verilmemiştir. Örneğin, Peygamber Efendimizin, dönemin en büyük imparatorluğunun imparatoru olan Heraklius’a yazdığı mektuptaki üslup ve azamet; ülkemizdeki diyalogcuların kullandığı üslup ve retoriğe benziyor mu?

“Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla, Allah’ın kulu ve Rasulü olan Muhammed’den Rumların büyük reisi Heraklius’a... Hidayet’e ve hakka ittiba edenlere selam olsun. İlan ederim ki; seni tam bir İslami davetle İslam’a çağırıyorum. Müslüman ol, selamet bulursun. Müslüman ol ve Allah sana iki kat ecrini verir. Eğer yüz çevirirsen, tebaanın günahı senindir.” (Bakınız: Muhammed Hamidullah, *İslam Peygamberi*, I/219.)

Dikkat edilirse, Peygamberimiz bu mektubu kaleme aldırırken, İslam, henüz Arap Yarımadasının dışına çıkmadığı gibi, Müslümanların sayısı da milyanın üstünde değildir.

Sonuç olarak dinler arası diyalog toplantıları, öncelikle Müslümanları İslam, henüz hakkında şüpheye düşürme, keza sinsi bir şekilde Hristiyanlaştırma, etnik kimlikleri ön plana çıkarma, İslam’ı bir nevi protestanlaştırma ve alinasyon (yabancılaştırma) planlarını bünyesinde taşıyan Vatikan merkezli postmodern bir misyon hareketidir. Öncelikle Efendimizin şahsiyetli ve Kur’an merkezli önderliğinde Âl-i İmran suresi 64. ayeti kerimede buyrulduğu şekliyle diyalogun sürdürülebilir olduğunu söyleyebiliriz. (Ayet mealen şöyledir: “Ey kitap ehli sizinle bizim aramızda ortak, eşit bir kelimeye gelin. Allah’tan başkasına ibadet etmeyelim, O’na hiçbir şeyi ortak koşmayalım ve birbirimizi Allah’tan başka rab edinmeyelim...”)

Dikkat edilirse ayet diyalogun ön şartı olarak tevhidi ortaya koymaktadır. Çünkü müesses Kilise (Tüm Katolik, Ortodoks ve Protestanlar buna dâhildir. Zira bu üç mezhebe göre de İsa Logos olarak Tanrı-Baba’nın yeryüzündeki insan suretindeki mücessem şeklidir.) Paganizm’den mülhem Teslis-i-Üçlü İlah anlayışını Konsillerle Hristiyanlara dayatmıştır. Karşı çıkan tevhit grupları, Arius gibi, katledilmişlerdir. Demek ki onlar tesliste direttikleri sürece teolojik düzlemde diyalogun anlamı yoktur. (Özşahin, Lütfü, *Erken Dönem Hristiyanlık İnançasında Tevhid ve Teslis Mücadelesi*, EBİONİZM, Subrosa Yay. 2006 İstanbul.)

DARBE GİRİŞİMİ SONRASI DURUM ANALİZİ VE ALINACAK TEDBİRLER*



Öncelikle bu yapının büyümesinde ve bugünlere gelmesinde herkesin bir özeleştiri yapması gerektiği açıktır. Her şey gözlerimizin önünde oldu. Kendisinde mesiyane özellikler vehmeden bir kişi dışardan “cemaat” olarak gözüken bir kültür oluşturdu; ama bu külte insan devşirirken toplumun, özellikle dindarların zayıf noktalarından ustalıkla yararlandı. Neticede biz oluşturmamış olsak bile bu canavar hepimizin gözleri önünde ve hatta böyle bir sonucu asla hayal etmeden sağladığımız dolaylı katkılarla büyüdü. Buradaki şahsî, ailevî, ilmî, siyasî, cemaatî, toplumsal sorumluluklarımızı gözardı edersek yaşanan meş’um tecrübeden gereken dersleri almamız mümkün olmaz. Buraya nasıl geldiği sorusuna cevap ararken Gülen hareketinin su-i niyeti kadar, bizim hatalarımızın da tahlili gerekir; tâ ki benzeri bir durum bir daha yaşanmasın.

İkinci olarak cemaatlerin (dinî hareketler, tarikatler) dinî alanda ve dindar fertler yetişmesinde oynadıkları rol gözardı edilemez. Türkiye’deki travmatik toplumsal zemini oluşturan din politikalarının ve cemaat görünümlü bir kültürün faturasını cemaat olgusuna ve bütün cemaatlere kesmek yahut bütün yapıları kriminal bir nazarla bakmak ölümcül bir hata olur, benzer vak’aların doğup gelişmesine yol açacak şekilde hastalıklı

* Bu yazı, İsam yayınları arasında çıkan “Gülen Yapılanması” adlı kitaptan alınmıştır.

zemini tahkim etmek anlamına gelir. Günümüzdeki cemaat yapılarının eleştirilecek çeşitli yönleri bulunabilir. Özellikle daha kapalı yapılar (ki bu yapılar liderlerine veya yapının tamamına seçilmiş özel bir misyon yüklemeye daha yatkın yapılarlardır) hakkında makul bir tedirginlik gereklidir. Ancak, genel olarak hukukî ölçüleri ve toplumdaki fonksiyonları iyi belirlenmiş cemaatlere olan ihtiyacın göz ardı edilmemesi gerekir. Mevcut şartlarda gerek sekülerist kesimlerin gerekse modernist veya selefi bazı kişi, grup ve yapıların olup bitenin faturasını doğrudan cemaat olgusuna, özellikle de Ehl-i Sünnet omurgasının taşıyıcılığını yapagelmış geleneksel yapı ve gruplara kesme yönündeki çabaları, özgürlükçü ve yapıcı bir tavır değildir.

Bu tür kesimlerin ortadaki durumu kendileri lehine bir fırsata dönüştürmek gayretiyle geliştirdikleri korelasyon asılsız ve tutarsızdır. Gülen hareketinin/örgütünün faturasını meselâ Ehl-i Sünnet çizgiye veya cemaatlere bağlamak türünden yaklaşımlar DEAS'ın faturasını İslam'a çıkaran İslamofoblar ile aynı mantığı paylaşır. Yerleşik, geleneksel dinî yapıları suçlayan böyle bir tutum pek çok açıdan yanlışlıklar üretir.

Üçüncü olarak yaşananın bir benzerinin veya daha azının başka yapılarda yaşanmaması için cemaatlerin hem düşünce, program, hedefler ve örgütlenme noktasında bir şeffaflığa hem de özellikle parasal ilişkileri noktasında denetlenebilirliğe kavuşması gereklidir. Bunun için gerekiyorsa hukukî düzenlemeler yapılmalı; bu yapılar arasında iletişim, etkileşim kanalları açılmalı ve geliştirilmelidir. Halihazırda mer'î hukuk, her türlü cemaat yapısını gayrimeşru görmekte, vakıf ve derneklerin arkasına gizlenmeye zorlamakta, bu da tabii olarak ikili bir yapının oluşmasına yol açmaktadır.

Dördüncü olarak fitne çıkar endişesinin fitnenin en büyüğü ile sonuçlandığını gösteren bu acı tecrübenin ışığında, dindar kişi ve gruplar meselelerini ve eleştirilerini usulünce ve emr bi'l-maruf ve nehy ani'l-münker görevi gereği yerine

getirmelidirler. Öte yandan bu görevi kamuoyu önünde açıkça yerine getirirken toplumu bölücü, dini kendi anlayışına münhasır kılan, asabiyetleri tahrik eden, özeleştirme imkânını daraltan veya kapatan, tadel ve tekfir edici yanlış üsluplara düşülmemelidir. Bilakis uyarıcı, uyandırıcı, yapıcı, tadel ve tashih edici bir dil kullanılmalıdır.

Beşinci olarak kim ve hangi cemaat olursa olsun ve aktarılan şey kimden gelirse gelsin şu kıstaslarla değerlendirilmesi gerekmektedir:

İnanç, söylem ve eylemleri, Kur'an ve Sünnetin ölçülerine uyuyor mu, onlarla çelişiyor mu?

Merkezinde ilham mı, vahiy mi var? Hz. Peygamber'e denk veya ondan üstün bir liderlik tasavvuru söz konusu mu, değil mi? Gaybı bilen, masum olan, Allah'la vahiy benzeri bir irtibat kuran imam, mehdi, mesih ve benzeri bir liderlik kurgusu mu var; yoksa lider de görüşleri müzakere, murakabe ve tenkide açık, hesap verebilir müslümanlardan biri olarak mı görülüyor?

Bir görüş veya kanaate, rüyalar ve meşhudat (keşifler) üzerinden ve sahibine bir makam vermek suretiyle ümmetten peşin ve kesin kabul mü isteniyor; yoksa sahip olunan görüş ve kanaat ümmetin müzakere, murakabe ve istişaresine mi arz ediliyor?

Sahabe ve selef-i sâlihîn başta olmak üzere ilimde rüşuh sahibi âlimlerin mihengiyle tartıldığında nasıl bir resim ortaya çıkıyor?

Ümmetin aynasında nasıl yansıyor? Kabul mü, red mi, tereddüt mü sözkonusu?

Altıncı olarak dindar kesim içerisinde bazı problemlili kişilerin yaşadığı psiko-patolojiyi dindarâne bir kisveye büründürdüğü vak'alar da yaşanabilmektedir. Meselâ, esasen obsesif-kompulsif kişilik bozukluğu taşıyan biri bunu ifrat derecede bir "haram-helâl hassasiyeti" şeklinde; paranoid bir kişilik, bundan

kaynaklanan düşünce ve davranışlarını ihtiyat-tedbir-temkin şeklinde; sadist veya mazoşist eğilimleri olan bir kişi bunu kendi nefesine veya başka nefislere dönük bir nefis terbiyesi ameliyesi şeklinde; histrionik bir bozukluk ise kendisini “dava ve tebliğ için ortaya atılmak” suretinde takdim edebilmektedir. Dolayısıyla haram-helal hassasiyeti de, ihtiyatı da, nefis terbiyesi de, tebliğ gayreti de makul ve makbul bir zeminde tezahür eden kişi ve kesimleri tenzih ederek bu hassasiyetler üzerinden kendisini takdim eden marazî bir tablonun da var olabileceği ihtimaline dikkatleri çekmek gerekmektedir. Zira, dindarlığın bir gereği kişinin zaten nefsinin yanlışlarını görüp özeleştiri yapabilmesi ve bulunduğu hali yeterli görmemesi olduğundan, kendini sorgulayan birçok dindar kişi, kendilerini yetersiz gördükleri alanlardaki böyle uç örneklikler karşısında etkilenebilmekte, hatta büyülenebilmektedir. Bu ise, birçok arzalı kişiliğin sözümona dindarâne bir görüntü altında kendilerini insanlara kabul ettirmesi için müsait bir zemin oluşturmaktadır.

Diğer taraftan, sağlıklı, birden fazla kanaldan test edilme imkânı olan bir dinî bilgilenme zemini bulamayan kişilerin, dinî bilgilenmeyi kendileri sayesinde sağladıkları kişi veya gruplara bağlılıkları, zaten problemlı bir durum arzetmektedir. Hele dini kendisinden öğrendikleri kişi kendinde özel misyonlar vehmeden bir kişiyse, bu patoloji çift taraflı bir mecrada ilerlemekte ve büyümektedir. Tek bir kanaldan dini öğrenmek iki türlü riski beraberinde getirir: 1. Borçluluk psikolojisi içinde o kanaldan gelen her şeyi kabule yatkınlık, 2. Başka bilgilenme kanallarına kapalı kaldığı sürece, o kanaldan gelen bilgilerin sıhhatini ve isabetini test etme imkânından mahrumiyet. Dolayısıyla kişi “dinimi öğreniyorum” derken aslında kendisini çok kolay biçimde problemlı bir yapının, hatta mesiyani bir kültür içinde bulabilmektedir.

Bu bakımdan kendisine özel bir misyon yükleyen; dinî bir hayat yaşamasına vesile oldukları kişiyi daha geniş bir dinî

çerçeveden ısrarla yalıtın ve soyutlayan; kişiyi hayatın olağan akışından ve aile çevresinden koparan bir söylem üreten; uçlarda gezinen, muvazeneden mahrum kişi ve gruplar, patolojik (veya en azından patoloji üretmeye açık) kişi ve gruplar olarak gözükmekte ve insanları böyle kişi ve gruplara karşı uyarmak ve sakındırmak gerekmektedir.

Dikkat çektiğimiz bu gibi ölçüler dahilinde istikamet ve denge muhafaza edilebilir durumda iken; bu ölçülerden biri veya birkaçı dahi ihmal edildiğinde İslamî gelenek içinde yer alan kavramların da istismarıyla mistik/mesihanik/bâtınî hezeyanlar farkına varılmaksızın akide içine gizlenip kök salarak yoldan sapmaya elverişli bir zemin hazırlamaktadır.

Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir husus, asıl sorunun İslamî geleneğe olmadığıdır. Sorun, bu geleneğin mü'minler nezdindeki itibarının birtakım oluşumlarca istismarı ve suiistimalidir. Dolayısıyla bu istismarın sonuçlarını bütünüyle geleneğin kendisine yıkmaya çalışan kimselerin bu yöndeki söylemlerine karşı da teyakkuzda olunmalıdır. Meselâ Gülen oluşumu, Hızır kıssasını kendi amacına uygun bir yoruma tâbi tutarak şeriat dışı söylem ve eylemlerine buradan meşruiyet üretti diye, bunun faturası ne Kehf sûresine kesilebilir, ne kıssadaki kişiyi Hızır olarak bildiren hadis rivayetlerine, ne de bu kıssanın Kur'an ve Sünnet mihengine uygun geleneksel yorumlarına...

Aynı şekilde birilerinin mehdîyet-mesihanet kavramlarını suiistimali ve bu kavramların bir kült oluşumu için istismarı, asla Mehdi, Deccal ve nüzul-i İsa hakkındaki hadislerle külli bir tarruzun sebebi veya mazereti olamaz. Bu konudaki hadislerle ilgili değerlendirme ehline elbette yapılmalıdır; ama ortadaki arzayı hadislerle yükleyen bir yaklaşım asla kabul edilemez ve son derece tehlikelidir. Zira İslam tarihinde kendisini peygamber, mesih veya mehdi ilan ederek etrafına insan toplamaya başlayan kişi ve oluşumların bulunmadığı neredeyse tek bir dönem bile yoktur. İslam'ın ilkelerini yeterince özümsememiş

kimi kitlelerdeki hatalı kurtarıcı inancı değişmedikçe, bundan sonra da böyle insanlar var olacaktır. Halbuki Sünni İslam anlayışında, sorunların çözümü için sorumluluk yüklenmek ve çaba göstermek yerine, çözümü beklenen ve bir türlü gelmeyen kutsal bir kişinin zuhuruna ertelemek reddedilmiş bir inançtır. Ehl-i Sünnet, ilgili konuda hadis usulü içinde kabul edilebilir özellik taşıyan hadisleri reddetmediği gibi, bu hadislerde haber verilen mehdi veya nüzul-i İsa beklentisiyle kendi vazife ve sorumluluklarını terketmiş veya ertelemiş de değildir. Dolayısıyla sorun öğretilerde değil, bu öğreti ve ilkeleri yeterince anlayıp özümseyememiş ve bu sebeple manipülasyona açık hale gelmiş müslümanlarda ve onlardan da daha çok bu durumu istismar eden sahte liderlerdedir. Dolayısıyla yapılması gereken İslam ilim geleneğini suçlamak değil, bu ilim geleneğini güncellemek ve bu kaynaktan devşirilen ilkeler ışığında sağlıklı bir eğitim ve bilinçlenme ameliyesine başvurmaktır.

FETÖ HAREKETİ MENSUPLARINI YENİDEN TOPLUMA KAZANDIRMAK İÇİN YAPILMASI GEREKENLER

Bu noktada yapılması gereken şey, Kur'an ve Sünnetin yol göstericiliğine; tarihte, bilhassa İslam tarihinde geçmişte bu gibi durumlarda neler yaşandığına, hangi durumlarda nasıl olumlu bir sonuç alınabildiğine, modern zamanlarda dünyanın değişik yerlerinde böylesi kült oluşumu ve grup bağımlılığı örneklerinde kişileri örgütün güdümünden kurtarıp yeniden topluma kazandırmak için hangi yöntemlerin kullanıldığına, bu yöntemlerden hangisinin daha başarılı olduğuna bakmak ve bu konularda ayrıntılı çalışmalar yapmaktır. Kur'an ve Sünnetin yol göstericiliği bize bir ufuk sunarken bu zor ama çok önemli çaba için hakikatli ve sağlam bir ruh da kazandıracakı gibi, diğer iki alandaki etütler, özellikle de sonuncusu, bu çabanın fiiliyata taşınması için önümüze sağlam bir yol haritası koyacaktır.

Öncelikle Türkiye içerisinde bu hareketin yeni mensuplar devşirmesinin önü alınmalı, yurt dışında da buna yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Mevcut halde Gülen hareketi/örgütü mensuplarının üç tür tavır sergileyecekleri düşünülebilir: Bir grup kült bağımlılığını aşamayacak, kült dışında hiç kimseyle iletişimi kabul etmeyecektir. Bunlardan yurt dışına gidenler ilgili kültle bağlarını sürdürerek yeni bir tehlike arz edebilir. Yurt içinde kalanlardan daha ılımlı olanlar marijinalleşerek kapalı bir topluluk haline gelebilir. Bir kısmı ise radikalleşerek topluma düşman her türlü eylem için kullanışlı bir tavır sergileyebilir. İkinci bir grup eğer gayret edilir ve gerekli tedbirler alınırsa zaman içerisinde kült bağımlılığını aşarak toplumda dindar kişiler olarak hayatlarını sürdürebilir. Üçüncü bir grup ise dinle eşdeğer gördükleri kültlerine inançlarını kaybettikten sonra tamamen din dışı bir tasavvura ve hayat tarzına yönelebilir, onlar açısından hayatın anlamsız hale gelmesiyle bohem/hazcı veya nihilist bir tavır takınabilir. Hayatın anlamsızlaşması (dava boşmuş sendromu) ise, ağır psikiyatrik rahatsızlıkları tetikleyebilir ve bu durum bazıları intihara sürükleyebilir.

Bu çerçevede yaşanan bütün gelişmelerden sonra hâlâ grup aidiyetini devam ettiren örgüt bağlarından en azından bir kısmının yaşadıkları illüzyonu fark edebilmeleri için örgütün mensuplarının gözünde tevil edilemeyecek derecede bertaraf edilmesi gerekmektedir. Zira mensuplarını bir arada tutmak için ortaya attığı ve beklentileri çokça yükselten vaadlerinin sahteliği ancak bu şekilde tam anlamıyla ortaya çıkabilir ve nisbeten daha makul olanları böylece örgütten umutlarını kesebilirler. Fakat örgüte kimi ülkelerce verilen dış destek devam ettikçe bu durumun sağlanması pek mümkün görünmemektedir. Diğer taraftan örgüt liderinin uzun bir süreç içerisinde dile getirdiği vaadlerinin sahteliği ortaya çıkmaya devam eder ve kendi hedefleri açısından başarısızlığı tescillenirse hareket mensuplarının fikirlerinde bir sarsıntı olur. Buna karşılık örgüt elebaşının hayatı ani veya dramatik bir biçimde

ve “gurbette” sona ererse, bu durumun halihazırda örgütten ayrılmamış olan kişilerin bağılıklarını arttırması gibi bir ihtimal de gözardı edilmemelidir.

Yukarıdaki hususlar dikkate alınarak birtakım somut tedbirler önerilebilir:

Örgütün toplumsal zemininin zayıflatılması için yapılması gereken en önemli şeylerden biri, mensupların içinde oldukları kapalı evrenden çıkmalarına, kapalı aile yaşantıları ve sosyal çevrelerinin geniş topluma açılarak normalleşmesine yardımcı olmaktır.

Bu örgütle bir bağılılık yaşamış kişilerin topluma ve ümmet bütününe yeniden kazandırılabilmesi için öncelikle yapılacak bir diğer çalışma, zihinlerini/duygu dünyalarını felce uğratan bu yapıdan kendilerini soyutlayabilmelerine yardımcı olmaktır. Zaten öncelikli olarak ulaşılabilecek kişiler, “inadına” bu kült bağımlılığı içinde duranlardan önce, bir ayrılma isteği, pişmanlık, sorgulama veya tereddüt yaşayan kişilerdir. Böyle kişileri yeniden kazanmak için, kopuş ve yeni bir hayata geçiş için bir iletişim ve etkileşim mecrasının, yeni sosyalleşme ortamlarının sunulması gerekir.

Bağılıkları kriminal bir boyut içerir durumda olanların hukuken cezalandırılmasıyla birlikte Kur’an’ın tevbeye, istiğfara yönelik davetine vurguda bulunulmalı; “artık affolunmam” düşüncesine karşı âyette belirtildiği üzere “Allah’ın rahmetinden ümit kesilmez.” hatırlatması yapılmalıdır. İşledikleri kriminal fiiller dolayısıyla cezalarını çekmeleriyle birlikte kendilerine bir manevî arınma ve kurtulma imkânı da sunulmalıdır.

Cezaevi vaizliği mevcut durumda özel bir önem arz etmektedir; gerekirse bu kült mensupları ile ilgilenecek özel bir vaizler birimi oluşturularak onların tevbe etmesi, külte bağımlılıktan kurtulmaları ve topluma intibak etmeleri için profesyonel çalışma

yürütülmelidir. Bunu yapacak vaizlerin kült mensuplarına karşı izlenecek tavır ve yöntem hakkında eğitimden geçirilmeleri gereklidir. Bu konuda dünyadaki “de-radikalizasyon” veya başka isimler altındaki değişik tecrübeler bilimsel şekilde incelenmeli, uygun görünen uygulamalar tatbik edilmelidir. Ayrıca, İslam tarihine, âlimlerin istikametli hayatlarına dair bilgilendirmeler yoluyla kendilerine bir mukayese imkânı sunulmalıdır.

“Kült bağımlılığı”nı aşamamış kişiler, kültü oluşturan ve ko-ruyan söylemin ürettiği yeni etkilerle muhtemelen daha da radikalleşeceklerdir. Bu süreçte bazıları, içinde buldukları durumu yeni bir “melhame” veya “fitne” olarak görececek, liderin bunu aşacak potansiyele sahip olduğu inancı korunacak; buna karşılık kendilerini buna ikna etmek için daha da yüksek dozda mistifikasyonlar ve süblimasyonlar üretilecek, bu da zaten bozuk olan gerçeklik algılarını daha da marazî bir düzeye sürükleyecektir. Bu patoloji bazı kişileri sadece Türkiye toplumuna değil, bütün ümmete, hatta bütün insanlığa karşı bitimsiz bir hınçla doldurarak “suikastçi” veya “intihar eylemcisi” olmaya kadar itebilir. Dolayısıyla bu tür kişiliklerin tespiti ve tedavisi, güvenlik açısından elzemdir.

Bu bağımlılığı bir derece aşma yeteneği sergilemekle birlikte dini, kültleriyle özdeşleştirenleri bekleyen en önemli duygu durumları şunlar olacaktır: Aldanmışlık hissi ile birlikte herşeye ve herkese güvensizlik, boşluk hissi ve boşverme, nihilizm ve beraberinde bohemleşme, sadece Gülençi oluşumu değil bütünüyle dinî değerleri sorgulama noktasına savrulma, depresyon, içe kapanma, ölüm arzusu ve intihar eğilimi. Bu ve benzer bütün patolojilerin üzerinde düşünölmeli ve buna hem dinî açıdan, hem psikoloji ve sosyoloji zaviyesinden nasıl bir cevap/çözüm üretileceği üzerinde özenle durulmalıdır.

Kült bağımlılığını aşabilenlere dinî açıdan yapılabilecek öncelikli yardım, dinî yaşayış, bilgilenme ve beslenme imkânları

içeren yeni sosyalleşme zeminleri göstermek ve bu zeminlerde hikmetli, dirayetli, merhametli, muvazeneli dostlar ve rehberler edinmelerini sağlamaktır. Mevcut şartlarda bu yapıdan gelen herkese karşı (gerçekten tam ve etkin bir pişmanlık içinde olsa dahi) bir kuşku ve tereddüdün uzun süre varolacağı düşünülmürse, mevcut dinî sosyalleşme zeminlerinin bir kısmının buna kapalı bir tutum sergileyeceğini dikkate alarak bu “geçiş süreci”ni karşılıklı en az hasarla aşma imkânı veren yeni mecralar/zeminler dahi düşünölmelidir.

Bu kişilerle ilgili olarak yapılması gereken belki en önemli şey, yanılmanın insanî bir özellik olduğu, bizden yanışta inat ve ısrar etmemenin istendiği, Kur’an’daki tevbe ve istiğfar davetinin buna dair olduğu, Âlemlerin Rabbi’nin Tevâb, Gafûr, Afuvv, Halîm, Rahîm gibi esma-i hüsnasının bu mânâyı bize öğrettiği yönünde telkinde bulunmaktır. Geç de olsa yanışta gören kişilere tevbe ile bir içsel arınma imkânı tanınmalı, tevbesini ifade fırsatı verilmeli, buna karşılık dışlanma/ayıplanma korkusu bertaraf edilmeli, başa kakıcı olunmamalıdır. Bunun beraberinde onların önüne yeni dinî sosyalleşme alternatifleri sunulmalıdır.

Dinî bir arayışı/bağlılığı bir költ bağımlılığına dönüştürme sürecinde kullanılan dinî argümanlara, düşünce yanışlarına, bakış ve bilgilenme sakatlıklarına karşı panzehir oluşturacak bir bilgi, söylem ve yöntem havuzunun teşkili gerekmektedir.

Elimizde mevcut “radikallikten uzaklaştırma” (de-radikalizasyon) proje ve deneyimlerinin çoğunda gördüğümüz sonuç, üst konumlarda olan, itimat edilip hürmet gösterilen imam pozisyonundaki kişilerin pişman olmaları ve bunu sözlü ve yazılı beyanlarla açıklamalarının, alt konumlardaki örgüt mensuplarının pozitif yönde dönüşümlerini çabuklaştırıyor olmasıdır. (şu bilimsel çalışmalar konumuz olan tecrübeleri aktarması bakımından önemlidir: Omar Ashour, *The De-Radicalization*

of Jihadists: Transforming Armed Islamist Movements, London, 2009; Roham Gunaratna, Mohamed Bin Ali, “De-Radicalization Initiatives in Egypt: Preliminary Insights”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 32/4 (2009), s. 277-291; Jerome Drevon, “Assessing Islamist Armed Groups’ De-Radicalization in Egypt”, *Peace Review: A Journal of Social Justice*, 27/3 (2015), s. 296-303.) Özellikle tutuklu ve hükümlü olanlar arasında böyle bir yönelimin teşekkül etmesi için daha hususi bir çalışmanın bir plan ve program dahilinde yürütülmesi gerekir. Bu durum aynı zamanda “içerideki liderlik” ile “dışarıdaki liderlik” arasında bir kopukluğu da kendiliğinden doğuracaktır ki, bu ihtilafın örgütün çözülmesini kolaylaştıran bir işlevinin olacağı açıktır.

Kült mensuplarının kamu kurumlarından ayıklanması, suçlu olanların cezalandırılması aşamasında hassas olunmalı, suçsuz kimselerin veya farklı suç veya kabahatleri bulunan kimselerin FETÖ kapsamında cezalandırılmasından, çok fazla mağduriyet oluşturmaktan, cezalandırmanın aileye yayılmasından kaçınılmalıdır. Özellikle bu ayıklamalar sonucunda binlerce işsiz, parasız ve aç aile üretmek son derece sakıncalıdır.

Bu süreçten aile çevresinin, özellikle çocukların nasıl etkileneceği, durumla ilgili ne yönde telkinlere maruz kalacakları, bunun onlarda nasıl bir sosyo-psikolojik etki oluşturacağı gibi hususlar üzerinde dikkatle durulmalı; aile çevresi ve çocuklarda sürecin, içinde yaşadığı ülkeye, topluma ve ümmete karşı bir öfke ve nefret birikimine yol açmadan geçilmesinin imkânları üzerinde dikkatle durulmalıdır.

Diasporanın nüfus olarak büyütülmemesi, muhtemel bir büyüme trendinin engellenmesi için çalışılmalıdır. Sorunu içeride çözmek, mümkünse geri dönmeye ikna, örgütlenmeyi etkisiz hale getirme gibi çeşitli yollarla, hareketin dışarıdaki gücünün etkisini kırmak ve dışarıda kalan mensuplarının sayısını azaltmak gerekir. Kült mensuplarından Türkiye’de

olanların yurtdışına gönderilmeleri veya kaçmak zorunda bırakılmaları doğru bir çözüm değildir. Bunun üç açıdan tehlikesi bulunmaktadır:

- a. Kadiyânîlik ve Bahâîlik benzeri örneklerde görüldüğü üzere, mevcut potansiyelin dışarıya taşınmasıyla birlikte daha da ilerlemesi ihtimali bulunmaktadır; başlangıçta bir kült veya aşırı bir hareket olarak ortaya çıkıp sonra diasporada sapkın bir mezhep, hatta başlı başına din haline gelen topluluklar vardır.
- b. Yurtdışında oluşacak büyük bir nüfus, Türkiye aleyhine örgütlü bir güç oluşturabilir (ki, bu hareket okullar ve şirketler yoluyla 170 ülkede örgütlü durumdadır). Küresel güçler şimdiye kadar olduğu gibi bu örgütlü gücü kullanmayı sürdürmek isterler.
- c. Bu hareket mensuplarının yabancı ülkelerde yetişecek çocukları tamamen kaybolabilir; vatanlarından uzakta, dinî ve millî duygularından uzaklaşabilirler. Daha da ötesi, Türkiye'ye düşman bir örgütlenme içinde devşirilerek kullanılabilirler.

YAŞANAN OLAYLARIN TEKRARLANMAMASI İÇİN NELER YAPILMALIDIR?

Öncelikle Gülen hareketinin sebep olduğu olumsuz durumların bir daha yaşanmaması için alınması gereken tedbirler üzerinde ciddi çalışmalar yapılmalı; ayrıca bu tedbirler çok kapsamlı ve çeşitlendirilmiş olmalıdır. Bu çerçevede bu hareketin kendi mensuplarına yönelik tedbirler, Türkiye'deki diğer cemaatlerin ve toplumsal kesimlerin yapması gerekenler ile devlet kurumları ve sivil toplum örgütlerinin üzerine düşen görevler mevcuttur.

Gülen örgütü gibi kapalı ve gayri meşru hedefler peşinde koşan yapıların ortaya çıkmaması için bu tür yapılara zemin

hazırlayan ortamı değiştirmek gerekir. Bu değişim cemaat yapılarını bastırmak veya yok etmekten değil, bilakis tabii olan ihtiyaçları görerek şeffaf yapıların oluşmasını sağlamaktan geçer. Ülkemizdeki cemaat yapılarının gizli örgütlenmesinin en önemli sebebi bu grupların birer sivil toplum kuruluşu olmasına engel olan yasaklamalar ve bu yasakların zihni arka planında yer alan ideolojik tutumlardır. Bu tutumlar ve yasaklar bir yandan kimlik çatışmalarına ve dolaylı olarak da kişilik bozukluklarına, diğer yandan dinî alanda boşluğu dolduran denetim dışı oluşumlara yol açmaktadır. Bu yasakların yan etkileri arasında; cemaat yapılarının şeffaflıktan uzaklaşmasına yol açmaları ve dindar insanların dinî bilgi ve hizmet ihtiyacını karşılama konusunda bu yapılara olan ihtiyacın giderilememesi sayılabilir. Bu durum da istismara son derece açık bir ortamı hazırlamıştır. Gülen hareketi de bu ortamdan faydalanarak büyümüş, halk ve devlet için tehlike arz eden bir gruba dönüşmüştür.

1960'tan bu yana yaşanan askerî müdahaleler ve bürokratik vesayet sistemi de gerek dinî gerekse seküler grup ve cemaatler üzerinde büyük bir baskı mekanizması kurmuştur. Sivil toplum alanının topyekün bir rehabilitasyonu ve şeffaf, hesap verebilir, faaliyet alanı belli örgütlerden oluşan sağlıklı bir yapıya kavuşturulması için sivil özgürlükler alanının da genişletilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede sivil toplum kuruluşlarının (STK'lar) devlete bağımlı hale gelmesine yol açacak söylem ve uygulamalardan da kaçınılmalıdır. Zira bu durum bir yandan gizli ajandası bulunan grupların bu tür kuruluşlar üzerinden devlet içine sızmasına ve kayırmacılık, yolsuzluk gibi sorunların çıkmasına imkân tanımakta, diğer taraftan da insanları siyasileşmiş olan sözde "sivil" yapılara yabancılaştırmaktadır. Her iki sonuç da sivil toplum alanının sağlıklı hale gelmesini engellemektedir. Sağlıklı bir sivil toplum alanı, STK'ların devlet ve şahsi çıkar alanlarından özerkliğinin korunmasıyla hayata geçirilebilir.

Zira sivil toplum alanı tabiatı gereği devlet aygıtı ile (devlete nazaran çok güçsüz durumda olan) bireyler arasında bir “tampon bölge” işlevi görme durumundadır. Bu işlevi yerine getirecek şartların ortadan kalkması durumunda STK’lar bir yandan özerkliklerini kaybederek STK vasfını yitirme tehlikesiyle, diğer taraftan da mistikleştirilmiş, kültleştirilmiş şahısların kontrolüne ve uluslararası güç odaklarının manipülasyonuna açık ezoterik birer yapıya dönüşme riskiyle karşı karşıya kalır. Bu demektir ki bürokratik ve siyasî yapılara bağımlılık problemi ile birtakım şaibeli şahıslara ve güç odaklarına bağımlılığın getirdiği istismar ve manipülasyon sorunu benzer sonuçlara yol açabilen paralel olgulardır. Nitekim bu istismar ve manipülasyon olgusunun en uç örneklerinden biri haline gelmiş olan Gülen hareketinin hormonal büyümesinin bir sebebi de Türkiye’de devletin geleneksel olarak çeşitli dışlama ve kapsama mekanizmalarıyla (bir yandan ideolojik ve insan kaynağı olarak kendisine “yakın” gördüğü kimi STK’ları kayırmacı politikalarla destekleme ve aynı zamanda kontrol altında tutma, öte yandan diğerlerini, özellikle dindar halk kesimlerinden çıkmış olanları, baskılama ve ezme yöntemleriyle) sivil toplumun özerk alanını daraltmış olmasıdır. Devlet ve sivil toplum arasındaki ilişkiler karşılıklı özerklik ilkesi temelinde sağlıklı bir zemine oturtulmadıkça bu istismar ve manipülasyon sorunu da ortadan kalkmayacaktır.

Bu ve benzeri durumların doğurduğu riskleri izale etmek için bütün (dinî) cemaat ve yapıların şeffaflaşmasının sağlanması gerekmektedir. Ancak bu şeffaflaşma zor ve baskı yoluyla değil, meşru sınırlar içerisinde teşvikleri de içeren kanunî ve normatif düzenlemelerle yapılmalıdır. Şeffaflaştırılmış dinî yapıların denetimi ise devletten ziyade halkın inhisarında olmalıdır. Elbette malî yapılar ve yapılan faaliyetlerin kanunîliği gibi normal olarak devletin yetkisinde olan hususlar ihmal edilmemelidir. Ayrıca, şeffaflık ilkesi bütün sivil toplum kuruluşları için de geçerli olmalıdır.

Diyanet, bilhassa Din İşleri Yüksek Kurulu vasıtasıyla vicdanî hassasiyetleri ihmal etmeyen bir anlayışla hareket ederek ilmî zeminlerde verdiği fetva ve kararları kamuoyu ile paylaşmalı, bir tür denetleme görevi de icra etmelidir. Din adına yapılan yanlışlar ve istismarlar yapının yanına kâr kalmamalıdır.

Resmî denetleme mekanizmasının yanında sivil denetimler de faydalı olacaktır. Ancak resmî denetim, mali yapı vs. gibi belli alanlara münhasır kalmalı; ‘denetim’ adına dinî düşünce-yaşayış kontrolüne ve bu alanda tek-tipçiliğe, tek-renkliliğe kapı açılmamalıdır. İnanç-düşünce-yaşayış noktasında sivil denetleme, resmî denetlemenin yanında ilave unsur değil; bilakis asıl olmalıdır. Aslanan, düşünce-inanış-yaşayışın ümmet bütününün denetimine açık olması; bu olurken, hakikatin anlaşılmasında çok-renkliliğin bir ‘sapkınlık’ olmadığını da dikkate alınmasıdır. Cemaatlerin ve STK’ların oluşturacakları istişarî platformlarda tartışmalı konular konuşulabilir, hakemlikler oluşturulabilir, bu yollarla manevî murakabe ve müzakere yürütülerek sapma denilebilecek fikir ve davranışların önüne geçilebilir. Diyalogsuzluk en kötü durumdur; tüm enanîyetler aşılacak suretiyle her meşru yapıyla temasa geçilmesi din adına ortaya çıkacak olumsuzlukları alt seviyelere indirebilir. Bu bağlamda gayriresmî nitelikli ama işinin ehli bir âlimler heyetinin yön göstericiliği, Diyanet’in yukarıdaki mezkur vazifesine yardımcı olabilir.

Mevcut süreçte, yaşanan acı tecrübe ışığında dinî hizmetleri Diyanet üzerinden gerçekleştirme, gençlerin dinî anlamda yetişmesi için gerekli çabayı da ağırlıklı olarak imam-hatip okulları ve başkaca resmî kurumlar üzerinden sağlama gibi bir hassasiyetin oluştuğu görülmektedir. Bu, anlaşılabilir bir durum olmakla birlikte, Diyanet veya imam-hatip okulları ile dinî cemaatlerin birbirine rakip veya alternatif olarak görülmemesi, böyle bir algıya müsaade edilmemesi gerekir. Çünkü dinî hizmetler alanında aslanan, resmî veya sivil bir unsurun

hegemonya oluşturması değil, çoğulluğun, çok renkliliğin ve çok sesliliğin temin ve muhafaza edilmesidir. İnsanların ayrı ayrı ihtiyaç, mizaç ve istidatlar taşıdığı dikkate alınır, ana istikameti korumak kaydıyla farklı yol ve yöntemlerin varlığı bir risk olmaktan öte muhafaza edilmesi gereken bir imkândır. Ayrıca “sivil” dinî hizmetlerdeki gönüllülüğün ve çok renkliliğin “resmî” mecralar üzerinden temini ve tesisi mümkün değildir. Dolayısıyla toplumun dinî hizmetler ihtiyacını karşılamak sadece resmî kurumlara ihale edilemez. Diyanet’in dinî hizmetler alanında inhisarı değil, “hakem” ve “murakıp” olması beklenmeli; bu alandaki renklilik, çeşitlilik ve çoğulculuk ise korunmalıdır.

Terörizme bulaşmış Gülen hareketi ve suç işleme veya istismar mekanizmasına dönüşme riski taşıyan hareket ve topluluklara karşı başta diğer dinî cemaat liderleri olmak üzere kanaat önderlerinin kamuya açık çağrılar yapmaları, kamuoyuna yönelik sistematik bilgilendirmede bulunmaları sağlanmalıdır. Bu çerçevede de en etkili yöntem yine devlet görevlilerinden ziyade sivil toplum örgütleri ve gruplarının söylemleri olacaktır.

Gülen hareketinin/örgütünün (ve gayrimeşru faaliyetlerde bulunan başkaca yapıların) gerçekte içinde bulunduğu meşruiyet zaafını ortaya koymak üzere hareket içerisinde vuku bulmuş hak ihlalleri, skandallar, illegal ilişki ve eylemlere dikkat çekilmelidir. Ancak uygunsuz bir üslûp ve aşırılıklar yoluyla bu dikkat çekme işinin ciddiyetine gölge düşürülmemelidir. Ayrıca katı hiyerarşik yapılanmalarda sıkça görülen faşizan uygulamalar (mobbing, tehdit ve şantaj, insan onuruna aykırı uygulamalar vb.) da ifşa edilerek hareketin kamuoyundaki meşruiyeti sorgulanmalıdır.

Dış kamuoyuna yönelik de bir dizi tedbir alınmalıdır. Bunlar özellikle iş adamları, gazeteciler ve halkın geneline yönelik,

iyi hazırlanmış mesajların iletilmesi şeklinde olmalıdır. Öncelikle, mesajların ileticisi devlet kurum ve yetkililerinden ziyade sivil unsurlar olmalıdır. Bu çerçevede STK'lar, iş dünyası dernekleri, medya mensupları ve akademisyenlerin daha fazla inisiyatif alması teşvik edilmelidir. Devlet yetkililerinin vereceği mesajlardan istenen faydanın yeterince sağlanamayacağı, bunun yerine sivil temsilcilerin mesajlarının çok daha etkili olacağı unutulmamalıdır. Benzer şekilde özellikle yabancı basına yönelik verilecek mesajlar için, fazla etkili olmadığı bilinen ticarî ilan verme yerine yazı yazma ve mülakat verme teknikleri tercih edilmelidir.

Verilecek sözlü ve yazılı mesajların profesyonel düzeyde bir dil aktarımıyla ve iyi seçilmiş, çok sayıda görsel malzemeyle desteklenmesi hayati önemdedir. Zira görsel iletişim sözlü ve yazılı iletişimden çok daha etkilidir. Özellikle Batı kamuoyu söz konusu olduğunda en etkili yöntem ise mesajların bizzat Batılılarca iletilmesidir. Bu mesajların Batılı akademisyen, aydın ve gazetecilerin hazırlayacağı yazı, mülakat, film vb. teknik ve ürünlerle aktarılması çok önemlidir. Bu çerçevede Türkiye'ye önyargılı bakmayan bu tür kişilerin Türkiye ve Gülen hareketi üzerine daha fazla söz söylemesi teşvik edilmelidir. (Ancak bu kişilerin Türkiye'ye yönelik makul eleştirileri de tolere edilmelidir). Ayrıca Batılı muhataplarla iletişim halindeyken sık sık Batılı yazarlardan alıntı yapılmalı, onların görüşlerine ve görüşü şahitliklerine atıf bulunulmalıdır (esasen Gülencilerin Batı kamuoyunu yönlendirmedeki başarısının bir sırrı da budur).

Özellikle 15 Temmuz darbe teşebbüsü ve Gülen hareketi/örgütü ile ilgili verilecek mesajların içeriğinin en önemli vurgusu, bu teşebbüsün "Batıcı" subayların "yoldan çıkmış" sivil siyasetçilere yönelik gerçekleştirdiği klasik bir darbe girişimi olmadığı, Gülen ve takipçilerinin de klasik Batıcı birer figür olmadığıdır. Zira Batı kamuoyu ve devletlerinin Türkiye'de

(ve İslam Dünyası'nda) gerçekleşen darbeleri desteklemele-
rindeki temel saik sivil siyasetçilerin Batı-karşıtı, darbecilerin
ise “Batıcı”/Batı’ya sadık oldukları düşüncesidir. Gülen ve ör-
gütünün ise bu profile uymayıp bir mesihanik kült hareketi
olduğu vurgulanmalıdır. Benzer şekilde Gülen hareketinin on
yıllardır dış kamuoyunda oluşturmaya çalıştığı “ılımlı İslam”
temsilcisi imajının doğru olmadığı; aksine bu örgütün kapalı
ve gizliliğe dayalı, katı hiyerarşik yapısıyla aşırı eğilimleri olan,
insan haklarına riayet etmeyen tehlikeli bir siyasi örgüt olduğu
vurgulanmalıdır.

Gerek Gülen örgütünün bu özellikleri gerekse de darbe giriş-
mi ve öncesindeki illegal faaliyetlerine dair bilgiler bir yandan
özellikle Türkiyeli aydınlar ve kanaat önderlerinin ifadelerine
atıfla, bir yandan da Türkiye’de bulunan yabancı akademis-
yen, gazeteci ve iş adamlarının görüşlerine işaretle anlatılmalı-
dır. Batılı ülkelerin yeknesak olmadığı, özellikle devlet yöneti-
cileriyle iş dünyası, aydınlar ve halkın aynı şeyleri düşünen ve
hisseden gruplardan oluşmadığı dikkate alınmalıdır. Bu ülke-
lerdeki devlet görevlileri, Gülen hareketi ve darbe meselesine
dair ne denli bilgi sahibi olup samimiyetsiz tutumlar takınsa-
lar da sivil aktörlerin böyle olmayabileceği, fakat özellikle bi-
rebir görüşme ve medya yoluyla aydınlatılmaya ve yönlendi-
rilmeye açık olabileceği unutulmamalıdır. Batılı muhataplarla
konuşurken Batı’nın Türkiye’ye ve genel olarak müslümanlara
yönelik önyargıları ve çifte standartlara dayalı uygulamaları
hatırlatılmalıdır. Zira Batı’nın emperyalizm ve sömürgeciliğe
dayalı geçmişi ve önyargılı/oryantalist bakışı Batı kamuoyunca
genelde kabul edilmektedir. Ancak bu yapılırken eleştirinin
dozu iyi ayarlanmalı, aşırı sert eleştirilerin tam ters etki yapa-
bileceği unutulmamalıdır.

OHAL uygulamalarının gerçek hedefleri net olarak aktarıla-
rak gerek bu düzenlemelerin gerekse darbe girişimi sonrası
yapılan takibat ve cezalandırmaların adalet ilkesinden taviz

vermeden yapıldığı, suçun şahsiliği ilkesinin zedelenmediği, buna rağmen ortaya çıkan yanlışlık ve aksaklıklar varsa bunlar için tashih ve telâfi mekanizmalarının çalıştırıldığı vurgulanmalıdır. Açığa alınan devlet memurlarının ailelerinin mağdur edilmemesi için tedbirler düşünüldüğü, hareketin eski mensuplarının rehabilite edilmeye çalışılacağı gibi hususlar vurgulanmalıdır. Dolayısıyla şahsî kin ve garazlarla hareket edilerek veya FETÖ ile alakası bulunmayan başka suçları ilişkilendirerek suçlu üretilmesinin uzun dönemde FETÖ ve benzeri yapılarla yürütülecek mücadeleye yönelik en büyük engellerden birini oluşturacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

Yurt dışında konuyla ilgili bilgilendirme çalışması yürütülmeli, 15 Temmuz darbe girişiminin bu teşebbüse destek veren ordu mensupları, polis ve güvenlik güçleri, fakat özellikle de halk hareketiyle püskürtüldüğü, Gülen hareketi ve başarısız darbe teşebbüsüne yönelik olarak millî bir mutabakat olduğu, Türkiye halkının ideolojik ve sınıfsal farklılıklarını bir kenara koyarak büyük ölçüde bu vahşi grup ve eylemlerine karşı kenetlendiği ifade edilmelidir.

Uzun vadede bir bütün olarak eğitim sisteminin, dinî eğitim-öğretim kanallarının gözden geçirilmesi gerekmektedir. *Ulemanın ve klasik dinî eğitim yapılarının ortadan kalktığı veya dönüştüğü bir toplumda sağlıklı, sahih, denetlenebilir bir dinî bilgilendirme, eğitim ve irşad faaliyetinin nasıl yürütüleceği üzerinde çalışmalar yapılmalı, yapılacak işler uzun dönemli ve çok yönlü olarak düşünülmelidir.* Bu çalışmalar, resmî eğitim kurumları ve müfredatı ile sınırlı olmamalıdır. Özellikle modern-seküler hayat tarzını benimseyen ailelerin çocukları ile yetimlik ve benzeri sebeplerle bir şekilde dinden, dinî eğitimden uzak yetişen nesillerin de sağlıklı bir dinî eğitime muhtaç oldukları, fitrî bir ihtiyaç ve bir vatandaşlık hakkı olan dinî bilgilendirme sağlanmadığı takdirde onların da tehlikeye maruz kalacaklarını, gerek seküler gerekse dinî radikal örgütlerin veya kültle-

rin karşısında en dayanıksız kesimleri oluşturacakları gözden uzak tutulmamalıdır.

Gülen örgütünün yol açtığı sorunların ileride başka şekillerde yaşanmaması için seküler veya dindar diye ayırmaksızın “kapalı toplum” ve “kapalı cemaat” kurguları ile “toplum mühendisliği” projelerine karşı daha müteyakkız bir bakış ve duruş gerekmektedir.

FETÖ benzeri yapılardaki dinî söylem ve eylemlerin usulsüzlüğünü görüp deşifre edebilecek, cevabını ve panzehirini üretecek ehl-i ilmin “maslahat” vb. gerekçelerle suskunluk, tepkisizlik ve gecikmesinin tekrarlanmaması için tedbirler alınmalıdır. Ayrıca, ortadaki hadiseyi İslamî mirasa ve İslamî ilim ve irfan geleneğine fatura eden “fırsatçı” eğilimlere karşı da dikkat gerekmektedir.

Cemaatleşmelerin sağlıklı bir zemine oturtulması için nelerin yapılması gerektiği üzerinde düşünölmelidir. Bu çerçevede cemaatlerde zihniyet olarak şöyle bir anlayışın yerleştirilmesine çalışmanın yerinde olacağı düşünölmektedir:

Vicdan ve merhametin daima diri tutulduğu;

İradelerin “dava” soslu rasyonalizasyonlarla devre dışı bırakılmadığı;

Mensubunu aileden ve ümmet bütününden koparmayan; bilakis hem aile değerleriyle hem de ümmetin ortak aklı ve değerleriyle uyumlu bir mensubiyetin imkânlarını öğreten;

Akla kapı açan, irade ve ihtiyarı onun elinden almayan;

Allah’ın Kitabını anlamanın ve Allah’ın dinine hizmetin sadece bir kişi veya grubun inhisarında olmadığına idrakine sahip;

Zaferle değil, seferle sorumlu olduğumuzun farkında olan;

Cemaat taassubunu değil, evrensel ümmet şuurunu benimsemiş;

Münferid hiçbir aklın (ne kadar dâhî veya velî olursa olsun) veya grup aklının (ne kadar seçkin olursa olsun), ümmetin ortak aklından daha üstün olmadığını bilen;

Bireyselliği boğan bir “demir kafese” dönüşmemiş, ihtilaf ah-lâkına sahip; farklı bakışları ve eleştirel düşünmeyi bir imkân olarak gören;

Bütün insanların varoluşsal olarak ve hukuken eşit, üstünlü-ğün ancak takva ile ve bunu ölçme yetkisinin ancak Allah'ın takdirinde olduğunu idrak eden;

“Mesleğim haktır, ama hak yalnız benim mesleğim değildir/ Meşrebim daha güzeldir, ama güzel olan sadece benim meşre-bim değildir” nazarıyla bakabilen;

Cemaat taassubu ve inhisarcılığı göstermeyen; müslümanların kimin eliyle olursa olsun faydalanmasına taraftar olan mümin-ler topluluğu olarak cemaat...

Şuurlu insanlar yetiştirmek için sivil yapıların özel gayretle-ri sürmekle birlikte bunun yanı sıra cami merkezli, cami ile ve cami cemaatiyle yan yana sosyal faaliyetlerin arttırılması büyük önem arz etmektedir. DEAŞ gibi, FETÖ gibi yapılar mensuplarını camilerden koparan yapılardır. Oysa toplumun vasatını camide bulmaktayız. Gençlerin camilere özendirilme-si için resmî, sivil tüm çabalar gösterilmelidir. Ancak cami de tek başına yetmez; caminin yanında mutlaka mahalleli için bir buluşma ve sohbet mekânı gereklidir ve burada başta genç-ler olmak üzere mahalle halkı vakit geçirebilmeli, bu vesileyle buralar örgün eğitim yerleri haline gelmelidir. Özellikle genç insanların gözünde bu tür mekânları daha cazip hale getirecek uygulamalar düşünülmelidir. Bir şehre devasa büyüklükte bir-

kaç cami inşa etmek yerine, eskiden olduğu üzere mahalle ve sokaklara küçük mescidler inşa edilmesi ve buraların cemaatin sahiplendiği ibadethaneler haline getirilmesi önemlidir.

Bir tarafta metin odaklı “Kur’ancılık” ve Selefilik gibi yapılar, diğer taraftan dinî metinlerin tümüyle yozlaştırıldığı bâtinî, Şîî ve ezoterik cemaatler ifrat ve tefrit uçlandı; bunlar geçmişten bu yana bu ülkenin ve İslam âleminin tuttuğu asıl mecralar değildir. Bunlar sonradan güçlendirilmiş “hormonlu” düşüncelerdir ve asıl olanın yerine ikame edilmek istenmektedir. Asıl mecra kelim (Eş’arî-Maturidî) ve fıkıh geleneğimizden (ülkemizde özellikle Hanefî-Şafîî; Arap ülkelerinde ve Afrika’da bunların yanısıra Malikî ve Hanbelî mezhepleri) gelen ana paradigmalardır. Müslümanların kahir ekseriyeti de asıl itibarıyla buralara bağlıdır. Ancak bu ana mecranın geçmiş ile olan bağı sekülerleşme döneminde koparılmış, tabir caizse bu düşüncenin ruhu bedeninden ayrılmış; Sünnilik Taliban ve FETÖ gibi yapıların eline bırakılmak istenmiştir. Buna karşı, ana damara güç verecek ilmî çalışmalar yapılması ve İslam ilim geleneğinin ihya ve neşri, ayrıca bunların halkımıza, özellikle gençlerimize, onların anlayacağı şekilde sade bir üslupla sunulması çok önemli bir zarurettir.

Nasların yanında aklın da devrede olduğu, dışlamacı olmaktan ziyade kuşatıcı, dinin zahirine-şeriatına bağlı, fakat İslam’ın manevî/derunî tarafını da önemseyen, geçmişimizin yararlı, geleneğimizin sahih yönlerini muhafaza eden, köklü bir yapısı olan, türedi olmayan bu ana mecranın tüm İslam âleminde güçlendirilmesi için gereken tedbirler alınmalıdır. Bu meyanda, neredeyse on yıldır üzerinde konuşulan ama bir türlü kurulamayan Uluslararası İslamî İlimler Üniversitesi hiç vakit kaybetmeden hayata geçirilmelidir. Bahsettiğimiz ana Sünnî mecranın tekrar canlılık kazanmasında bu projenin çok büyük katkısı olacaktır. Aynı şekilde yurtdışında FETÖ’den devralınan okullara Türkiye Maarif Vakfı vasıtasıyla yepyeni

bir kimlik kazandırılmalıdır. Bu kurumlar ülkemizin yüzakı yerler olmalıdır. Bu vakıf emin, çalışkan ve liyakatli yöneticilerin eline teslim edilmeli; denetimi sıkı bir şekilde yapılmalıdır.

DİNİ ALGININ SAĞLIKLI BİR YOLA GİRMESİ VE TOPLUMSAL TRAVMANIN ATLATILMASI İÇİN YAPILMASI GEREKENLER

Tüm dünyada yürütülen İslam karşıtı operasyonlarla birlikte bu ve benzeri hareketlerin yaptıklarının sadece Batılı veya gayrimüslim çoğunluğa sahip ülkelerde değil, Türkiye başta olmak üzere İslam ülkelerinde de din algısını sağlıklı bir yola sevkettiği ve bundan sekülerleşmenin tahkim edilmesi gibi bir sonuç beklendiği açıktır. Özellikle en az yüzyıldır İslam âleminde seküler projeler yürütenler, bu tür operasyonlarla dini zayıflatmayı, insanları dinden uzaklaştırmayı hedeflemektedirler. Dolayısıyla Türkiye’de veya Türkiye dışında İslam algısına zarar veren hususları sadece FETÖ’nün etkilerine indirgeyerek ele almak yerinde olmayacaktır; daha kuşatıcı ve bütüncül bir bakışla konuya eğilmek gereklidir.

Kendi toplumumuz açısından bu yaşananların bir imtihan olduğu ve böyle bir hadiseyi ilk defa yaşamadığımız, tarihte benzer hadise ve imtihanların yaşandığı anlatılmalıdır. Bunun akabinde, bu hasarı en hızlı şekilde onarmak, bu tahribatı en iyi şekilde bertaraf etmek için yapmamız gerekenlere dikkat çekilmeli, hızlıca önümüze pozitif hedefler ve vazifeler konulmalıdır. Alacağımız dersler ve yapmamız gerekenler üzerine televizyon programları yapılmalı; aynı şekilde kitaplar, makaleler, seminerler, sunumlar, vaazlar hazırlanmalıdır.

Gülenci yapılanmayla bir şekilde ilişkisi olanların ve olmayanların bir arada olduğu akrabalıkları dikkate alırsak; sağlıklılık ve istikamete sevkedici bir etkileşimin yolları ve imkânları üzerine düşünülmelidir. Ailelere, çocuklarla ilgili aslı

sorumluluğun kendilerine ait olduğu, diğer taraftan itimadın murakabeye mani olmaması gerektiği hususları anlatılmalıdır.

Hız. Peygamber'in, çoğunun isimlerini bildiği halde münafıkları mescidinden taretmeyişi, bilakis onların kendi inşa ettikleri "Mescid-i Dırâr"ın Allah'ın emri ile yıkılarak Mescid-i Nebevî'ye, ümmet bütünü içinde beraberce namaz kılmaya yönlendirilmeleri; Hız. Ali'nin Haricilerle savaşımasına mukabil onları mescitlerden men'etmemesi; sonraki dönemlerde dalâlet fırkaları ile mücadele eden ulemanın "Ehl-i kible tekfir edilmez" düsturunu benimseyerek fikirlerinde "sapma" tesbit etmekle birlikte onları İslam dairesinden dışlayıcı bir söyleme de müsaade etmemeleri bu süreçte özellikle dikkate alınmalıdır. Maalesef yaşanan süreçte tekfirci dilin her mecrada kendine bir yayılma ve yaygınlaşma imkânı bulduğu görülmektedir. Bu dil ise, mevcut durumda bu oluşuma mensup kişilerde "radikalleşmeyi" değil durdurmak ve durumunu yeniden gözden geçirmeyi sağlamak, tam aksine daha da radikalleşme ve keskinleşme gibi bir tepki üretmektedir. Meselemiz, her şey rağmen inat edenler müstesna, alını secdeye değen bu insanlar topluluğunu ümmet bütününe kazanabilmek ise, buna uygun dil, üslup ve usuller geliştirilmesi gerekmektedir.

Sözkonusu yapının içerdiği arzaları, İslamî ilimler alanında ehil isimlerin dahi uzunca süre tesbit edemedikleri; bilakis doğrudan veya dolaylı biçimde bu yapının faaliyetlerine iştirak etmek suretiyle yapılanları ve söylenenleri "onayladıkları" yönünde bir kanaat dahi oluşturdukları ortadadır. Bu sebeple bu isimleri suçlamak da doğru değildir. Zira ilgili yapı çok katmanlı bir ilişkiler ve söylem çerçevesi içinde, özellikle İslamî câmia ve geniş müslüman kamuoyu nezdinde kendisini "Ehl-i Sünnet çizgisinde bir hareket" olarak sunmuş, buna göre kamusal bir dil geliştirmiş, bu çerçevede pek çok eser de ortaya koymuştur. Hareket içinde varolan arzaları salt bu

yüzüyle muhatap olarak tesbit edebilmek ilim ehli için dahi çok zordur.

Gülen'in sadece kitapları ve sözlü beyanlarının literal bir okumaya tabi tutulması, onun gaye ve hedeflerini anlamak için yetersiz kalacaktır. Hareket içindeki çelişki, tutarsızlık ve sapmaların görülebilmesi ancak aynı konuda zaman itibarıyla, keza değişen mekân ve muhataplar itibarıyla oluşan söylem farkını tesbit etmeyi mümkün kılacak uzun süreli bir izleme ve bağlamla ilgili faktörleri de dikkate alan külliyetli bir okuma ile, ayrıca söylenen veya yazılan sözün zahirinden öte bu sözün yapı içinde "nasıl anlaşıldığı, anlatıldığı ve yorumlandığı" üzerine bir analiz ile mümkündür. Durum bu iken, ehlinin dahi görmekte zorlandığı bu çelişki, tutarsızlık ve sapmaları "ortalama bir müslüman"ın, bu meyanda sırf "hizmetleri dolayısıyla" yapıyla ilişki kurmuş kişilerin görebilmesi kolay değildir. Bunun görülebilmesi için konuyu basite indirgeyen, hatta magazinleştiren söylem ve analizlerin fayda yerine zarar verdiği, dolayısıyla bu yaklaşımların ötesine geçmenin bir zaruret olduğu görülmelidir. Bu analizleri aktarırken kullanılacak dilin de "icbar ve ilzam" dili olmaktan ziyade, "ikna" dili olması gerektiği unutulmamalıdır.

Bu çerçevede, merkezinde Gülen olmak üzere hareket içindeki çelişki, tutarsızlık ve sapmaların görülebilmesi için söylem ve eylemlerin yapı içinde nasıl anlaşıldığına dikkat edilmesi ve şu hususların özellikle tesbit edilmesi gerekmektedir:

Aynı konuda zaman içinde sergilenen çelişik, hatta birbirinin tam zıddı söylemler;

Aynı konuda söylemin bağlamı, siyasî şartlar ve muhatap değiştiğinde ortaya çıkan çelişik ve zıt yaklaşımlar;

Hareketin dindar kesime dönük "sözcü"leri ile Batı'ya ve seküler kesime dönük "sözcü"lerinin aynı konuda "planlı" ve "örgütlü" biçimde ortaya koyduğu farklı söylem ve yaklaşımlar;

Başta Gülen'in yazı, şiir ve vaazları olmak üzere, ortaya konan söylemin "şifreli" ve "çift-dilli" karakterinin çözümlenmesi: Aynı metin veya söz dışarıdan nasıl okunuyor, yapı içerisinde ne anlama geliyor ve nasıl yorumlanıyor?;

Seçmecî dilin tesbiti: Bir konuda "söylenen" in yanında, "söylenmesi gerektiği" halde özellikle söylenmeyip üzeri örtülenlerin tesbiti;

Söylem ile eylem arasındaki çelişkilerin ortaya konulması.

Bütün bu konularda kapsamlı bir analiz için kitabî okumaların yanında grup içinde bir metnin veya sözün nasıl yorumlandığını ve uygulandığını ortaya koyacak saha çalışmaları da gerekmektedir.

İlgili yapı içindeki kişilerin yaşadığı travmayı teşhis ederek onları bu travmadan sahil bir bilgi ile kurtarmanın imkânlarını araştırarak birebir konuşmalar üzerinden psikolojik ve sosyolojik tahliller yapılmalı; benzer bir tahlil, bu yapının daha geniş mecrada oluşturduğu travmayı teşhis için de gerçekleştirilmelidir. Bu çalışmaların ortaya koyduğu bulgular uzman kişilerce müzakere edilerek travmanın atlatılması için de bir yol haritası çıkarılmalıdır.

Son olarak eğitim sisteminin ve bu sistemde dinî eğitimin ıslah edilmesi de elzemdir. Bu çerçevede özellikle Kur'an-ı Kerim ve siyer derslerine önem verilmesi gerekmektedir. Ayrıca gerek İmam-Hatip Liseleri, gerekse diğer orta öğretim kurumlarında dinî bilgilerin güncel sorunlara cevap verebilecek bir biçimde ve yetkinliği arttırılmış öğretmen ve ders malzemeleriyle genç yaşta öğrencilere aktarılması önem arz etmektedir. Bunların yanı sıra özellikle medya yoluyla genel halkın dinî bilgi ihtiyacı karşılanırken bazı aşırı yorumların medyatik sunumlarının etkisinin azaltılması ve daha sahil bir bilgilendirmenin sağlanabilmesi için de gerekli tedbirler alınmalıdır.